

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE: RIDDER RENÉ VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES: PROF. MR. RIDDER RENÉ VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

DE VORMVEREISTEN BIJ REVINDICATIE VAN IN BESLAG GENOMEN VOORWERPEN

§ 1. INLEIDING

1. Ingevolge de artikelen 7 en 8 van de Hypotheekwet vormen alle goederen van de schuldenaar – behalve die welke krachtens wettelijke bepalingen niet in beslag kunen genomen worden – het gemeenschappelijk pand van zijn schuldeisers. Die beide artikelen samen omschrijven het grondbeginsel voor de gedwongen tenuitvoerlegging op de goederen van de schuldenaar. De schuldeiser kan zich de goederen van de schuldenaar als zodanig niet doen toekennen¹. Hij kan er enkel beslag op leggen, ze doen verkopen en zich uit de opbrengst ervan doen betalen.

2. Het is vanzelfsprekend dat de schuldeiser alleen beslag kan leggen op de goederen van zijn schuldenaar en niet op de goederen van een derde persoon, die tegenover hem geen enkele conventionele of wettelijke verplichting heeft. Het is even vanzelfsprekend dat het verhaalsrecht van de schuldeiser fel bemoeilijkt, zoniet onmogelijk zou worden, indien hij in alle omstandigheden het bewijs zou moeten leveren dat de goederen, waarop hij beslag wil laten leggen, behoren tot het patrimonium van zijn schuldenaar.

Rechtsleer en rechtspraak aanvaarden dat de gerechtsdeurwaarder, belast met de uitvoering van een vonnis in de woonplaats van de schuldenaar, gerechtigd is alle goederen die in diens bezit zijn in beslag te nemen².

¹ De PAGE, VI, nr. 737, blz. 664.

² P.B., Tw. *Saisie-exécution*, nr. 699; DERINE, R. en HAMMELINK, P., "Overzicht van rechtspraak (1969-1972), Zakenrecht" nr. 188, *T.P.R.*, 1973, 869; DELVA, W., "De la preuve de la propriété des biens mobiliers dans la séparation de biens", nr. 10, *R.C.J.B.*, 1955, 142; Hof Gent, 7 januari 1971, *R.W.*, 1970-71, 1433; Rb. Antwerpen, 22 maart 1968, *R.W.*, 1968-69, 1813; *R.G.A.R.* 1969, 8280 met noot J.F.

Met "bezit" wordt hier bedoeld, datgene dat tot de ogen spreekt³, de uiterlijke voor derden zichtbare toestand⁴.

3. De derde, wiens goederen aldus het voorwerp uitmaken van een uitvoerend beslag, loopt het gevaar ze verkocht te zien ten voordele van een schuldeiser aan wie hij niets verschuldigd is. Revindicatie⁵ is voor hem in die omstandigheden het middel om zijn patrimonium te beveiligen. In de meeste gevallen zal de derde niet het oog hebben op de teruggave van de in beslag genomen goederen maar wel op de erkenning van zijn eigendomsrecht over die goederen om ze aldus te onttrekken aan de gevolgen van het beslag⁶.

4. Revindicatie, die niet kan verhinderd worden door de artikelen 7 en 8 van de Hypotheekwet⁷, speelt een belangrijke rol niet alleen in gevallen van uitvoerend beslag maar ook in gevallen van bewarend beslag.

³ *A.P.R.*, Tw. *Koop (Afbetalingsovereenkomsten)*, nr. 72.

⁴ VAN GERVEN, W., *Beginselen van Belgisch Privaatrecht, Algemeen Deel*, nr. 85, blz. 227.

⁵ Het revindicatierecht, dat uiteindelijk stoelt op het algemeen principe, vervat in artikel 1382 B.W. (LIMPENS, J., "De l'opposabilité des contrats à l'égard des tiers", *Mélanges P. Roubier*, II, voetnoot 25, blz. 102) heeft slechts zin met betrekking tot bepaalde geïndividualiseerde zaken (vgl., Cass., 5 maart 1959, *Pas.*, 1959, I, 671; Cass. 9 mei 1947, *R.W.*, 1946-47, 1195).

⁶ Het is dan ook niet te verwonderen dat wel eens gesproken wordt over "distractie" in plaats van "revindicatie" (GARSONNET, *Traité théorique et pratique de procédure*, III, § 583, blz. 654; DELVA, W., *Het huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten*, blz. 293). Het Gerechtelijk Wetboek zelf handelt uitdrukkelijk over "de vordering om alle goederen of een gedeelte ervan aan het beslag te onttrekken" inzake uitvoerend beslag op onroerend goed (art. 1613 en volg.).

⁷ Cass., 13 november 1953, *Pas.*, 1954, I, 186.

Ieder beslag heeft als onmiddellijk gevolg dat de goederen, die er het voorwerp van uitmaken, onbeschikbaar worden. Zij gaan niet over in het patrimonium van de beslagleggende schuldeiser, maar worden onder de bescherming van de justitie geplaatst⁸. Door het beslag ontstaat voor de schuldenaar een verbod die goederen te vervreemden of er aan een andere schuldeiser een voorrecht op toe te kennen⁹.

Zodra beslag gelegd is, heeft de derde er belang bij de belemmering van zijn eigendomsrecht, die door het beslag ontstaat te bestrijden.

5. In het Gerechtelijk Wetboek is er, met betrekking tot het beslag op roerende goederen, slechts één artikel terug te vinden dat de rechten van de derde-eigenaar beveiligt, nl. art. 1514, dat luidt als volgt :

"Hij die beweert geheel of ten dele eigenaar te zijn van in beslag genomen voorwerpen, kan tegen de verkoop verzet doen bij exploit, te betekenen aan de beslaglegger, aan de schuldenaar tegen wie het beslag geschiedt, en aan de gerechtsdeurwaarder en houdende dagvaarding van de beslaglegger en van de schuldenaar tegen wie het beslag geschiedt, met vermelding van de bewijzen van eigendom, op straffe van nietigheid. De beschikking daaromtrent wordt genomen door de beslagrechter.

De in het ongelijk gestelde eiser wordt, indien daartoe grond bestaat, veroordeeld tot schadevergoeding aan de beslaglegger".

Weliswaar wordt slechts gesproken over verzet tegen verkoop van de in beslag genomen voorwerpen, maar het is duidelijk dat het verzet geschiedt tegen het beslag in het algemeen waarvan de verkoop het uiteindelijke doel is¹⁰.

De opzet van deze bijdrage beperkt zich tot een onderzoek van drie problemen, die rijzen bij revindicatie van in beslag genomen voorwerpen :

- wat zijn de vormvereisten in geval van uitvoerend beslag op roerend goed ?
- wat zijn de sancties voor de niet-naleving van die vormvereisten ?
- moeten de vormvereisten van art. 1514 Ger.W. vervuld worden bij andere vormen van beslag ?

§ 2. DE VORMVEREISTEN VAN ARTIKEL 1514 GER.W.

6. De revindicatie van in beslag genomen voorwerpen wordt ingeleid en behandeld voor de beslagrechter. Deze regel, die door artikel 1514 Ger.W. wordt onderstreept, betekent een uitzondering op de bevoegdheid

⁸ R.P.D.B., Tw. *Saisie*, nr. I ; DE PAGE, VI, nr. 746, blz. 678.

⁹ VAN HECKE, G., "Verhaalsrecht van schuldeisers op roerende goederen die hun schuldenaar in detentie heeft", preadvies voor de Vereniging van vergelijkende studie van het recht voor België en Nederland, *Jaarboek VII*, blz. 167.

¹⁰ BRAAS, *Précis de procédure civile*, II, nr. 1557, blz. 773.

van de beslagrechter die bekleed is "met een opdracht tot vrijwaring van de rechtsonderhorigen doordat het hem ermee belast te waken op de inachtneming van de wettelijke regels ter zake van bewarende beslagen en middelen tot tenuitvoerlegging"¹¹ en in beginsel geen uitspraak doet over de zaak zelf¹².

I. De rechtsingang

A. Vorm

7. Naar luid van artikel 700 Ger.W. worden hoofdvorderingen bij dagvaarding voor de rechter gebracht, onverminderd de bijzondere regels inzake vrijwillige verschijning¹³ en rechtspleging op verzoekschrift. De revindicatie doet zich voor als een incident in de loop van een uitvoerend beslag maar is in feite een hoofdvordering en is steeds als zodanig beschouwd¹⁴. Het is dan ook normaal dat die vordering bij dagvaarding voor de beslagrechter gebracht wordt.

Artikel 1514 Ger.W. sluit enige andere vorm van rechtsingang uit. Uitdrukkelijk wordt bepaald dat het verzet tegen de verkoop gedaan wordt bij exploit "houdende dagvaarding".

8. Een gewoon exploit van dagvaarding is niet voldoende. De dagvaarding moet voorafgegaan worden door een verklaring waarin de revindicant zich verzet tegen de verkoop van de in beslag genomen voorwerpen.

Die verklaring en de dagvaarding zijn vervat in hetzelfde exploit, dat derhalve twee delen omvat, die daarom nog niet aan dezelfde personen betekend worden¹⁵.

B. Inhoud van het exploit

9. Benevens de gewone vermeldingen die elk exploit van betekening in het algemeen moet bevatten¹⁶ en de opgaven die het exploit van dagvaarding in het bijzonder moet doen¹⁷, moet het hier bedoelde exploit "de bewijzen van eigendom" vermelden.

¹¹ *Verlag Van Reepinghen*, blz. 302.

¹² FETTWIS, *Handboek voor Gerechtelijk Recht*, II, nr. 403, blz. 223.

¹³ Vrijwillige verschijning is steeds mogelijk voor de rechtbank van eerste aanleg, art. 706, eerste lid, Ger.W..

¹⁴ R.P.D.B., Tw. *Saisie-exécution*, nr. 430 ; vgl. VAN BAUWEL, L., *Handboek voor het burgerlijk procesrecht*, III, nr. 990, blz. 184 ; Rb. Luik, 12 januari 1956, *Pas.*, 1956, III, 93.

¹⁵ Volledigheidshalve zij opgemerkt dat het exploit moet gesteld zijn in de taal van het gerecht waarbij de vordering tot revindicatie aanhangig gemaakt wordt, ook al zijn het aan het uit uitvoerend beslag voorafgaand bevel en het exploit van beslag zelf, in een andere taal gesteld (*A.P.R.*, Tw. *Taalgebruik in gerechtszaken*, nr. 278).

¹⁶ art. 43 Ger.W..

¹⁷ art. 702 Ger.W..

10. Daar artikel 1514 Ger.W. in zeer grote mate de tekst overneemt van het vroeger geldend artikel 608 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging, is het nuttig in verband met die verplichte vermelding te herinneren aan hetgeen voorgesteld werd bij het ontstaan van laatstgenoemd artikel.

Aan de Conseil d'Etat hadden de ontwerpers van het wetboek een tekst voorgelegd waarin o.m. bepaald werd dat het exploit zou bevatten "assignation libellée et l'énonciation des titres de propriété". De sectie Wetgeving van het Tribunaat heeft dit voorstel bestreden met de bemerking "que le plus souvent on n'a pas de titres de propriété de meubles; que néanmoins il résulterait de l'article, tel qu'il est, qu'en matière de saisie d'objets mobiliers, celui qui serait propriétaire d'objets saisis ne pourrait s'opposer à la vente, s'il n'avait des titres de propriété, ce qui très certainement n'est pas dans l'intention des auteurs du projet"¹⁸. Dientengevolge werd aanvaard dat het exploit enkel moest bevatten "assignation libellée et l'énonciation des preuves de propriété".

11. De revindicant moet dus niet onmiddellijk de grond van zijn vordering bewijzen; hij moet wel aanduiden op welke manier hij dit zal doen¹⁹.

Het exploit moet m.a.w. slechts feiten aanduiden die het beweerdde eigendomsrecht van de revindicant als waarschijnlijk of als vaststaand doen voorkomen²⁰.

De omschrijving van die feiten moet evenwel gebeuren op een wijze die het voor de beslaglegger mogelijk maakt van meet af de werkelijkheid en de oprechtheid ervan na te gaan²¹.

12. Aan dit vereiste wordt zeker niet voldaan door de eenvoudige bewering van de revindicant dat hij eigenaar is van de betwiste voorwerpen²² zelfs wanneer hij aanbiedt dit te bewijzen²³; evenmin wanneer gesteld wordt dat die voorwerpen gekocht werden met persoonlijke gelden²⁴.

Voorts is het ook niet voldoende feiten op te geven die het bewijs leveren dat de beslagene de voorwerpen zonder recht of titel onder zich houdt²⁵.

¹⁸ LOCRIÉ, XXII, blz. 271.

¹⁹ Hof Gent, 7 januari 1902, *Pas.*, 1902, II, 222; Rb. Antwerpen, 26 oktober 1883, *Pas.*, 1884, III, 266.

²⁰ Hof Gent, 11 februari 1893, *Pas.*, 1893, II, 384; Rb. Mechelen, 28 februari 1900, *Pas.*, 1901, III, 269.

²¹ Hof Brussel, 22 februari 1972, *R.W.*, 1971-72, 1888 met noot; Rb. Bergen, 6 juni 1894, *Pas.*, 1895, III, 36; Rb. Luik, 8 februari 1910, *J.T.*, 1910, 313; Rb. Brussel, 10 oktober 1932, *Rev. Prat. Not.*, 1933, 439.

²² Rb. Brussel, 14 november 1894, *Pas.*, 1895, III, 29.

²³ Hof Brussel, 22 februari 1972, *R.W.*, 1971-72, 1888 met noot; Rb. Brussel, 10 oktober 1932, *Rev. Prat. Not.*, 1933, 439.

²⁴ Rb. Brussel, 29 november 1956, *J.T.*, 1957, 302.

²⁵ RENARD, CL., "Examen de jurisprudence (1949 à 1951), Personnes et Biens", nr. 55, *R.C.J.B.*, 1953, 243; HEYVAERT, A., "Overzicht van rechtspraak (1965-1968), Het Bezit", nr. 17, *T.P.R.*, 1969, 765; Cass., 26 april 1968, *R.W.*, 1968-69, 591.

De revindicant moet die feiten aanhalen waaruit kan afgeleid worden dat de beslagene tegenover hem een al dan niet actuele verplichting tot teruggave van de voorwerpen in kwestie heeft²⁶.

13. Voor zoveel als nodig kan hier nog aan toegevoegd worden dat een titel van eigendom waarop een beroep wordt gedaan, niet mede met het verzetexploot moet betekend worden²⁷.

C. Betekening van het exploit

14. Het eerste deel van het exploit, nl. de verklaring waarbij verzet wordt gedaan tegen de verkoop, wordt betekend zowel aan de partijen die rechtstreeks bij het beslag betrokken zijn – de beslagleggende schuldeiser en de beslagene schuldenaar – als aan de gerechtsdeurwaarder die het beslag gelegd heeft.

15. Het tweede deel – de dagvaarding – wordt alleen betekend aan de beslaglegger en aan de schuldenaar tegen wie het beslag geschiedt; dus niet aan de gerechtsdeurwaarder die trouwens geen partij is in de beslagprocedure²⁸.

Door die dagvaarding wordt een geding ingeleid tegen de beslaglegger om het beslag te horen lichten en tegen de beslagene om te horen bevestigen dat de revindicant eigenaar is van de voorwerpen in kwestie²⁹.

16. Met "beslaglegger" wordt niet alleen bedoeld de schuldeiser die, na het betekenen van een bevel aan de schuldenaar, laat overgaan tot het leggen van beslag, maar ook de schuldeiser die, wanneer op de goederen van zijn schuldenaar reeds beslag is gelegd, met toepassing van artikel 1524 Ger.W., aan een gerechtsdeurwaarder opdracht geeft de roerende goederen en zaken te vergelijken met het proces-verbaal dat de beslagene en de beslaglegger hem dienen over te leggen.

Daar de wetgever het adagium "beslag na beslag is zonder gevolg" niet gehandhaafd heeft³⁰, heeft dit proces-verbaal van vergelijking niet alleen de betekenis van een verzet tegen de afgifte van de verkoop-prijs, maar ook de waarde van een beslag³¹. Artikel 1524 Ger.W. spreekt trouwens over de "eerste beslaglegger" en de "beslaglegger bij vergelijking", en stelt dat het beslag en de vergelijkingen gevolg hebben "tot op het ogenblik waarop de opheffing ervan wordt

²⁶ Vgl. Hof Gent, 7 januari 1902, *Pas.*, 1902, II, 222.

²⁷ Rb. Brugge, 13 juli 1910, *Pas.*, 1911, III, 341.

²⁸ De vraag of de gerechtsdeurwaarder mede kan gedagvaard worden hetzij tot veroordeling tot het betalen van schadevergoeding, hetzij om de tussen te komen beslissing verbindend te horen verklaren, valt buiten het bestek van deze bijdrage.

²⁹ LEURQUIN, CH., *Code de la saisie-arrêt*, nr. 371, blz. 370.

³⁰ *Verslag Van Reepinghen*, blz. 336.

³¹ *Pasin.*, Code Judiciaire et Annexe, blz. 888.

toegestaan door alle schuldeisers die beslag hebben gelegd of verzet gedaan”.

17. De betekening van een deurwaardersexploot moet zoveel mogelijk geschieden aan de persoon³², maar kan ook geschieden aan de woonplaats of, bij gebreke van een woonplaats, aan de verblijfplaats van de geadresseerde³³.

Naar luid van artikel 36 Ger.W. wordt onder woonplaats verstaan, de plaats waar de persoon op de bevolkingsregisters is ingeschreven als hebbende daar zijn hoofdverblijf.

Artikel 39 Ger.W. stelt bovendien het principe – onder de beperking van het derde lid van dat artikel – dat een betekening ook rechtsgeldig kan geschieden aan de gekozen woonplaats. Men mag hierbij niet uit het oog verliezen dat de keuze van woonplaats maar een beperkt toepassingsgebied heeft. Ze geldt enerzijds slechts tegenover degenen die partij zijn in een rechtshandeling waarin ze voorkomt, of in wier belang de wet ze oplegt, anderzijds slechts in verband met de rechtshandeling of de procedure waarin ze gedaan werd³⁴.

Het is nu een feit dat het in artikel 1499 Ger.W. bedoelde bevel, voorafgaande aan het beslag, overeenkomstig artikel 1500 Ger.W. keuze van woonplaats moet bevatten in de plaats waar de rechter zitting houdt die, in voorkomend geval, kennis moet nemen van het beslag, en dat de schuldenaar aan deze gekozen woonplaats alle betekeningen kan doen, zelfs van aanbod van gereede betaling en van hoger beroep.

Brengt de relatieve werking van de domiciliekeuze mede dat het verzetexploot van de revindicant niet aan die gekozen woonplaats mag betekend worden?

17. Een minderheid in rechtsleer en rechtspraak heeft gesteld dat de verplichte keuze van woonplaats enkel ten voordele van de beslagen schuldenaar moet gedaan worden en dat alleen de schuldenaar, die mede met de beslaglegger partij is in de beslagprocedure, gerechtigd is de exploit in verband met deze procedure aan de gekozen woonplaats van de beslaglegger te betekenen³⁵.

De meerderheid daarentegen is – terecht – van oordeel dat het verzetexploot mag betekend worden zowel aan de werkelijke woonplaats van de beslag-

legger als aan zijn gekozen woonplaats³⁶. In de eerste plaats steunt men op het feit dat, toen artikel 1 hoofdstuk XXXIII van de ordonnantie van 1667 – later overgenomen in artikel 584 Rv., thans artikel 1500 Ger.W. – van kracht was, de revindicant de betekening van het verzet kon doen aan de gekozen woonplaats van de beslaglegger. Bovendien wordt verwezen naar de ratio legis van de domiciliekeuze, nl. het gemakkelijker maken van de betekeningen en het voorkomen van vertraging in de afwikkeling van de beslagprocedure.

Tenslotte wordt opgemerkt dat, indien aan de revindicant geweigerd wordt het verzetexploot aan de gekozen woonplaats van de beslaglegger te betekenen, de beslagene, die toch de schuldenaar is van de beslaglegger, in een voordeliger toestand wordt geplaatst dan de revindicant, die aan de beslaglegger niets verschuldigd is³⁷.

II. De behandeling van de zaak

18. Naar luid van artikel 1395, tweede lid, Ger.W., worden alle vorderingen voor de beslagrechter behandeld zoals in kort geding.

De artikelen 1035 tot en met 1041 Ger.W. – inleiding en behandeling van de vordering in kort geding – voorzien niet in alle proceseventualiteiten.

Ze moeten aangevuld worden met de regelen die van toepassing zijn op het gewone procesverloop, behoudens de uitdrukkelijk gestelde uitzonderingen en die welke niet verenigbaar zijn met de aard en het wezen van het kort geding³⁸.

19. Een van de uitzonderingen op het gewone procesverloop betreft artikel 753 Ger.W., dat moet worden toegepast zodra in een onsplitsbaar geschil minstens één partij verschijnt en een of meer andere niet verschijnen. In een dergelijk geschil moet een zelfde vonnis, hetzij tegen alle partijen bij verstek worden gewezen, hetzij tegen alle partijen op tegenspraak.

De verplichting dit artikel toe te passen bestaat niet in kort geding, enerzijds wegens het spoedeisend karakter van deze procedure, anderzijds wegens het feit dat de beslissing geen nadeel mag toebrengen aan de zaak zelf.

20. Hoewel de vorderingen voor de beslagrechter behandeld worden zoals in kort geding, moet artikel

³² DONNAY, M., "Des significations et notifications", nr. 4, *Rec. gén.*, 1969, 43.

³³ Art. 35 Ger.W.

³⁴ MARTY, G. en RAYNAUD, P., *Droit civil* (tweede uitgave) I, 2, nr. 697, blz. 708; *R.P.D.B.*, Tw., *Exploit*, nr. 402; Hof Luik, 11 juli 1922, *Jur. Liège*, 1922, 273.

³⁵ GARSONNET, E., *Traité théorique et pratique de procédure*, III, § 583, voetnoot 20, blz. 655; LEURQUIN, CH., *Code de la saisie-arrêt*, nr. 377, blz. 374; Hof Gent, 24 maart 1843, *Pas.*, 1844, II, 33; Hof Luik, 21 februari 1827, *Pas.*, 1827, 73; Rb. Charleroi, 17 februari 1885, *Pas.*, 1885, III, 194.

³⁶ CARRÉ en CHAUVEAU, *Lois de procédure civile*, IV, question 2009, blz. 13; *R.P.D.B.*, Tw., *Saisie-exécution*, nrs. 436-437; *P.B.*, Tw., *Saisie-exécution*, nrs. 731-732; Hof Gent, 13 juli 1912, *Pas.*, 1912, II, 248; Rb. Nijvel, 30 oktober 1907, *Pas.*, 1908, III, 53; Rb. Charleroi, 7 december 1896, *Pas.*, 1898, III, 334; Rb. Brugge, 14 maart 1892, *Pas.*, 1892, III, 339; Rb. Oudenaarde, 24 januari 1890, *Pas.*, 1890, III, 128.

³⁷ Rb. Gent, 10 maart 1938, *R.W.*, 1937-38, 1613.

³⁸ DE CORTE, R., "Sancties tegen een onwillige procespartij", nr. 9, *T.P.R.*, 1971, 222.

753 Ger.W. toch toegepast worden in het geval van revindicatie van in beslag genomen voorwerpen.

Een eerste reden voor het teruggrijpen naar een regel van het gewone procesverloop ligt voor de hand, nl. de aard van het geschil.

In principe doet de beslagrechter geen uitspraak over de zaak zelf³⁹. De wet heeft hem bekleed "met een opdracht tot vrijwaring van de belangen van de rechts-onderhorigen doordat het hem ermee belastte te waken op de inachtneming van de wettelijke regels ter zake van bewarende beslagen en middelen tot tenuitvoerlegging"⁴⁰.

Artikel 1514 Ger.W. maakt een duidelijke uitzondering op dit beginsel. Voor de beslagrechter wordt geen geschil gebracht omtrent de regelmatigheid van het beslag; de revindicant mag zich trouwens niet beroepen op de nietigheid van het beslag om zijn rechten te vrijwaren⁴¹. Aan de beslagrechter wordt gevraagd ten gronde te beslissen over de vraag of de in beslag genomen voorwerpen al dan niet in eigendom toebehoren aan de revindicant, wat duidelijk in tegenstelling is met een vordering in kort geding, waarin de grond van de zaak wel kan aangeraakt worden⁴² maar waarin die grond, ten aanzien van de rechten van de partijen, niet definitief mag beoordeeld worden.

21. De beslissende reden voor de verplichte toepassing van artikel 753 Ger.W. is hierin te vinden dat de vordering tot revindicatie de kentrekken vertoont van een onsplitsbaar geschil⁴³, in de zin van artikel 31 Ger.W., dat van openbare orde is en op strikte wijze moet geïnterpreteerd worden⁴⁴.

Het criterium van de onsplitsbaarheid van een geschil is niet te zoeken in de aard van het geschil, maar ligt in zijn uiteindelijke afloop, met name de materiële onmogelijkheid om onderscheiden beslissingen, die in verband met het voorwerp van het geschil zouden tussengekomen zijn, gezamenlijk uit te voeren. Daar het eigendomsrecht zich in algemene regel aan een ieder op gelijke wijze opdringt⁴⁵, wordt – in de hypothese dat art. 1514 Ger.W. toepasselijk is – de gezamenlijke uitvoering van onderscheiden beslissingen materieel onmogelijk wanneer b.v. met betrekking tot hetzelfde beslag, het eigendomsrecht van de revindicant erkend wordt tegenover de beslagene maar ontkend wordt tegenover de beslaglegger.

In het geval van dit voorbeeld zou het de schuldeiser geoorloofd zijn over te gaan tot de verkoop van goederen die niet aan de schuldenaar behoren.

³⁹ FETTWEIS, *Handboek voor Gerechtelijk Recht*, II, nr. 403, blz. 223.

⁴⁰ *Verslag Van Reepinghen*, blz. 302.

⁴¹ Hof Brussel, 24 februari 1960, *R.W.*, 1959-60, 1654.

⁴² Rb. Kortrijk, kort ged., 21 februari 1957, *Pas.*, 1958, III, 46.

⁴³ Hof Brussel, 30 september 1969, *Pas.*, 1969, II, 253.

⁴⁴ FETTWEIS, A., "L'indivisibilité du litige en droit judiciaire privé", nr. 10, *J.T.*, 1971, 271.

⁴⁵ DE PAGE, H., VI, nr. 137, blz. 123.

De regel dat bij verkoop met eigendomsvoorbehoud, het eigendomsrecht van de verkoper niet kan worden tegengeworpen aan derden (andere personen dan de koper of zijn rechtverkrigenden)⁴⁶ doet geen afbreuk aan het gestelde beginsel. Het probleem van de onsplitsbaarheid rijst slechts in die gevallen waarin iemand op gelijke wijze een recht kan laten gelden tegenover verschillende personen, zonder dat hij zich met die personen in een zelfde rechtsverhouding bevindt.

22. Met de onsplitsbaarheid van het revindicatie-geschil moet ook rekening gehouden worden bij het aanwenden van rechtsmiddelen tegen de beschikking van de beslagrechter. Artikel 31 Ger.W. verwijst trouwens uitdrukkelijk naar de artikelen 1503 (hoger beroep), 1084 (voorziening in cassatie) en 1135 Ger.W. (herroeping van het gewijsde)⁴⁷.

§ 3. DE SANCTIES BIJ NIET-NALEEVING VAN DE VORMVEREISTEN VAN ARTIKEL 1514 GER.W.

23. Bij het onderzoek van de vormvereisten van artikel 1514 Ger.W. werd een onderscheid gemaakt tussen de rechtsingang en de behandeling van het geschil voor de beslagrechter. Voor de duidelijkheid van de uiteenzetting kan hier een zelfde onderscheid gemaakt worden.

I. De rechtsingang

24. Artikel 1514 Ger.W., dat in één zin de procedure van revindicatie regelt, vermeldt in fine van die zin "op straffe van nietigheid". Het lijkt dan ook verantwoord te stellen dat de nietigheidssanctie zich uitstrekt tot alle vormvereisten – zowel betreffende de vorm van de rechtsingang, als in verband met de inhoud en de betekening van het exploit – waaraan gelijktijdig moet voldaan zijn⁴⁸.

25. Deze nietigheidssanctie kan normalerwijze slechts toegepast worden binnen de perken van de desbetreffende bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek. In de regel zal de door de wet uitdrukkelijk vastgestelde nietigheid slechts dan kunnen uitgesproken worden, wanneer het aangeklaagde verzuim of de aangeklaagde onregelmatigheid de belangen schaadt van de partij die de exceptie van nietigheid vóór enig ander middel

⁴⁶ Cass., 25 mei 1946, *Pas.*, 1946, I, 204 met noot; Cass., 9 februari 1933, *Pas.*, 1933, I, 103; FREDERICQ, L., *Traité de droit commercial belge*, III, nr. 31, blz. 67-70.

⁴⁷ *R.P.D.B.*, Tw. *Saisie-exécution*, nrs. 536-538; Hof Luik, 7 maart 1962, *Jur. Liège*, 1961-62, 242; Hof Brussel, 23 juni 1953, 22 maart 1952 en 29 oktober 1948, geciteerd in *J.T.*, 1953, 588.

⁴⁸ Vgl., *R.P.D.B.*, Tw. *Saisie-exécution*, nr. 443; anders: VAN LENNEP, R., *Belgisch Burgerlijk Procesrecht*, VI, nr. 575, blz. 277.

opwerpt⁴⁹. Deze regel geldt niet in de gevallen opgesomd in de artikelen 862 en 863 Ger.W. Hierbij mag niet uit het oog verloren worden dat de in artikel 862 Ger.W. gegeven opsomming niet beperkend werd opgevat⁵⁰. Zij kan aangevuld worden met die gevallen, waarin hetzij het Gerechtelijk Wetboek hetzij afzonderlijke wetten in een nietigheid van openbare orde voorzien⁵¹.

26. Rechtsleer⁵² en rechtspraak⁵³ zijn steeds van oordeel geweest dat de vormvereisten bij revindicatie van in beslag genomen voorwerpen enkel de bescherming beogen van de rechten van de beslagene en vooral van de beslaglegger, zodat het verzuim ervan enkel door hen als een middel van nietigheid kan opgeworpen worden.

De bepaling van artikel 1514 Ger.W. is dus niet van openbare orde en de beslagrechter kan de nietigheidssanctie niet ambtshalve toepassen.

Wanneer de beslagene of de beslaglegger de nietigheid opwerpen, dan moeten zij het bewijs leveren dat hun belangen geschaad werden.

27. Aan dit principe wordt geen afbreuk gedaan door het feit dat het geschil het kenmerk van onsplitsbaarheid vertoont. De beslagrechter mag de nietigheid of de ontoelaatbaarheid van de revindicatie niet ambtshalve opwerpen wanneer hij bijvoorbeeld vaststelt dat de revindicant alleen de beslaglegger of één van de beslagleggers heeft gedagvaard; hij kan in dat geval evenmin de tussenkomst van de beslagene of van de andere beslagleggers opleggen. Het is regel dat de partijen zelf de leiding van het proces hebben⁵⁴ en dat het vraagstuk van de onsplitsbaarheid niet rijst bij het instellen van een rechtsgeding⁵⁵.

28. Wanneer de nietigheidssanctie wordt toegepast, heeft zij tot gevolg dat de vernietigde handeling als onbestaande wordt beschouwd. Zij brengt nochtans het revindicatierecht zelf niet in het gedrang, tenzij ondertussen werd overgegaan tot de verkoop van de in beslag genomen voorwerpen. De vordering tot revindicatie kan niet meer ingesteld worden na de verkoop. De eigenaar, die zijn goederen in die omstandigheden zag verkopen, heeft dan nog slechts de mogelijkheid, met toepassing van artikel 1515 Ger.W., verzet te doen tegen de afgifte van de verkoopprijs⁵⁶.

⁴⁹ Artikelen 861 en 864 Ger.W.

⁵⁰ *Verslag Van Reepinghen*, blz. 209.

⁵¹ STORME, M., "De rechtspleging", nr. II, in *Het Nieuw Procesrecht*, Post-Universitaire leergang R.U.G., blz. 7.

⁵² P.B., Tw. *Saisie-exécution*, nr. 845; R.P.D.B., Tw. *Saisie-exécution*, nr. 458.

⁵³ Zie de onder nrs. 11 en 12 aangehaalde beslissingen.

⁵⁴ *Verslag Van Reepinghen*, blz. 157.

⁵⁵ FETTWEIS, *Handboek voor Gerechtelijk Recht*, II, nr. 204 en voetnoot 50, blz. 118. De rechter kan in voorkomend geval de debatten ambtshalve heropenen en – in het voordeel van beide partijen – de gelegenheid voor vrijwillige of gedwongen tussenkomst geven.

⁵⁶ P.B., Tw., *Saisie-exécution*, nr. 848.

II. De behandeling van de zaak

29. Een van de vormvereisten van artikel 1514 Ger.W. oefent niet alleen invloed uit op de geldigheid van de inleidende dagvaarding, maar ook op het verder verloop van de procedure. Het betreft de vermelding van de bewijzen van eigendom.

De revindicant moet alle feiten, die hij in de loop van het geding wil aanvoeren ter ondersteuning van zijn vordering, in de dagvaarding vermelden. Zoals vroeger reeds gevonnist werd⁵⁷, heeft het Hof van Beroep te Brussel⁵⁸ onderstreept dat hij de reeks feiten, die hij in de dagvaarding heeft aangegeven, later niet mag aanvullen, om de reden "dat deze bepaling immers tot doel heeft de beslaglegger in de mogelijkheid te stellen bij het begin van het geding, de realiteit en de oprechtheid van de tegen het beslag ingebrachte bewijzen te onderzoeken".

30. De strengheid van deze regel wordt verzacht wanneer de revindicant pas na de datum van het verzetexploot over bepaalde bewijsmiddelen kan beschikken, b.v. over een vonnis dat slechts na de inleiding van de revindicatie het eigendomsrecht van eiser erkent⁵⁹.

31. De onsplitsbaarheid van het revindicatie-geschil brengt mede dat de beslagrechter ambtshalve moet verwijzen naar de toepassing van artikel 753 Ger.W., wanneer een van de partijen niet verschijnt hetzij op de inleidingszitting hetzij op een latere zitting.

§ 4. DE VORMVEREISTEN BIJ REVINDICATIE IN ANDERE BESLAGPROCEDURES

32. Uiteraard dient een onderscheid gemaakt te worden tussen uitvoerend beslag en bewarend beslag. Het bewarend beslag vormt essentieel een waarborg die de schuldeiser beveiligd tegen de verarming van zijn schuldenaar, en is dus niet onmiddellijk gericht op de onteigening, op de verkoop. Het uitvoerend beslag daarentegen maakt de eerste stap uit van de onteigening⁶⁰.

I. Uitvoerend beslag

33. Het probleem van de revindicatie van in beslag genomen voorwerpen⁶¹ rijst, behalve bij uitvoerend beslag op roerend goed, ook nog bij beslag op tak- en wortelvaste vruchten en bij uitvoerend beslag onderderden.

⁵⁷ Rb. Antwerpen, 31 oktober 1927, *Rev. Prat. Not.*, 1928, 662.

⁵⁸ 22 februari 1972, *R.W.*, 1971-72, 1888 met noot.

⁵⁹ Rb. Brussel, 11 juli 1939, *Rev. Prat. Not.*, 1939, 663.

⁶⁰ KRINGS, E., "De uitvoeringsmaatregelen, in *Het Nieuw Procesrecht*", Postuniversitaire leergang R.U.G., blz. 97.

⁶¹ Het uitvoerend beslag op zeeschepen en binnenschepen wordt hier buiten beschouwing gelaten.

A. Beslag op tak- en wortelvaste vruchten

34. In principe zijn de tak- en wortelvaste vruchten, in toepassing van artikel 520 B.W., onroerende goederen. Deze regel is echter niet absoluut. Die vruchten kunnen in bepaalde gevallen, vóór ze van de grond of van de bomen afgescheiden worden, als roerende goederen beschouwd en behandeld worden. Ze worden roerend door anticipatie⁶². Ze kunnen o.m. het voorwerp uitmaken van een beslag dat alle kenmerken vertoont van een beslag op roerende goederen.

35. Wegens zijn bijzonder karakter kon het uitvoerend beslag op tak- en wortelvaste vruchten niet eenvoudigweg ondergebracht worden bij het uitvoerend beslag op roerend goed.

Speciale regels drongen zich op o.m. in verband met het tijdstip van het beslag⁶³, de aanduiding van de goederen in het procesverbaal van beslaglegging⁶⁴, hun behoud tot op het ogenblik van de verkoop⁶⁵ en de verkoop zelf⁶⁶. Naar luid van artikel 1537 Ger.W. worden bovendien de formaliteiten, voorgeschreven in het hoofdstuk over het uitvoerend beslag op roerend goed, in acht genomen.

Hoewel dit artikel 1537 Ger.W. onmiddellijk volgt op de bepalingen die betrekking hebben op de formaliteiten van de verkoop, heeft het een algemene draagkracht. Bedoeld wordt dat alle bepalingen van het uitvoerend beslag op roerend goed van toepassing zijn, in zover er niet van afgeweken wordt door de artikelen 1529 en volgende van het Ger.W.⁶⁷.

36. Voor de revindicatie van de in beslag genomen tak- en wortelvaste vruchten is geen speciale regeling uitgewerkt. De revindicant moet dus de vormvereisten naleven, die voorgeschreven zijn door artikel 1514 Ger.W.

B. Beslag onder derden

37. Beslag "onder" derden mag niet verward worden met beslag "bij" derden.

Normalerwijze moet het uitvoerend beslag op roerend goed gedaan worden in de woonplaats van de schuldenaar. Met toelating van de beslagrechter kan het ook gedaan worden buiten de woonplaats van de schuldenaar en bij een derde⁶⁸.

De beslagrechter kan die toelating geven wanneer

het gaat om geïndividualiseerde zaken⁶⁹ en voor zover de derde die goederen niet onder zich heeft krachtens een eigen recht en voor eigen rekening⁷⁰.

In de andere gevallen moet de schuldeiser uitvoerend beslag onder derden leggen, waarvoor geen voorafgaande toelating van de beslagrechter vereist is.

38. De vraag rijst welke maatregelen de eigenaar – uiteraard een ander dan de beslagene – van de in beslag genomen voorwerpen kan en moet nemen om te voorkomen dat ze verkocht worden ten voordele van de beslaglegger, in het geval dat laatstgenoemde weliswaar met toelating van de beslagrechter maar ten onrechte uitvoerend beslag bij een derde legde.

Het antwoord is niet eenvormig voor alle dergelijke gevallen; het is afhankelijk van de omstandigheden van het beslag.

39. In een eerste hypothese wordt beslag gelegd op zaken die eigendom zijn van een ander dan de beslagene of de derde bij wie het beslag gelegd is.

Voor die eigenaar komt het beslag voor als een geldig beslag op roerend goed, zodat hij verplicht is de vormvereisten van artikel 1514 Ger.W. na te komen.

40. In een tweede hypothese wordt bij de derde beslag gelegd op voorwerpen die eigendom zijn van die derde. Algemeen wordt aanvaard dat deze derde geen toepassing moet maken van artikel 1514 Ger.W. om zijn goederen aan het beslag te onttrekken⁷¹. Hij moet zelfs het bewijs niet leveren van zijn eigendomsrecht over die goederen.

Hij mag er zich toe beperken artikel 2279 B.W. in zijn voordeel in te roepen, zodat toch de beslaglegger de geldigheid en de regelmatigheid van het beslag moet bewijzen, door aan te tonen dat de in beslag genomen voorwerpen wel degelijk behoren tot het patrimonium van zijn schuldenaar⁷², o.m. wegens het feit dat het bezit van de derde aangetast is door een gebrek⁷³.

De voorafgaande toelating, die de beslagrechter heeft verleend, oefent geen invloed uit op de regeling van de bewijslast. Het principe blijft gelden dat het beslag gelegd wordt op risico van de schuldenaar⁷⁴.

41. In een derde hypothese houdt de derde de goederen, die hij ten onrechte denkt eigendom te zijn van de beslagene, onder zich krachtens een eigen recht en voor eigen rekening.

⁶⁹ *Verslag Van Reepinghen*, blz. 335.

⁷⁰ Rb. Brussel, 8 november 1960, *J.T.*, 1961, 669; LEURQUIN, CH., *Code de la saisie-arrêt*, nr. II, blz. 33; *R.P.D.B.*, Tw. *Saisie-exécution*, nrs. 92, 109-111; Tw. *Saisie-arrêt*, nrs. 68 en volg.

⁷¹ *P.B.*, Tw. *Saisie-exécution*, nrs. 710-711; *R.P.D.B.*, Tw. *Saisie-exécution*, nrs. 470, 474

⁷² Hof Gent, 16 januari 1895, *Pas.*, 1895, II, 292.

⁷³ HEYVAERT, A., "Overzicht van rechtspraak, 1965-68, Het Bezit", nrs. 46, *T.P.R.*, 1969, 756 en volg.

⁷⁴ Vgl. Cass. 27 oktober 1950, *Pas.*, 1951, I, 101; *Verslag Van Reepinghen*, blz. 327.

⁶² KLUYSKENS, A., *Zakenrecht*, nr. 10, blz. 18; DE PAGE, H. en DEKKERS, R., V, nr. 725, blz. 642.

⁶³ Artikel 1529 Ger.W.

⁶⁴ Artikel 1530 Ger.W.

⁶⁵ Artikel 1531 Ger.W.

⁶⁶ Artikelen 1532 - 1536 Ger.W.

⁶⁷ VAN LENNEP, R., *Belgisch Burgerlijk Procesrecht*, VI, blz. 296; *R.P.D.B.*, Tw. *Saisie-brandon*, nr. 28; *P.B.*, Tw. *Saisie-brandon*, nr. 89.

⁶⁸ Artikel 1503 Ger.W.

Zolang de opheffing van het beslag niet gevorderd wordt, heeft de ware eigenaar geen andere mogelijkheid dan toepassing te maken van artikel 1514 Ger.W. Die toestand is in principe niet verschillend wanneer een belanghebbende partij de opheffing van het beslag vordert. Naar luid van artikel 1498, eerste lid, Ger.W. heeft het instellen van een vordering voor de beslagrechter in geval van zwarigheden bij de tenuitvoerlegging geen schorsende kracht, zodat de beslaglegger – bij afwezigheid van verzet op grond van artikel 1514 Ger.W. – gerechtigd is over te gaan tot verkoop. Alleen in het geval dat bijvoorbeeld de derde, op grond van artikel 1033 Ger.W. en in de vorm voorgeschreven door artikel 1125 Ger.W., verzet doet tegen de beschikking van de beslagrechter, waarbij toelating tot beslag op basis van artikel 1503 Ger.W. werd verleend, en dat de beslagrechter, met toepassing van artikel 1127 Ger.W. de tenuitvoerlegging van de bestreden beslissing voorlopig heeft opgeschort, kan de revindicant een afwachter houding aannemen. Wordt de stelling van de derde aanvaard, dan zal het uitvoerend beslag opgeheven worden; de eigenaar van de goederen in kwestie zal dan tegen de derde een vordering tot revindicatie moeten instellen op de basis van en volgens de normale regels van het gemeen recht.

42. Wat nu het uitvoerend beslag onder derden betreft, werd voorheen aanvaard dat de revindicant de vormen van artikel 608 Rv. niet moet naleven⁷⁵.

Als enige reden werd aangevoerd dat de procedure van het beslag onder derden totaal verschillend is van de procedure van het uitvoerend beslag op roerend goed, zodat de bepaling omtrent revindicatie, die geregeld wordt in het laatst genoemd beslag, niet van toepassing kan zijn in geval van uitvoerend beslag onder derden⁷⁶.

43. Op die reden kan sinds het van kracht worden van het Gerechdelijk Wetboek geen beroep meer worden gedaan. In het hoofdstuk dat handelt over het uitvoerend beslag onder derden wordt thans uitdrukkelijk verwezen naar het uitvoerend beslag op roerend goed. In het bijzonder is in artikel 1543 Ger.W. volgende bepaling opgenomen: "Slaat het derden-beslag op zaken, dan worden deze te gelde gemaakt zoals inzake uitvoerend beslag op roerend goed".

Op de keper beschouwd is het derdenbeslag op zaken, evenals het beslag op tak- en wortelvaste vruchten, een variante van het uitvoerend beslag op roerend goed⁷⁷. Wegens de rechtsverhouding tussen de derde persoon, bij wie het beslag gelegd werd, en de beslagene moest in een afzonderlijke regeling voorzien worden voor dat gedeelte van de procedure dat aan de

verkoop voorafgaat. Voor het overige gelden de normale regels van het uitvoerend beslag op roerend goed en dus ook op het stuk van het verzet tegen de verkoop van de in beslag genomen zaken door degene die beweert er eigenaar van te zijn.

44. Om zijn rechten te vrijwaren kan de revindicant onmiddellijk nadat de derde-beslagene de akte houdende derdenbeslag in ontvangst heeft genomen⁷⁸, zijn vordering voor de beslagrechter brengen. Hij moet niet wachten tot de derde-beslagene de verklaring doet, waarvan sprake is in artikel 1540, tweede lid, Ger.W., want de mogelijkheid bestaat dat de derde-beslagene, afgifte doet van de in beslag genomen voorwerpen met het oog op de verkoop.

45. Het principe dat de revindicant toepassing moet maken van artikel 1514 Ger.W. is niet absoluut. De mogelijkheid bestaat dat hij er zich toe kan beperken tussen te komen in een geding dat reeds voor een bevoegde rechter werd gebracht. Dit geval doet zich voor wanneer de derde-beslagene in zijn verklaring bevestigt dat hij niet of niet meer de schuldenaar is van de beslagene⁷⁹ en daarvoor gegevens verstrekt die de beslaglegger niet overtuigend acht. Met toepassing van artikel 1542, eerste lid, Ger.W. kan de beslaglegger de derde-beslagene, die zijn verklaring niet met nauwkeurigheid heeft gedaan, voor de beslagrechter dagvaarden om hem in voorkomend geval schuldenaar te horen verklaren voor het geheel of voor een gedeelte van de oorzaken van het beslag, alsmede voor de kosten daarvan.

Hij kan de derde-beslagene ook rechtstreeks voor de bevoegde rechter⁸⁰ dagvaarden. In elk geval is de beslagrechter niet bevoegd in verband met de betwisting tussen de beslaglegger en de derde-beslagene omtrent hetgeen laatstgenoemde verschuldigd is aan de beslagene⁸¹.

Aan de revindicant kan niet ontzegd worden vrijwillig tussen te komen in dat geding om de eigen rechten en belangen te verdedigen en meteen een bijdrage te leveren voor de oplossing van het geschil. In wezen trouwens is dat geding een revindicatie door de beslag-

⁷⁸ Naar luid van artikel 1540 Ger.W. mag de derde-beslagene vanaf de ontvangst van de akte houdende derdenbeslag, de sommen of zaken die het voorwerp zijn van het beslag niet meer uit handen geven, op straffe van gewoon schuldenaar te worden verklaard voor de oorzaken van het beslag, onverminderd schadevergoeding indien daartoe grond bestaat.

⁷⁹ Artikel 1452, tweede lid, 2°, Ger.W.

⁸⁰ Bedoeld wordt de rechter, die buiten iedere beslagprocedure om, bevoegd is om de vordering te beoordelen van de onmiddellijke schuldeiser van de derde-beslagene (ter zake de beslagene) t.o.v. de derde-beslagene.

⁸¹ Artikel 1542, tweede lid, Ger.W. bepaalt uitdrukkelijk dat die zaak aan de bevoegde rechter "teruggezonden" door de beslagrechter. Beter ware te zeggen, zoals artikel 1456, tweede lid, Ger.W. dit doet, dat de zaak naar de bevoegde rechter wordt "verzonden".

⁷⁵ P.B., Tw. *Saisie-arrêt*, nr. 1715; R.P.D.B., Tw. *Saisie-arrêt*, nr. 755; LEURQUIN CH., *Code de la saisie-arrêt*, voetnoot 5, blz. 384.

⁷⁶ Rb. Brussel, 27 december 1882, *Pas.*, 1883, III, 184.

⁷⁷ Vgl. VAN LENNEP, R., *Gerechdelijk Wetboek*, blz. 1618.

legger tegenover de derde-beslagene. Als schuldeiser van de beslagene vraagt hij, met toepassing van artikel 1166 B.W., de erkenning van het feit dat de kwestieuze in beslag genomen voorwerpen verschuldigd zijn aan de beslagene en tot zijn patrimonium zullen behoren.

De derde-beslagene, die tot dan toe als het ware getuige was van de beslaglegging, wordt partij in de zaak⁸².

In die omstandigheden is het ondenkbaar dat degene die beweert eigenaar te zijn van die voorwerpen, zou verplicht zijn een afzonderlijke vordering tot revindicatie voor de beslagrechter in te leiden, met strikte toepassing van artikel 1514 Ger.W.

II. Bewarend beslag

46. Bij bewarende beslagen kan het probleem van revindicatie rijzen in geval van beslag op roerend goed, van beslag onder derden, van pandbeslag en van het beslag tot terugvordering.

Het ligt voor de hand dat degene die beweert eigenaar te zijn van voorwerpen waarop bezwaard beslag werd gelegd, er alle belang bij heeft onmiddellijk zijn eigendomsrecht op die goederen te doen erkennen, zonder te moeten wachten op de beslissing in het geschil ten gronde tussen de beslaglegger en de beslagene.

47. Er zij aan herinnerd dat bewarend beslag gelegd wordt hetzij met verlof van de beslagrechter⁸³, hetzij op grond van een vonnis, zelfs al is het niet uitvoerbaar niettegenstaande verzet of hoger beroep⁸⁴, hetzij, in bepaalde gevallen, op grond van authentieke of onderhandse stukken⁸⁵, of de betekening van een bevel⁸⁶.

Overeenkomstig artikel 1419 Ger.W., dat o.m. verwijst naar artikel 1033 Ger.W., volgens hetwelk een ieder die niet in dezelfde hoedanigheid in de zaak is tussengekomen, verzet kan doen tegen de beslissing die zijn rechten benadeelt, kan de beweerde eigenaar, wanneer bewarend beslag werd gelegd met toelating van de beslagrechter, de opheffing van dat beslag vragen⁸⁷.

48. De vraag is of de revindicant in dit laatste geval, en meer algemeen in alle gevallen van bewarend beslag, de vormvereisten van artikel 1514 Ger.W. moet naleven.

Dat er geen sprake kan zijn van een verklaring van verzet tegen de verkoop, betekend aan de beslaglegger,

⁸² LEURQUIN, CH., *Code de la saisie-arrêt*, nr. 460, blz. 435.

⁸³ Artikel 1413 Ger.W.

⁸⁴ Artikel 1414 Ger.W.

⁸⁵ Artikel 1445 Ger.W.

⁸⁶ Artikel 1461 Ger.W.

⁸⁷ WATELET, P., "Les saisies conservatoires et les voies d'exécution", nr. 2, in *Travaux de la Faculté de Droit de Namur, Le Code Judiciaire*, 1969, blz. 186.

de beslagene en de gerechtsdeurwaarder is zonder meer duidelijk; het bewarend beslag is niet (onmiddellijk) gericht op de verkoop van de zaken die het voorwerp uitmaken van dat beslag.

Om dezelfde redenen waren sommige rechtbanken eertijds van oordeel dat geen enkele vormvereiste van artikel 608 Rv. moet nageleefd worden⁸⁸. Voor het bewarend beslag op roerend goed werd een uitzondering gemaakt⁸⁹.

Het Gerechtelijk Wetboek, dat de mogelijkheid van bewarend beslag heeft veralgemeend, bevat een aantal bepalingen die de procedure van het bewarend beslag verduidelijken en het mogelijk maken een volledig antwoord te verstrekken op de hierboven vermelde vraag.

49. Inzake bewarend beslag op roerend goed, daar- onder begrepen het bewarend beslag op wortelvaste⁹⁰ vruchten, bepaalt artikel 1424 Ger.W. dat dit beslag, behoudens de bijzondere gestelde regels, geschiedt volgens de regels inzake uitvoerend beslag op roerende goederen, en, indien het wortelvaste vruchten betreft, zoals bij beslag op vruchten te velde. Terecht wordt daaruit afgeleid⁹¹ dat de vordering tot revindicatie overeenkomstig artikel 1514 Ger.W. moet ingeleid worden met een dagvaarding, die moet voldoen aan de andere vereisten, gesteld door dat artikel.

50. Wat het beslag onder derden betreft, zijn de regels van de beslaglegging dezelfde, zowel bij bewarend beslag als bij uitvoerend beslag. Er bestaat ook geen enkele reden om in geval van revindicatie af te wijken van de regeling, die onderzocht werd inzake uitvoerend beslag onder derden.

51. Het pandbeslag wegens vervallen huur- of pachtgelden kan, onverschillig of er een titel (schriftelijk huurceel of vonnis) bestaat, zonder verlof van de beslagrechter gelegd worden, mits het gebeurt onder de voorwaarde van artikel 1461 Ger.W. Omtrent de wijze waarop het beslag moet gelegd worden geeft het Gerechtelijk Wetboek geen enkele aanduiding. Daar het pandbeslag in wezen een beslag op roerend goed is, moet de revindicant toepassing maken van artikel 1514 Ger.W.

52. In tegenstelling tot andere vormen van bewarend beslag, waarbij de in beslag genomen voorwerpen,

⁸⁸ Rb. Luik, 30 november 1906, *Pas.*, 1907, III, 152; Rb. Verviers, 24 november 1897, *P.P.*, 1899, nr. 1386; Rb. Verviers, 12 december 1883, *CL. et B.*, 1884, 83 met noot; Rb. Charleroi, 21 november 1883, *Pas.*, 1884, III, 197.

⁸⁹ Hof Brussel, 22 november 1882, *Pas.*, 1883, III, 119; Rb. Gent, 17 mei 1905, *J.T.*, 1906, 550; Rb. Turnhout, 12 december 1894, *P.P.*, 1895, nr. 405; Hrb., Antwerpen, 6 oktober 1891, *J.T.*, 1891, 1314.

⁹⁰ In artikel 1529 Ger.W. wordt ook gehandeld over takvaste vruchten.

⁹¹ Beslagr. Hasselt, 22 september 1970, *Jur. Liège*, 1970-71, 151.

na omzetting van het bewarend beslag in uitvoerend beslag zullen verkocht worden ten voordele van de beslaglegger, leidt het beslag tot terugvordering, na omzetting in uitvoerend beslag, tot afgifte van de in beslag genomen voorwerpen aan de beslaglegger. Dit beslag vertoont bovendien die bijzonderheid dat het gelegd wordt bij een persoon die in principe geen schuldenaar is van de beslaglegger⁹².

Naar luid van artikel 1463 Ger.W. wordt het beslag tot terugvordering gedaan volgens de regels voor het bewarend beslag op roerend goed, zodat de revindicant⁹³ ook hier, in principe, ertoe gehouden is de vormvereisten van artikel 1514 Ger.W. na te leven.

In het geval dat de beslaglegger de eigendom van de in beslaggenomen voorwerpen terugvordert en de beslagene zich wegens beweerdde eigendomsrechten daartegen verzet, zal de revindicant zich mogen beperken tot vrijwillige tussenkomst in het geding dat voor de bevoegde rechter aanhangig is tussen de beslaglegger en de beslagene.

⁹² Hof Brussel, 17 maart 1905, *J.T.*, 1905, 429.

⁹³ Revindicant is degene, die beweert geheel of gedeeltelijk eigenaar te zijn van de voorwerpen die bij een andere persoon in beslag genomen werden; vgl. Hof Gent, 16 januari 1895, *P.P.*, 1895, nr. 1766.

53. Inzake bewarende beslagen is alleen de beslagrechter bevoegd om de geschillen over de regelmatigheid van het beslag te beslechten, zonder dat zijn beschikking nadeel toebrengt aan de zaak zelf⁹⁴.

Met toepassing van artikel 1514 Ger.W. kan daaraan toegevoegd worden dat alleen de beslagrechter bevoegd is wanneer een derde overgaat tot revindicatie, behalve in die gevallen waarin de revindicant kan tussenkomen in een geschil dat hangend is voor de bevoegde rechter.

54. Het feit dat een vordering tot revindicatie aanhangig is voor de beslagrechter, vormt geen beletsel voor de omzetting van het bewarend beslag in uitvoerend beslag. Alleen een betwisting over de regelmatigheid van het beslag houdt de omzetting tegen, zelfs wanneer een vonnis over de zaak is gewezen en betekend aan de beslagene⁹⁵. De revindicatie brengt slechts de schorsing mede van de verdere tenuitvoerlegging van het vonnis over de zaak zelf.

WILLY DE SMET

Beslagrechter te Kortrijk

⁹⁴ Artikel 1489 Ger.W.

⁹⁵ Artikel 1491 Ger.W.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER—7 MAART 1974

Voorzitter : de h. Perrichon

Raadsheer-verslaggever : de h. Ligot

Eerste advocaat-generaal : de h. P. Mahaux

Advocaat : Mr. Fally

Samenloop in strafzaken—Verkeersongeval—Twee afzonderlijke straffen wegens overtreding van het verkeersreglement en wegens dronkenschap—Regresvordering van de verzekeraar van de dader—Gewijsde.

De strafrechter is verplicht maar één enkele straf uit te spreken, niet alleen wanneer een misdrijf een bestanddeel van een ander misdrijf oplevert, maar ook wanneer een zelfde feit verscheidene misdrijven oplevert.

De rechter die wegens verscheidene misdrijven verschillende straffen uitspreekt, beslist noodzakelijk dat deze misdrijven door onderscheiden feiten worden opgeleverd.

Nu de strafrechter, door het uitspreken van afzonderlijke straffen waarvan de ene op overtredingen van het verkeersreglement slaat, impliciet doch noodzakelijk gevonnist heeft, dat de toestand van dronkenschap waarop de andere straf betrekking heeft, noch de oorzaak noch een van de oorzaken van het ongeval is geweest, heeft de burgerlijke rechter, door op de regresvordering van de verzekeraar die het slachtoffer heeft vergoed, de dader

van het ongeval tot terugbetaling te veroordelen, het algemeen beginsel van het gezag van het rechterlijk gewijsde in strafzaken geschonden.

Fourmentraux t/ N.V. Groep Josi

Gelet op het bestreden vonnis, op 24 oktober 1972 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Doornik ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1319, 1320 van het Burgerlijk Wetboek, 65 van het Strafwetboek, 3 en 4 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering en van het algemeen beginsel van het gezag van het rechterlijk gewijsde in strafzaken,

doordat eiser bij een verkeersongeval het voertuig van een derde had beschadigd en was vervolgd voor de Politierichtbank te Quevaucamps die hem bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van 7 oktober 1971 heeft veroordeeld tot twee geldboeten wegens overtreding, enerzijds, van de artikelen 27-1, lid 2, en 10, lid 4, van het verkeersreglement (telasteleggingen a en b) en, anderzijds, van de artikelen 34, 1°, en 35 van de wet betreffende het wegverkeer (telasteleggingen c en d), en het vonnis, dat de rechtsvordering van verweerster toewijst die als verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van eiser van hem de terugbetaling vorderde van de schadevergoeding die zij aan de eigenaar van het beschadigde voertuig had betaald, verklaart, na er

met name op gewezen te hebben dat eiser op het ogenblik van het ongeval onder invloed van de drank verkeerde (alcoholgehalte van 2,6 gram per liter bloed): "... er mag gezegd worden dat het ongeval werd veroorzaakt door het overdadig alcoholgebruik van de bestuurder, te meer daar geen andere automobilist hem heeft kunnen hinderen en de weersomstandigheden en de staat van de rijbaan normaal waren; ... gewis ... de strafrechter heeft geoordeeld de strafbare feiten in twee groepen te moeten verdelen, met afzonderlijke bestraffing van het feit zijn snelheid niet te hebben geregeld en niet alle nodige manoeuvres te hebben uitgevoerd, enerzijds, en van het feit te hebben gereden met een hoger alcoholgehalte in zijn bloed dan 1,5 gram en op een openbare plaats in staat van dronkenschap te hebben gereden, anderzijds; ... evenwel ... de toepassing van die beide afzonderlijke straffen niet noodzakelijk impliceert dat er tussen de alcoholintoxicatie en de overtredingen van het verkeersreglement geen enkel oorzakelijk verband bestaat; ... in het onderhavige geval blijkt dat de zeer grote hoeveelheid alcohol in het bloed en de daardoor teweeggebrachte euforie de oorsprong waren van de gezamenlijke oorzaken van de schade aan het andere voertuig; ... deze toestand verklaart dat Fourmentraux een volkomen normale bocht niet heeft kunnen nemen die op deze weg van Doornik naar Bergen elke dag door duizenden personen en vrachtwagens wordt gevolgd; ... Fourmentraux aldus een grove fout heeft begaan waardoor het verhaal grondig is dat tegen hem is ingesteld door de verzekeringsmaatschappij die de terugbetaling vordert van de bedragen die ze voor hem heeft moeten uitkeren",

terwijl voormeld vonnis van de politierechtbank erop wijst "dat de telasteleggingen ... tegen de beklaagde bewezen zijn; dat er met toepassing van artikel 65 van het Strafwetboek grond bestaat tot samenvoeging respectievelijk van de telasteleggingen a en b, enerzijds, c en d, anderzijds", en, bijgevolg, noodzakelijk beslist dat de overtredingen van het verkeersreglement de schade hebben veroorzaakt aan de hindernis die kon worden voorzien, in de zin van artikel 27-1, lid 2, van het verkeersreglement, welke het voertuig van de derde vormde, en aldus het bestaan verwerpt van één enkel strafbaar feit, zoals bedoeld in artikel 65 van het Strafwetboek, waarvan elk bestanddeel die schade zou hebben veroorzaakt, waaruit volgt dat het vonnis, door te zeggen dat de toepassing van twee straffen niet betekent dat er tussen de alcoholintoxicatie evenals de dronkenschap en de overtredingen van het verkeersreglement alsmede het ongeval geen enkel oorzakelijk verband bestaat, de bewijskracht miskent van de beslissing van de strafrechter (schending van de artikelen 1319 en 1320 van het Burgerlijk Wetboek) en ook het gezag dat eraan wordt toegekend (schending van het algemeen beginsel van het gezag van het rechterlijk gewijsde in strafzaken en van de artikelen 3 en 4 van de Wet van 17 april 1878):

Overwegende dat een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van de Politierechtbank te Quevaucamps van 7 oktober 1971 eiser "met toepassing van artikel 65 van het Strafwetboek" tot afzonderlijke straffen heeft veroordeeld, enerzijds, wegens overtredingen van het verkeersreglement en, anderzijds, om op een openbare plaats een voertuig te hebben bestuurd in staat van dronkenschap met een alcoholgehalte in zijn bloed van tenminste 1,5 gram per liter;

Overwegende dat de strafrechter verplicht is maar één enkele straf uit te spreken, niet alleen wanneer een misdrijf een bestanddeel van een ander misdrijf oplevert, maar ook wanneer een zelfde feit verscheidene misdrijven oplevert;

Dat hieruit volgt dat de rechter, die wegens verscheidene misdrijven verschillende straffen uitspreekt, noodzakelijk beslist dat deze misdrijven door onderscheiden feiten worden opgeleverd;

Overwegende dat, door het uitspreken van afzonderlijke straffen waarvan de ene slaat op overtredingen van het verkeersreglement, impliciet doch noodzakelijk werd gevonnisd dat de toestand van dronkenschap en van alcoholintoxicatie waarop de andere straf betrekking heeft noch de oorzaak noch een van de oorzaken van het ongeval is geweest;

Dat het vonnis, door eiser te veroordelen aan verweerder de bedragen terug te betalen die zij had uitgekeerd tot vergoeding van de schade aan het voertuig van een derde de wettelijke bepalingen en het algemeen beginsel als bedoeld in het middel heeft geschonden;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan opdat erover door de feitenrechter zou worden beslist;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Bergen, zitting houdend in hoger beroep.

NOOT—Zie Cass., 11 maart 1971, *Arr. Cass.*, 1971, 669, *Pas.*, 1971, I, 643.

Maar vergelijk: Hof Brussel, 15 januari 1971, *Pas.*, 1971, II, 113; Hof Luik, 8 juni 1971, *Pas.*, 1971, II, 303; Hof Brussel, 7 januari 1972, *R.W.*, 1972-73, 413; Hof Brussel, 23 februari 1972, *J.T.*, 1973, 42, met noot van MICHEL MAHIEU; Hof Gent, 9 februari 1973, *R.W.*, 1973-74, 770; Hof Brussel, 29 maart 1973, *R.W.*, 1973-74, 1398.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e KAMER—26 APRIL 1973

Voorzitter: de h. Paës

Raadsheren: de h. Delva en mevr. de Man

Advocaten: Mrs. Van Roy en Hendrix loco Schuermans

Overeenkomst—Aansprakelijkheid — Zweminrichting—Contractuele en buitencontractuele verplichting maatregelen te nemen ter voorkoming of beperking van ongevallen.

Door aan de bezoekers van een zweminrichting het recht te geven er gebruik van te maken verplicht de exploitant zich binnen het raam van het aldus tot stand gekomen contract ertoe maatregelen tot voorkoming of beperking van ongevallen te nemen. Als hij nalaat voor de veiligheid van de baders te waken, pleegt hij een inbreuk op zijn samenlopende contractuele en buitencontractuele algemene verplichting tot voorzichtigheid en waakzaamheid.

Maebe-Bogaerts t/ Van Brusselen

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering door appellanten in eigen naam en qualitate qua ingeleid, strekkend tot het bekomen van vergoeding van de materiële en zedelijke schade voortvloeiend uit het ongeval dat zich op 1 juli 1968 te Westerlo-Heultje in de inrichting "De Kempische Ardennen" voerde en ten gevolge waarvan hun elfjarig zoontje Lucas die zelfde dag de dood vond, bij gebrek aan bewijs van het bestaan van het vereiste causaal verband, door de eerste rechter afgevoerd werd ;

Overwegende dat Maebe, Lucas na mits betaling, gezegde inrichting, geëxploiteerd door geïntimeerde en bestaand uit camping, speeltuin en zwemgelegenheid betreden te hebben, op een bepaald ogenblik, in de zwembad waarin hij met zijn zeventienjarige kozijn was gaan baden als drenkeling aangetroffen werd ; dat het slachtoffertje, in afwachting van de komst van de ziekenwagen gedurende een twintig-tal minuten kunstmatige ademhaling toegediend werd door twee ter hulp gekomen bezoekers doch dat het ongeveer één uur na zijn opneming in de kliniek te Herentals bezweek ;

Overwegende dat appellanten de oorzaak van de noodlottige afloop van het gebeuren toeschrijven aan het gebrek aan voorzorg door geïntimeerde betoond, door als exploitant van een zwemgelegenheid te hebben verzuimd in een vaste reddersdienst of opzichtersdienst te voorzien ;

Overwegende dat onderhavige actie cumulatief stoelt op de contractuele en quasi-delictuele aansprakelijkheid van geïntimeerde, doch dat als schadeverwekkend feit in beide gevallen, dezelfde - voormelde - fout van nalatigheid aangeklaagd wordt en bewezen voorkomt ;

Overwegende inderdaad dat, waar tegen vergoeding hij aan de bezoekers van zijn zwemgelegenheid het recht gaf gebruik te maken van zijn inrichting, geïntimeerde in het raam van het aldus tot stand gekomen contract zich met een verplichtte maatregelen te nemen ter voorkoming of beperking van ongevallen ; dat, ingeval hij naliet te waken voor de veiligheid van zijn baders, hij inbreuk pleegde op zijn samenlopende contractuele en aquiliaanse algemene verplichting tot voorzichtigheid en waakzaamheid ; dat niet betwist wordt dat op 1 juli 1968 geïntimeerde zijn voor het publiek toegankelijke zwembassin (maximum diepte 1,5 meter) zonder nuttige bewaking liet en dat vaststaat dat met de talrijke baders, waaronder kinderen, aldus aan hun lot over te laten, hij de gehekelde onvoorzichtigheid beging ;

Overwegende nochtans dat appellanten het te hunnen laste vallend bewijs van het bestaan van het verband tussen de door hen aangeklaagde nalatigheid en de beweerde verdrinkingsdood schuldig blijven ;

Overwegende immers dat, zoals terecht de eerste rechter op passende gronden die het Hof overneemt, oordeelde, niet naar eis van recht bewezen voorkomt dat het uit het water halen van de drenkeling en de vervolgens op hem door Luyten, Franciscus en Clé, Louis toegepaste bekwaame reanimatiebehandeling meer doeltreffend door een reddingsdienst zou geschied zijn ; dat appellanten dan ook vruchteloos hiertegenover inbrengen dat de eerste adequate reanimatiepoging met ernstige vertraging zou verlopen zijn tengevolge van het tijdverlies waarmee de verdrinking zou bemerkt zijn en het slachtoffer op het droge gebracht, daar door de voorhanden beoordelingsgegevens

niet uitgewezen wordt dat een en ander niet spoedig gebeurde evenmin als aangetoond wordt dat - rekening houdend met de erin aanwezige menigte en de uitgestrektheid van de zwembad - een tot dit doel aangesteld persoon de redding meer efficiënt zou kunnen uitgevoerd hebben ;

Overwegende bovendien dat van de doodsoorzaak geen afdoend bewijs voorgebracht wordt ; dat de overgelegde getuigschriften van dokter K. Sebrechts, waarvan het eerste dateert van 18 november 1971 en volgens welke, samengelezen, de verstikkingsdood "praktisch" zeker door verdrinking is gebeurd ten deze niet volstaan kunnen waar eensdeels het kindje "blauw gecyanoseerd en praktisch overleden" in de kliniek werd binnengebracht terwijl anderdeels uit de getuigenissen van voornoemde Luyten en Clé blijkt dat door hun bemiddeling het slachtoffer vóór de aankomst van de ziekenwagen voedsel en water gebrakt had en zijn blauwe kleur langzaam afgenomen had wat zou duiden op een lichte verbetering van zijn toestand ; dat niet bekend is hoe en uit welke oorzaak tijdens de overbrenging naar de kliniek kwetsbare toestand evolueerde en dat dus niet vaststaat dat de dood het noodzakelijk gevolg van de verdrinking was ;

Overwegende dat uit het bovenstaande volgt dat terecht de ingestelde vordering niet ingewilligd werd ;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der Wet van 15 juni 1935 ; Ontvangt het hoger beroep ; Bevestigt het bestreden vonnis.

NOOT—Zie betreffende de buitencontractuele aansprakelijkheid van wie zich contractueel verbonden heeft : Cass., 4 juni 1971, R.W., 1971-72, 371, en Cass., 7 december 1973, R.W., 1973-74, 1597., met noot van J. HERBOTS.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e KAMER—7 JUNI 1973

Voorzitter : de h. Van Malleghem

Raadsheren : de hh. Verhegge (verslaggever) en Dujardin

Eerste advocaat-generaal : de h. Vanhoudt

Advocaten : Mrs. De Ryke, Vanden Broeke, Hubené en Blomme

Brandstichting—Art. 519 Sw.—Vuur laten staan—Onopzettelijke brandstichting.

De lasser die het dak, waarop hij met een steekvlam met groot penetratievermogen een hevige hitte veroorzaakte, gedurende een half uur verlaat en daardoor de intussen ontstane brand niet in het beginstadium merkt, maakt zich schuldig aan onvrijwillige brandstichting.

N.V. Brouwerij Het Damberd t/ Hoyaert

De eerste : verdacht van te Olsene op 8 juli 1971 : hetzij door ouderdom of gebrek aan herstelling of reiniging van nabijgelegen ovens, schoorstenen, smederijen, huizen of fabrieken, hetzij door het aansteken van vuren op het

veld op minder dan 100 meter afstand van huizen, gebouwen, wouden, heiden, bossen, boomgaarden, beplantingen, hagen, mijten, tassen, graan, stro, hooi, voeder of van enige andere stapel brandbare stoffen, hetzij door vuur of licht te dragen of te laten staan, hetzij door vuurwerk aan of af te steken zonder voldoende voorzorg, brand van andermans roerende of onroerende eigendommen te hebben veroorzaakt, nl. flessentrekkerij van de N.V. Het Damberd, zijnde een afdeling van het gebouwencomplex ;

de tweede, derde en vierde: als burgerrechtelijk aansprakelijken gedagvaard voor de eerste, hun aangestelde, wat betreft de kosten ;

Bij vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Gent, correctionele kamer met drie rechters, gedagtekend 3 januari 1973, op tegenspraak gewezen, werd de beklagde schuldig verklaard aan het hem ten laste gelegde feit en uit dien hoofde veroordeeld tot een gevangenisstraf van *vijftien dagen* en een geldboete van *honderd frank* (...)

Met *uitstel* voor een termijn van *drie jaar* wat de hoofdgevangenisstraf en de geldboete betreft ;

De tweede, derde en vierde gedaagden werden burgerrechtelijk aansprakelijk verklaard voor de betaling van de kosten.

Op civielrechtelijk gebied werden de beklagde en de burgerrechtelijk aansprakelijke partijen in solidum veroordeeld om te betalen aan :

- de B.P. N.V. Brouwerij Het Damberd : 5.218.028 fr., vermeerderd met de vergoedende intresten vanaf 8 juli 1971 tot heden, de gerechtelijke intresten sedertdien en de kosten gevallen aan de zijde van deze burgerlijke partij ;
- de B.P. N.V. Assurantie van de Belgische Boerenbond : 40.000 frank, vermeerderd met de vergoedende intresten vanaf 6 september 1971 tot heden, de gerechtelijke intresten sedertdien en de kosten aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen.

(...)
Overwegende dat de beklagde en de als burgerlijk aansprakelijke gedaagde tijdig en in rechtsgeldige vorm hoger beroep hebben ingesteld ;

Overwegende dat het feit aan de beklagde ten laste gelegd door het gerechtelijk strafonderzoek, het onderzoek en de behandeling van de zaak voor de eerste rechter en vóór het hof, zoals voor de eerste rechter bewezen is gebleken ;

Overwegende dat de straf door de eerste rechter uitgesproken, met het terecht toegestane uitstel van uitvoering, rechtmatig en gepast is ;

dat hij op oordeelkundige wijze heeft gestatueerd over de eisen van de burgerlijke partijen ;

dat het hof de beweegredenen van de eerste rechter bijtreedt en overneemt ;

Overwegende dat de brand en de eruit voortvloeiende schade uitsluitend en geheel veroorzaakt werden door de fout welke door de beklagde werd gepleegd, en die hierin bestaat dat hij het dak onbewaakt heeft verlaten gedurende ongeveer een half uur, juist nadat hij er met een steekvlam die grote hitte verwekte, en uiteraard een groot penetratievermogen heeft, asfaltwerken op uitgevoerd had ;

dat ware hij ter plaatse gebleven, hij de brand - die

steeds gepaard gaat met rook - in het beginstadium zou ontdekt hebben, en vlug en gemakkelijk zou kunnen blussen hebben ;

dat hij moest rekening houden met brandgevaar, gelet op de aard van het uitgevoerde werk, het gebruikte lasmateriaal, en de mogelijkheid van ontbranding van stoffeeltjes, en van houtwerk o.m. "bezijden het platform" aan het "schuin dak" waar hij geasfalteerd had "tegen een houten lat, ingesmeerd met betume" (stuk 4), en waar hij bij zijn terugkeer het vuur zag opslaan (stuk 4) ;

Overwegende dat uit de gegevens van het gerechtelijk strafonderzoek zó het voorbereidende als datgene dat ter zitting plaatshad, niet blijkt dat het blusmateriaal dat ter plaatse was, in de brouwerij niet reglementair was ;

dat zelfs met reglementair blusmateriaal ter plaatse, het niet vaststaat dat de brand, gezien de uitbreiding welke hij door de foutieve gedraging van de beklagde reeds had genomen toen hij opgemerkt werd, had kunnen geblust of meer beperkt worden, en de schade minder belangrijk zou zijn geweest ;

dat er derhalve in hoofde van de burgerlijke partij de N.V. Brouwerij "Het Damberd" geen fout bewezen is in oorzakelijk verband met de schade ;

Op deze gronden,

Het Hof,

rechtdoende op tegenspraak,

Gelet op de wetsbepalingen door de eerste rechter aangehaald en bovendien op artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering alsmede artikel 24 der Wet van 15 juni 1935,

al deze wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid ;

Ontvangt de hogere beroepen, erover uitspraak doende, bevestigt het aangevochten vonnis.

Veroordeelt de beklagde in de kosten van hoger beroep gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie,

Verklaart de tweede, derde, vierde gedaagden burgerrechtelijk aansprakelijk voor de betaling van deze kosten ;

Zegt dat de lijfswang uitgesproken door de eerste rechter zich uitstrekt tot de inning van de kosten van de aanleg ;

Veroordeelt de beklagde en de hogervermelde burgerrechtelijk aansprakelijke partijen in solidum in de kosten van de aanleg gevallen aan de zijde van de burgerlijke partijen.

NOOT—De beklagde is tekort gekomen aan zijn zorgvuldigheidsplicht. Als vakman diende hij te weten dat asfaltwerken brandgevaar meebrengen en diende hij gedurende enige tijd toezicht uit te oefenen op de werkplaats. Het ontstaan van de brand word hem niet verweten, maar wel de uitbreiding van de brandhaard omdat hij niet tijdig heeft ingegrepen.

Er bestaat niet veel rechtspraak over dit probleem (Hof Gent, 5 april 1954, *R.W.*, 1954-55, 974 ; Cass., 29 november 1954, *Pas.*, 1955, I, 276 ; Cass., 30 september 1957, *Pas.*, 1958, I, 61 ; Cass., 7 oktober 1957, *Pas.*, 1958, I, 97 ; Cass., 28 oktober 1968, *Pas.*, 1969, I, 217 ; Corr. Aarlen, 12 mei 1970, *Jur.Liège*, 1970-71, 51). Ook door de rechtsleer werd de onopzettelijke brandstichting eerder stiefmoederlijk behandeld (J. NIJPELS, *Législation criminelle de la Belgique*, III, 523 ; J. NIJPELS en J. SERVAIS, *Le code pénal belge interprété*, art. 519, nr. 7 ; A.

CHAUVEAU en F. HÉLIE, *Théorie du code pénal*, 2e éd. belge, 1863, nr. 4000 ; A. MARCHAL en J. JASPAR, *Droit criminel*, 2e éd., II, 610, nr. 1663).

A. Vandeplass

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

1e KAMER—1 FEBRUARI 1973

Voorzitter : de h. Serck

Rechters : de hh. Devos en Top

Advocaten : Mrs. Verstringhe en Claeys-Bouuaert

Registratierechten — Controleschatting — Verzoekschrift—Handtekening van advocaat—Aard van de beslissing—Terechttzitting—Bijstand van griffier—Vermelding van identiteit van partijen—Formule van tenuitvoerlegging.

De in art. 189 e.v. van het Wetboek van Registratierechten bedoelde procedure van controleschatting is een rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift waarvoor krachtens een uitdrukkelijke afwijkende bepaling de handtekening van een advocaat niet vereist is.

De beslissing waarbij de vrederechter een schatter aanwijst, is een beschikking van de rechter of een beschikking op rekwest. Onder de gelding van art. 1040 Rv. moest een zodanige beschikking niet in openbare terechtzitting gegeven worden, en was de bijstand van de griffier niet vereist, althans indien ze in brevet opgemaakt was.

De identiteit van de partijen blijkt op voldoende wijze uit het rekwest van de ontvanger der registratierechten, dat met de daarop in brevet gegeven beschikking een geheel uitmaakt.

Art. 194 van het Wetboek der Registratierechten vereist enkel dat de beschikking waarbij de schatting bevolen wordt, ten verzoeken van de ontvanger aan de partij betekend wordt ; nergens wordt gezegd dat ze met de formule van tenuitvoerlegging moet bekleed zijn.

Van Hecke t/ Belgische Staat

Overwegende dat de eiser op 15 april 1967 voor de prijs van 170.000 fr. een perceel bouwgrond heeft aangekocht, gelegen te Ouwegem, aan de Boeregem- en Huisgaverstraten, ten kadaster bekend onder enige sectie, nr. 1369/a ex, groot 13 a 32 ca ;

Dat de ontvanger van de registratie te Kruishoutem de controleschatting van het goed heeft benaarsigd overeenkomstig de artikelen 189 en volgende van het Wetboek der Registratie-, hypotheek- en griffierechten ;

Dat bij gemis van het onder het artikel 191 van voormeld Wetboek voorzien akkoord, hij de Vrederechter van het kanton Kruishoutem om de benoeming van een deskundige heeft verzocht ;

Dat de bij vonnis van 1 april 1969 aangewezen deskundige zijn verslag op 24 juni 1969 ter griffie heeft neergelegd en de ontvanger van de registratie dit verslag, waarin de waarde van het goed op 199.800 fr. geraamd is, op 3 juli 1969 aan de eiser heeft betekend met een vraag tot betaling van een bedrag van 12.026 fr. voor bijkomende rechten, boeten en kosten ;

Overwegende dat de eiser de nietigverklaring van de schatting nastreeft wegens overtreding van de wet en

schending van de substantiële vormvereisten, meer bepaald :

1° omdat het rekwest van de ontvanger van de registratie aan de Vrederechter niet gedagtekend en door een advocaat ondertekend is ;

2° omdat het vonnis van de Vrederechter en de uitgifte ervan de identiteit van de partijen, hun beroep en de naam van de griffier niet vermelden ;

3° het vonnis niet in openbare terechtzitting uitgesproken is en door de griffier niet mede-ondertekend is ;

4° omdat de uitgifte van het vonnis niet bekleed is met het formulier van tenuitvoerlegging ;

Overwegende dat de verweerder concludeert tot de afwijzing van de eis ;

Overwegende dat ter zake vaststaat dat het rekwest van 24 maart 1969 van de ontvanger van de registratie aan de Vrederechter van het kanton Kruishoutem wel degelijk gedagtekend is ; dat het op grond van de afwezigheid van dagtekening van het rekwest opgeworpen middel tot nietigheid van de schatting derhalve faalt ;

Overwegende dat de bewoordingen van de artikelen 189 en volgende van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten, inzonderheid die van artikel 192, erop wijzen dat de controleschatting een van de procedures op eenzijdig verzoekschrift is, waarvoor de door het artikel 1025 van het Gerechtelijk Wetboek gemaakte uitzondering geldt, wanneer het bepaalt : "Behoudens in de gevallen waarin de wet er uitdrukkelijk van afwijkt, zijn de rechtsplegingen op verzoekschrift geregeld zoals in deze titel is bepaald" ;

Dat immers, in het licht van de voormelde artikelen, de ontvanger van de registratie als de motor van geheel de controleschatting voorkomt ; dat het absoluut vorderingsrecht van het Bestuur om door bemiddeling van de bevoegde ontvanger de controleschatting te benaarstigen (A.P.R., Tw. Registratierechten, nrs. 286 en 295 ; DONNAY, Commentaar op het Wetboek der successierechten, nr. 1294) klaarblijkelijk niet verenigbaar is met de tussenkomst van een tussenpersoon, zij het dan ook een advocaat ;

Overwegende dat het tweede middel tot nietigheid in rechte faalt ;

Overwegende verder dat de controlschatting zijn verre oorsprong vindt in de artikelen 17 tot en met 22 van de fundamentele wet op de registratie van 22 frimaire jaar VII ; dat het Wetboek van de registratie-, hypotheek- en griffierechten de bedoelde bepalingen van de Wet van 22 frimaire jaar VII, waaraan in de loop van de jaren tal van wijzigingen aangebracht werden, vereenvoudigd en versoepeld heeft, zonder evenwel de grondbeginselen ervan te wijzigen ;

Dat onder het stelsel van de Wet van 22 frimaire jaar VII van meetaf aan werd erkend en door een bijna eenparige rechtspraak en rechtsleer werd aanvaard dat de aanvraag tot controleschatting geen gerechtelijke procedure inleidt en dat het "vonnis" waarbij de deskundige wordt aangewezen, geen eigenlijk vonnis is (A.P.R., Tw. Registratierechten, nr. 291 ; DONNAY, op.cit., nrs. 1305bis en 1311 ; SCHICKS, Dictionnaire des droits d'enregistrement, V° Expertise, nrs. 64, 65 en 74 ; Suppl. Répert. Dalloz, V° Enregistrement, nr. 2682 ; Hof Gent, 10 maart 1892, Rec. Gén. Enr. et Not., 1892, nr. 11811 ; anders : GARNIER, Répertoire Général de l'Enregistrement, nr. 625) ;

Dat de Wet van 22 frimaire jaar VII trouwens de beslissing, waarbij de deskundige wordt aangewezen, nu eens een vonnis, dan weer een beschikking noemt; dat onder meer artikel 18 als volgt opgesteld is: "Le procès-verbal d'expertise sera rapporté, au plus tard, dans le mois qui suivra la remise qui aura été faite aux experts de l'ordonnance du tribunal, ou dans le mois après l'appel d'un tiers expert";

Dat in een arrest van 12 juli 1910 (*Rec. Gén. Enr. et Not.*, 1910, blz. 448, nr. 14783) het Hof van Cassatie van Frankrijk voormelde uitleg uitdrukkelijk beaamd heeft in de volgende bewoordingen: "Attendu que la nomination d'office de l'expert, en cas d'abstention de l'intéressé, est imposée au tribunal par la disposition formelle et impérative du texte précité de la loi du 22 frimaire an VII dans le but de ne pas retarder les opérations d'expertise; qu'une telle décision, qui n'a pas le caractère d'un véritable jugement, ne saurait être rétractée par la "voie de l'opposition";

Overwegende dat evenals de Wet van 22 frimaire jaar VII de artikelen 189 en volgende van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten de beslissing van de Vrederechter een vonnis noemen, doch de aard van de beslissing dezelfde gebleven is; dat de opdracht van de Vrederechter uitsluitend bestaat in de aanstelling van schatters; dat het niet denkbaar is dat hij in de loop van de vereenvoudigde procedure van controleschatting zou kunnen verzocht worden feitelijke kwesties of rechtskwesties te beslechten; dat deze zorg overgelaten werd, hetzij aan de schatters, hetzij aan de rechtbanken die bevoegd zijn overeenkomstig de gewone regelen (*A.P.R.*, Tw. *Registratierechten*, nr. 295; *DONNAY, op.cit.*, nr. 1311);

Overwegende dat het vonnis, waarvan sprake is in de artikelen 189 en volgende van het Wetboek van de registratie-, hypotheek- en griffierechten, dan ook voorkomt als een beschikking van de rechter of een beschikking op rekwest (*Pand. B.*, V° *Ordonnances sur requête*, nr. 194bis; *R.P.D.B.*, V° *Jugement*, nrs. 283 en 284; *GARNIER, Répertoire Général de l'Enregistrement*, V° *Instances*, nr. 622);

Overwegende dat op de datum van het vonnis van de Vrederechter artikel 170 van het Gerechtelijk Wetboek, naar luid waarvan de griffier de rechter bijstaat in alle verrichtingen van zijn ambt, behoudens wanneer om dringende redenen zijn tegenwoordigheid niet gevorderd kon worden, nog niet van kracht was (het was eerst op 15 augustus 1970 van kracht ingevolge een Koninklijk Besluit van 19 juli 1970);

Dat onder het stelsel van artikel 1040 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, dat door artikel 170 van het Gerechtelijk Wetboek vervangen werd, steeds algemeen aanvaard werd dat het voorschrift van de uitspraak in openbare terechtzitting niet geldt voor de beschikkingen van de rechter of de beschikkingen op rekwest (*R.P.D.B.*, V° *Jugement*, nrs. 283 en 284; *VAN LENNEP, Burgerlijk Procesrecht*, IV, blz. 77) en dat de beschikkingen, die de rechter buiten de openbare rechtszitting, hetzij ten huize, hetzij in zijn kabinet, verleende, de bijstand van de griffier niet vereisen en evenmin door de laatstgenoemde moeten medeondertekend worden, althans wanneer zij, zoals in casu, in brevet opgemaakt waren (*VAN LENNEP, op.cit.*, IV, blz. 77, nr. 400; *R.P.D.B.*, V° *Ordonnances sur requête*, nrs. 200 en volg.; *Répert. Dalloz*, V° *Greffiers*, nrs. 41 en volg.; *GARNIER, Répertoire*

taire Général de l'Enregistrement, V° *Ordonnance du juge*, nr. 47);

Overwegende dat het derde middel tot nietigheid van de schatting derhalve evenmin kan aanvaard worden;

Overwegende, ten slotte, dat de identiteit van de partijen op voldoende wijze blijkt uit het rekwest van de ontvanger van de registratie, dat met de daarop in brevet gewezen beschikking één geheel uitmaakt en artikel 194 van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten enkel vereist dat het vonnis, waarbij de schatting bevolen wordt, ten verzoeken van de ontvanger aan de partij betekend wordt; dat nergens gezegd is dat het vonnis met de formule van tenuitvoerlegging moet bekleed zijn en dat de eiser overigens het vonnis vrijwillig uitgevoerd heeft door zonder enig voorbehoud aan de werkzaamheden van de deskundige deel te nemen;

Overwegende dat uit hetgeen voorafgaat volgt dat de eis niet toewijsbaar is;

Op die gronden,

De Rechtbank,

Gelet op de artt. 2, 37 en 41 van de Wet van 15 juni 1935;

Alle andere conclusies van de hand wijzende;

Verklaart de eis niet gegrond; wijst hem af; veroordeelt de eiser in de kosten.

BESLAGRECHTER TE BRUSSEL

8 JANUARI 1974

Rechter: de h. Werquin

Advocaten: Mrs. E. Antoine en H. Van Houtte

1. Rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift—Verzet.
2. Derdenverzet—Aard van de procedure.
3. Taalgebruik in gerechtszaken—Derdenverzet—Toepasselijke regels.

1. *Het verzet van de persoon die noch opgeroepen werd noch tussenkwam ter gelegenheid van een door de verweerder op verzet ingeleide rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift, is een derdenverzet (art. 1033 Ger.W.).*

2. *Het derdenverzet leidt immer een nieuwe procedure in, zelfs indien het incidenteel plaatsheeft. Als het bij hoofdvordering gebeurt, moet het gebracht worden voor de rechter die de bestreden beslissing heeft gezien.*

3. *Bij derdenverzet moet toepassing gemaakt worden van de regels van de artt. 1 tot 7 van de Wet van 15 juni 1935 indien het gaat om een bij hoofdvordering ingeleid derdenverzet, en van de regel van art. 37, lid 2, indien het gaat om een op incident ingeleid derdenverzet.*

Met toepassing van art. 4 wordt de dagvaarding van een bij hoofdvordering ingeleid derdenverzet in het Nederlands gesteld als de verweerder op verzet, die gedagvaard wordt voor een gerecht van eerste aanleg waarvan de zetel in het arrondissement Brussel gevestigd is, in een nederlandstalige gemeente woonachtig is.

Vanderbeck t/ Lichanski

Gelet op de akte van verzet met dagvaarding bij exploit van gerechtsdeurwaarder Gérard Duhoux te Sint-Jans-Molenbeek, de 31 oktober 1973, betekend op het politicommissariaat van de Gemeente Hoeilaart, waar de verweerder zijn woonplaats heeft ;

(...)

Overwegende dat het verzet in hoofdorde tot voorwerp heeft, het intrekken van de toelating door de beslagrechter in de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel bij zijn beschikking van 4 oktober 1973 verleend aan de verweerder op verzet om in handen van de N.V. "Anti-Corrosie Industriëel" met zetel te Schaarbeek, 8, Kerse-larenlaan, bewarend beslag onder derden te leggen op alle sommen die deze vennootschap verschuldigd zou zijn uit welken hoofde het ook zou mogen zijn ; dat impliciet eveneens als gevolg van deze intrekking, opheffing van het beslag dat gelegd werd op grond van gezegde beschikking zou verleend worden ;

Overwegende dat de verzetdoende daarbij nog vordert dat de verweerder op verzet zou veroordeeld worden om hem 25.000 frank te betalen als schadevergoeding wegens onrechtmatig uitgevoerd beslag ;

I. Nietigheid van de verzet-procedure

Overwegende dat de verweerder op verzet, vóór alle andere verweermiddelen, de nietigheid van de akte van verzet en van de dagvaarding in verzet inroept uit hoofde van miskenning van de voorschriften van de Wet van 15 juni 1935 over het gebruik der talen in gerechtszaken, zoals ze thans bestaat na wijziging en aanvulling ;

Dat hij als grond van nietigheid aanvoert dat het exploit van verzet en dagvaarding, in strijd met de zojuist aangehaalde wetgeving, in het Nederlands opgesteld is, terwijl de beschikking waartegen de verzetprocedure gericht is, in het Frans gegeven werd ;

Overwegende dat wel degelijk vaststaat dat de beschikking waartegen verzet gedaan wordt, in het Frans werd gegeven ;

Overwegende dat de verweerder ten onrechte beweert dat het verzet van de partij Vanderbeck geen "derdenverzet" is ;

Overwegende dat het uitgaat van een "derde", in casu van de heer Vanderbeck, te weten, van een persoon die noch opgeroepen werd noch tussenkwam ter gelegenheid van de eenzijdige procedure op verzoekschrift ingeleid door de verweerder op verzet, in casu door de heer Lichanski ; dat uit dit gegeven dient afgeleid te worden dat het verzet vermeld in artikel 1033 van het Gerechtelijk Wetboek wel degelijk een "derdenverzet" is, zoals trouwens naar voren komt uit de tekst van artikel 1034 die uitdrukkelijk verwijst naar artikel 1125 betreffende de inleidingsprocedure inzake "derdenverzet" (*Les voies de recours* door A. Lepaige, Larcier 1973, nrs. 24, 25, 32, 161, 166, 174 en 177) ;

Overwegende dat het onjuist is vanwege de verweerder op verzet voor te houden dat "derdenverzet" immer dient te komen vóór de rechter die de bestreden beslissing heeft gegeven ;

Overwegende inderdaad dat een "derdenverzet" ook "incidenteel" kan gebracht worden bij schriftelijke conclusie vóór een andere rechter bij wie een geschil aanhangig is, indien deze rechter de gelijke of de meerdere

is van de rechter die de bestreden beslissing heeft gegeven, voor zoveel alle partijen tussen wie deze beslissing is gevallen, in het geding zijn (lid 2 van art. 1125 van het Gerechtelijk Wetboek) ;

Overwegende dat het "derdenverzet" immer een "nieuwe procedure" inleidt, zelfs indien deze procedure "incidenteel" plaatsheeft (*op.cit.*, nrs. 161, al. 1, 186, 189), daar ze gebeurt op het initiatief van een "derde", d.i. van iemand die hoegenaamd niet opgeroepen werd of tussenkwam te welken titel ook ter gelegenheid van de rechtspleging die uitmondde op de gerechtelijke beslissing door hem, "derde", aangevochten (Hof Brussel, 9 februari 1972, *Pas.*, 1972, II, 83) ;

Overwegende dat in de huidige rechtspleging het verzet bij "hoofdvordering" gebeurt ; dat het dus vóór de rechter moet gebracht worden die de beslissing wees (lid 1 van art. 1125 Gerechtelijk Wetboek), te weten vóór de beslagrechter behorende tot de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel ;

Overwegende dat daar de actuele procedure "bij hoofdvordering" ingeleid wordt, de inleidingsakte ervan, d.i. de dagvaarding, terecht in de Nederlandse taal werd opgesteld, dit, bij verplichte toepassing van lid 2 van artikel 4 van de taalwetgeving in gerechtszaken, daar de verweerder op verzet, de heer Lichanski, zijn woonplaats heeft te Hoeilaart, gemeente die tot het Nederlands taalgebied behoort ;

Overwegende dat het voorbeeld door de verweerder op verzet in zijn conclusie aangehaald, te weten, ingeval het de beslagrechter van de Rechtbank van eerste aanleg van Namen was geweest, die de beschikking getroffen had, ten verzoeken van een beslaglegger woonachtig te Brugge ten overstaan van een beslagene woonachtig te Namen, niet dienend is om de stelling van de verweerder te staven ;

Overwegende inderdaad dat, terwijl de taal van de rechtspleging vóór de Rechtbank te Namen, die in het Frans taalgebied gelegen is, geregeld wordt door art. 1 van de taalwetgeving dat als enig criterium, een territoriaal criterium heeft, te weten, de zetel van de rechtbanken die hun zetel hebben in het Nederlands taalgebied, – wat de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel betreft, die een tweetalige rechtbank is, dit is, die Nederlandse en Franse kamers heeft, de taal van de rechtsplegingen niet door het territoriaal criterium van de zetel van deze rechtbank bepaald wordt doch door het criterium van de woonplaats van de verweerder of van meerderheid van de verweerders (art. 4, § 1, en art. 6, § 1, van de taalwet), tenzij de verweerder of de verweerders hun woonplaats hebben in de Brusselse agglomeratie, ofwel in België geen gekende woonplaats hebben – in welke gevallen de eisende partij de keus heeft tussen het Nederlands en het Frans ; dat de criteria voor de taal van de rechtspleging dus helemaal onderscheiden zijn in de artikelen 1, 2 en 3 van de wetgeving betreffende de taalregeling in gerechtszaken, van die van artikel 4, § 1, van deze wetgeving ;

Overwegende dat de verweerder, ten onrechte, een analogische toepassing wil doen van sommige bepalingen van de taalwetgeving inzake hoger beroep en voorziening in cassatie (artt. 24 en 27 Taalregeling in gerechtszaken) ;

Overwegende inderdaad dat de taalwetgeving in gerechtszaken van beperkende aard is, omdat ze de nietig-

heid van de niet conforme rechtsplegingen voorschrijft, zodat er van analogische toepassing geen sprake kan zijn; dat de gevallen van nietigheid door deze wetgeving voorzien beperkt zijn zoals trouwens uitdrukkelijk bepaald wordt door lid 1 van artikel 860 van het Gerechtelijk Wetboek;

Overwegende dat de hierboven bedoelde wetgeving niets specifiek bepaalt inzake talengebruik ingeval van "derdenverzet", zodat, bij deze procedure, de gewone regelen toepasselijk zijn, te weten, die van de artt. 1 tot 7 inbegrepen, indien het gaat over een derdenverzet ingeleid bij "hoofdvordering", hetgeen het geval is in de huidige procedure, en de regel bepaald in lid 2 van artikel 37 indien het gaat over een derdenverzet ingediend op "incident";

Overwegende dat om al de hierboven opgegeven redenen, de exceptie van nietigheid door de verweerder aangevoerd, ongegrond dient verklaard te worden.

II. De grond van de verzetprocedure (...)

NOOT—Dit vonnis bevestigt de heersende leer en rechtspraak in een domein, waar wel heel wat aarzelingen en twijfels voorkomen, te weten dat van de verknochte en de incidentele vorderingen.

Het onderscheid tussen beide vorderingen speelt een belangrijke rol in de rechtspleging voor de Brusselse rechtbanken. De taal van de inleidende akte van een incidentele vordering is altijd die van de hoofdvordering, zodat zij op voorhand is vastgesteld (W. 15 juni 1935, art. 37, tweede lid). De taal van de inleidende akte van niet-incidentele vorderingen (verknochte vorderingen, parallelle rechtsplegingen, vorderingen die enig verband houden met andere vorderingen enz.) wordt integendeel bepaald door de criteria ingeschreven in de artikelen 3 en 4 van voornoemde wet, zoals voor de inleiding van iedere zelfstandige rechtsvordering.

Het Gerechtelijk Wetboek laat toe, duidelijk te stellen dat een vordering, uitgaande van iemand die geen partij is in een geding, niet bij conclusie, maar wel bij dagvaarding moet ingeleid worden. Dit geldt bijv. voor tussenvorderingen (art. 809 Ger.W.), gedwongen tussenkomst (art. 813 Ger.W.) enz. Dit geldt ook voor derdenverzet (art. 1125 Ger.W.).

Aangezien in het hier besproken geval het derdenverzet werd ingeleid door dagvaarding, lijdt het geen twijfel dat deze akte diende gesteld te worden, op straffe van nietigheid, in het Nederlands.

Het vonnis beslecht de vraag niet — en moest ze niet onderzoeken — in welke taal de akte van derdenverzet zou moeten gesteld worden, indien zij incidenteel bij conclusie wordt ingeleid in een tussen partijen hangend geding. Naar mijn mening gaat het hier wel om een "nieuwe" vordering, die evenwel tezelfder tijd "incidenteel" is, en derhalve enkel in de taal van het hangend geding kan ingeleid worden.

Het is juist dat de verzetdoende derde geen partij was in het beslag onder derden. Maar het is even juist dat hij partij moet zijn in het hangend geschil, om incidenteel, bij conclusie, zijn derdenverzet te kunnen inleiden.

Een andere moeilijkheid kan zich voordoen, wanneer de schuldeiser, gebruik makend van het voorschrift van artikel 1490 Ger.W., bij één enkel exploit het bewarend beslag onder derden aanzegt aan de schuldenaar en deze dagvaardt over de grond van de zaak.

De aanzegging van het beslag is ongetwijfeld een akte van tenuitvoerlegging, die in de taal van het vonnis van bewarend beslag dient gesteld te worden (W. 15 juni 1935, art. 37).

De dagvaarding ten gronde betreft een aparte rechtsvordering, waarvan de inleidende akte bepaald wordt door de criteria van de artt. 3 en 4 van voornoemde wet.

Indien de dagvaarding moet gesteld worden in het Nederlands bijv., terwijl het vonnis van beslag in het Frans werd geveld, dient de schuldeiser noodgedwongen twee exploit te laten betekenen: een aanzegging van beslag in het Frans en een dagvaarding in het Nederlands.

Immers een exploit kan niet tweetalig zijn en het voegen van een vertaling van bijv. het vonnis van beslag bij de dagvaarding in het Nederlands zou het exploit van aanzegging en dagvaarding, gesteld in het Nederlands, niet kunnen redden van nietigheid.

Leo Lindemans

ARBEIDSRECHTBANK TE MECHELEN

2e KAMER—14 JANUARI 1974

Voorzitter: de h. Duys

Substituut-arbeidsauditeur: de h. Nijs

Advocaten: mrs. G. Verhavert en C. Lebon

1. Arbeidsvoorziening — Uitzendbureau — Bureau voor arbeidsbemiddeling—Onwettelijke activiteit—Voorwerp van het geding.

2. Arbeidsovereenkomst werklieden—Uitzendbureau—Uitzendkracht— Sociale zekerheid—Aangifte.

3. Arbeidsovereenkomst werklieden—Uitzendkracht—Onderneming die de tijdelijke kracht tewerkstelt—Gezag, leiding en toezicht—Geschrift.

1. *Daar het voorwerp van het geding in casu het bestaan van een arbeidsovereenkomst tussen partijen is en niet de beoordeling van het K.B. van 10 april 1954 betreffende de exploitatie van de bureaus voor arbeidsbemiddeling tegen betaling kan de arbeidsrechtbank over de onwettelijkheid van de activiteit van een uitzendbureau geen uitspraak doen.*

2. *Uit het feit dat de wet de uitzendkrachten aan de sociale zekerheid voor werknemers onderwerpt, noch uit de aangifte bij de R.M.Z. door het uitzendbureau van de uitzendkracht volgt in se dat laatstbedoelde met het interimkantoor door een arbeidsovereenkomst gebonden is.*

3. *De feitelijke bestanddelen van de zaak (zie nader het vonnis) bewijzen dat het gezag, de leiding en het toezicht op de uitzendkracht in werkelijkheid werd uitgeoefend door de onderneming die haar tewerkstelde. Dienengevolge bestaat tussen deze onderneming — klant van het uitzendbureau — en de tijdelijke werkkkracht een arbeidsovereenkomst. Een andersluidend geschrift door de uitzendkracht ondertekend heeft geen rechtsgevolgen.*

Portael t/ N.V. Renaux en N.V. G.T.T.-Groep
Treavog-Temseid

Feiten

Tweede verweerster, de N.V. G.T.T.-Groep Treavog-Temseid, gevestigd te Mechelen, vernam begin januari 1973 dat bij eerste verweerster, de N.V. Chocolaterie Renaux te Duffel, tijdelijk arbeidsters-inpaksters gevraagd werden voor de periode januari-maart 1973.

De N.V. G.T.T. — die zich een uitzendbureau noemt — liet volgende advertentie verschijnen: "Treavog International N.V. werft dringend aan: "Inpaksters" — Vervoer van en naar het werk verzekerd door de firma — Hoog loon — Extra-legale voordelen — Dringend aanbieden

of telefoneren : Mevrouw D.A. Geirnaert, Adegemstraat, 72, Mechelen – Tel. (015) 186.66”.

De aankondiging was misleidend, in die zin dat er geen vermelding in voorkwam dat het hier om een uitzendbureau ging en dat niet Treavog International uiteindelijk optrad, maar wel G.T.T.-Treavog-Temsed.

Blijkens de statuten van de Groep Treavog-Temsed N.V. was Mevr. Diane Agnes Germaine Geirnaert, secretaresse van beroep, wonende Adegemstraat, 72, medestichster en tevens commissaris van de N.V. G.T.T.

De N.V. G.T.T. blijkt te Antwerpen aan de Italiëlei, 91 een tweede exploitatiezetel te hebben, terwijl de maatschappelijke zetel gevestigd was te Mechelen, Bleekstraat, 7.

De N.V. Treavog International, gevestigd te Antwerpen met zetel Van Straelenstraat, 80, en exploitatiezetels te Antwerpen, Italiëlei 91, te Gent, Kortrijksepoortstraat 307 en te Mechelen, Adegemstraat 72, werd bij vonnis van 20 augustus 1973 van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, failliet verklaard.

Partijen zijn het er echter over eens dat in casu het niet Treavog International, maar wel Treavog-Temsed was die optrad t.o.v. eiseres, al lopen de feitelijke verrichtingen van beide N.V.'s en hun exploitatiezetels nogal door elkaar.

Treavog-Temsed had nagenoeg geen personeel in vaste dienst : enig administratief werk schijnt verricht te zijn geweest te Antwerpen aan de Italiëlei, 91 ; te Mechelen traden de heer De Smedt, afgevaardigde-beheerder, en Mevrouw Geirnaert op voor G.T.T., alsmede een administratieve bediende.

Eiseres, ingaande op de aankondiging, bood zich aan op het vermelde adres – een aanwervingsbureau – waar haar zou medegedeeld zijn dat de tewerkstelling waarvan sprake, zou geschieden bij de firma Renaux te Duffel voor de afwerking van een Paas-productie. Eiseres ondertekende een formulier, genaamd "Arbeidscontract" op 12 januari 1973. Het betreft hier een gedrukt exemplaar op naam van de N.V. G.T.T. – iedere verdere maatschappelijke aanduiding ontbreekt – onder de handtekening van Mevr. Geirnaert werd met een handstempel het adres Adegemstraat, 72 en het telefoonnummer aangebracht. Deze aanduiding komt niet voor op het tweede exemplaar.

De overeenkomst bepaalt het volgende :

Art. 1. : "De werkgever neemt de werknemer in dienst als inpakster vanaf 15 januari 1973. Het basisuurloon, waarvan de bijdragen voor sociale verzekering evenals de belastingen dienen te worden afgetrokken is vastgesteld als volgt :

bruto uurloon 52,41 fr."

Art. 2. : betreft de uitbetaling der vergoeding (om de 14 dagen).

Art. 3. : „Het kontrakt is afgesloten voor het hierna bepaalde werk : afwerken Paas-productie Chocolaterie Renaux-Duffel”.

(Er werd geen duurtijd van deze produktie vermeld).

Art. 4. : Proefkontrakt (werd niet ingevuld).

Art. 5. : Schadevergoedingen (werd niet ingevuld).

Art. 6. : Verwijst naar art. 19, § 1, van de Wet op het arbeidscontract.

Art. 7. : "Gedurende de eerste zes maanden ononderbroken dienst in de onderneming mag de werkgever het kontrakt beëindigen mits een vooropzeg van zeven dagen (één week)".

Art. 8. : "Bij het einde van de periode bedoeld in art. 7 gelden de opzeggingstermijnen bepaald in art. 19 van de Wet op het arbeidskontrakt”.

Art. 9. : "De werknemer erkent kennis genomen te hebben van het arbeidsreglement dat een bijlage vormt van het huidig kontrakt en verklaart al de voorschriften integraal te aanvaarden.

Hij geeft zijn uitdrukkelijke instemming zijn diensten te leveren bij de verschillende cliënten van G.T.T. N.V. en dit zonder onderscheid wat betreft de aard van de onderneming van de cliënt of de afstand van deze onderneming tot zijn woonplaats.”

Art. 10. : "De werknemer verklaart één exemplaar van dit kontrakt ontvangen te hebben”.

In dubbel opgemaakt te Mechelen op 12 januari 1973. get. Portael get. Geirnaert.

Op te merken valt dat eiseres staande houdt nooit een arbeidsreglement ontvangen te hebben of ter inzage gekregen te hebben van de N.V. G.T.T., maar integendeel zich diende te gedragen naar het arbeidsreglement van de firma Renaux te Duffel.

De N.V. G.T.T. brengt haar arbeidsreglement niet voor maar voert aan dat weliswaar nooit een exemplaar van haar arbeidsreglement overhandigd wordt aan iemand die in dienst wordt genomen, maar iedereen in het aanwervingskantoor zelf inzage kan nemen van het arbeidsreglement waarvan een exemplaar aan de muur hangt.

Het door de N.V. G.T.T. voorgelegde "personeelsregister" beperkt zich tot een lijst van namen met datum van aanwerving, zonder enige verdere aanduiding. Er worden 289 namen vermeld voor de periode 4 december 1972 tot 13 juni 1973. Eiseres, Portael Liliane, werd ingeschreven onder nr. 203 op datum van 15 jan. 1973. De uitdiensttreding wordt niet vermeld, hetgeen trouwens bij geen enkel "personeelslid" gebeurde. Er blijken een 50-tal buitenlandse werknemers aangenomen te zijn. Nationaliteit of vermelding van een arbeidsvergunning A of B is niet geschied zodat een controle hiervan onmogelijk is.

Wijze van tewerkstelling van eiseres

Eiseres vatte het werk onmiddellijk aan te Duffel bij de firma Renaux (15.1.73) en was in dienst tot 31 maart 1973 tegen een bruto-uurloon van 52,41 fr.

Zij was tewerkgesteld samen met de werknemers in vaste dienst bij Renaux, diende bij aankomst en vertrek te tikken op de klok zoals de vaste arbeiders van Renaux, werd opgeleid door personeel van Renaux, stond onder directe leiding en toezicht van de brigadiers en afdelingsoversten van Renaux en diende zich te gedragen naar het arbeidsreglement van Renaux. Fouten in de produktie e.d. vielen ten laste van Renaux. Het enige verschil in haar tewerkstelling met die van de mede tewerkgestelden van de firma Renaux, kwam erop neer dat voor dezelfde arbeid de medearbeiders aangeworven door Renaux een minimum bruto-uurloon genoten van 68,65 fr., voorgeschreven door de C.A.O. van de voedingsbedrijven, terwijl eiseres bovendien geen aanspraak had op enige premie of extra-legaal voordeel.

De verplaatsingskosten werden vergoed. Op de loonfiche van eiseres staan geen overuren vermeld. Deze loonfiches werden opgesteld door G.T.T., Italiëlei 91, 2000 Antwerpen. Aangifte der tewerkstelling aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid geschiedde via

de Sociale Dienst der Compensatiekas voor Maatschappelijke Werken, Arenbergstraat, 24 te Antwerpen. Een bijdragebon-Z.I.V. voor het 1e kwartaal 1973 (43 werkdagen) werd afgeleverd. Voor die ganse periode werd een bezoldiging van 19.177 fr. aangegeven.

De bewering van eiseres dat zij buiten de aanwerving zelf op 12 januari 1973, in feite geen verder contact meer had met de N.V. G.T.T., schijnt niet tegengesproken te worden. Wel voert de N.V. G.T.T. aan, dat haar afgevaardigde-beheerder genaamde De Smedt, regelmatig in contact stond met de firma's waar personeel geplaatst was en onder de door G.T.T. geleverde werkkrachten er twee waren aangeduid om eventuele klachten te ontvangen.

Tijdens de betrokken periode schijnen minstens 58 werknemers door G.T.T. bij Renaux geplaatst te zijn (59 arbeidsters en 10 arbeiders zoals medegedeeld ter zitting; 58 werknemers volgens de schriftelijke conclusies van 2e verweerster).

Betrekkingen G.T.T.-Renaux

Partijen brengen de overeenkomst tussen G.T.T. en Renaux niet voor.

De firma Renaux houdt voor dat tussen haar en G.T.T. een "sui generis overeenkomst tot tijdelijke onderaanneming" bestond.

Volgens Renaux zou deze overeenkomst het dichtst een aannemingsovereenkomst benaderen omdat G.T.T. zich ten overstaan van Renaux verbonden had, personeel te leveren in een periode van extra-productie en dit tegen betaling van een op voorhand overeengekomen tarief per man/uur. Voor Portael zou dit 106 fr./uur geweest zijn. Er bestond voor G.T.T. echter geen verplichting tot afwerking of levering van de Paas-productie.

De boekhouding in verband met de tijdelijke werkkrachten van Renaux houdt een "leveranciersrekening" in met vermelding van een codenummer, een tijdsperiode en een debet- en creditrekening. De leveranciersrekening stond aanvankelijk op naam van de N.V. Treavog International, later op de N.V. G.T.T. Door G.T.T. werden wekelijks facturen afgeleverd (G.T.T. Italiëlei 91, HRM. 46.555, B.T.W. nr. 412.725.397), waarop enkel de vermelding voorkomt: "voor prestaties geleverd door ons personeel" alsmede een niet te analyseren bedrag.

Er schijnt geen duidelijkheid te zijn wat betreft de verantwoordelijkheid inzake arbeidsongevallen overkomen in de onderneming van Renaux door personeelsleden van G.T.T. De verzekeringspolissen worden door partijen niet voorgebracht.

De activiteit van de N.V. G.T.T., zoals vermeld op haar inschrijving in het handelsregister te Mechelen schijnt aanvankelijk beperkt te zijn tot "Plaatsingsbureau" hetgeen door geen der partijen betwist wordt.

Stelling van eiseres

1. *Onwettelijkheid der activiteit van de N.V. G.T.T.*

Overwegende dat uit de diverse conclusies en pleitnota's gebleken is dat eiseres in de eerste plaats de onwettelijkheid der activiteiten van de N.V. G.T.T. aanvalt;

Dat eiseres zich te dien einde beroept op de internationale arbeidsregeling, door België aanvaard, en op de nationale wetgeving, die de internationale principes in een wettelijk opnam;

Dat eiseres vooropstelt dat de tussenkomst van de N.V. G.T.T. erop neerkomt een arbeidspotentieel te hebben verkocht aan de N.V. Renaux en dit voor een beperkte duur, waarna iedere relatie tussen de werknemers en de N.V. G.T.T. of de gebruiker (de N.V. Renaux) ophield te bestaan;

Dat een dergelijke handelwijze in strijd is met het principe vastgesteld door het charter van de Internationale Organisatie van de Arbeid waarbij vooreerst werd vastgesteld "que le travail ne doit pas être considéré comme une marchandise ou un article de commerce" en waarbij nadien werd bevestigd "que le travail n'est pas une marchandise" (eerste principesverklaring van de Internationale Arbeidsconferentie Constitutie, Washington, 1919, 1° zitting, en tweede principesverklaring te Philadelphia, 10 mei 1944, 25e zitting; zie HORION, *Nouveau Précis de Droit Social Belge*, pag. 216-217, III, 391 C);

Dat om die principes, de openbare orde de beperkte wijze heeft bepaald waarop een gebruiker de arbeid van een persoon kan bekomen nl. door het invoeren van de wetgeving op de dienstcontracten geldend voor onderscheidene categorieën personen die hun arbeid presteren in dienst van een onderneming, en deze dienstcontracten aangevuld worden door de bijzondere overeenkomsten per sector opgesteld door de Nationale Paritaire Comités;

Dat de overeenkomst door G.T.T. met eiseres gesloten tot doel heeft aan die reglementering te ontsnappen;

Dat in die zin eiseres vaststelt dat de collectieve afspraken geldend voor diegenen die te werk gesteld zijn in de voedingsnijverheid werden voorbijgegaan vermits eiseres het aldaar gewaarborgde minimum-uurloon niet genoot;

Dat dank zij die manipulatie de N.V. G.T.T. zich verrijkte door de verkoop van werkkrachten;

Dat de N.V. G.T.T. bovendien een beroep deed op marginale werkkrachten en bovendien vreemde werkkrachten, waarvan de arbeidsvergunning niet bewezen wordt, tewerkstelde, de vastheid der betrekking van de werknemers aantastte, en over het algemeen een totale ontwrichting van de sociale wetgeving in de hand werkte door:

- de "gebruiker" aan te zetten eigen arbeiders af te danken om hen via een uitzendbureau terug in dienst te nemen met verlies van alle voordelen van anciënniteit, premies e.d., en tegen een uurloon dat beneden het sectorieel loon ligt en vreemde arbeiders in dienst te nemen zonder werkvergunning en derhalve bereid tegen ieder loon te werken;
- de categorie van ongeschoolde arbeidskrachten tegen zeer lage lonen te verkopen aan de meest biedende gebruiker zonder dat de arbeidpresterende hierbij zelf aan bod komt;
- de bedrijven een mogelijkheid te bieden het aantal officieel in eigen dienst genomen werknemers dermate laag te houden dat de minima gesteld bij de Wet op de ondernemingsraden, de comités voor veiligheid en hygiëne en de bepalingen in verband met de Interbedrijfs-geneeskundige dienst, ontweken worden, door het vast personeel voor het overige aan te vullen met "uitzendkrachten" wier tijdelijke tewerkstelling een zeer rekbaar begrip vormt;

Dat verder de wetgeving op de beroepsziekten en de arbeidsongevallen door deze handelwijze aan waarborgen inboet voor de betrokken arbeiders, wier lot volkomen onzeker wordt;

Dat in plaats van een bepaalde waarborg te vinden in het economisch potentieel en de kapitaalcracht van de onderneming waarin hij tewerk wordt gesteld, de arbeider in dienst wordt genomen door een uitzendbureau zonder kapitaalcracht of waarborgen, een uitzendbureau dat in feite slechts een papieren bestaan heeft en bij de minste financiële moeilijkheid — waarbij de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid steeds de voornaamste schuldeiser is — verdwijnt om onder een andere benaming onmiddellijk een identieke bedrijvigheid te beginnen, daarbij niet de minste waarborg gevend aan de arbeider om achterstallige lonen te verhalen of in aanmerking te komen voor een sluitingspremie ;

Dat ten einde juist deze manipulaties te voorkomen, de uitzendbureaus en plaatsingsbureaus alle onder de benaming "bureau voor arbeidsbemiddeling" vallen en hun activiteit in principe verboden wordt door alle landen, waaronder België, die de internationale overeenkomst (Conventie nr. 96, Genève 1949) gesloten in het kader van de Internationale Arbeidsorganisatie, medeondertekenden ;

Dat in dit verband trouwens ook het verdrag betreffende de organisatie van de Dienst van Werkgelegenheid werd geratificeerd door België bij de Wet van 3 maart 1958, B.S. van 17 juli 1958 ;

Dat in beide gevallen onder bureau voor arbeidsbemiddeling dat voor zijn bemiddeling betaling vraagt, dient te worden verstaan :

"elk persoon, maatschappij, instituut, agentschap of andere organisatie, welke als tussenpersoon optreedt met het doel arbeidsgelegenheid te verschaffen aan een arbeider of aan een werkgever een arbeider te verschaffen met het oogmerk hetzij direct, hetzij indirect enig geldelijk voordeel of ander materieel voordeel te verkrijgen van de werkgever of arbeider (art. 1 der conventie)" ;

Dat volgens het "Memorandum du Bureau International du Travail adressé au Ministre de la Santé et des Affaires Sociales de Suède" het Internationaal Arbeidsbureau in 1965 nog steeds oordeelde dat het uitzenden van arbeidskrachten onder het begrip "verboden" arbeidsbemiddeling viel, en tot op heden in België geen wettelijke afwijkingen van dit begrip tot stand kwamen ;

Overwegende dat eiseres verder concludeert dat welke ook de juridische verhouding tussen het uitzendpersoneel, het uitzendbureau en de gebruiker was, de ware natuur van de operatie beperkt was tot een arbeidsbemiddeling vanwege het uitzendbureau tegen betaling door de gebruiker-werkgever en dus een verhandeling van arbeid van derden met winstoogmerk uitmaakt ;

Dat de activiteit van de N.V. G.T.T. in se reeds in tegenstrijd was met de bepalingen van het K.B. van 10 april 1954 dat een arbeidsbemiddeling afhankelijk stelt van de voorafgaande aflevering van een vergunning door het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg ;

Dat de wetgever in België tot nog toe geen andere afwijkingen heeft toegestaan en de aarzelingen in dat verband er enkel op duiden dat zich een "de facto"-toestand ontwikkelde die juridisch niet kan rechtgezet worden zonder miskennis der aangegane internationale verbintenissen die er de aanleiding toe waren dat de wetgever in België bepaalde arbeidsbemiddelingsbureaus licencieerde en de werkgever de gelegenheid gaf de vacante arbeidsplaatsen onmiddellijk aan deze bureaus te signaleren ;

Dat tenslotte activiteiten als die der N.V. G.T.T. die-

nen gelijkgesteld met de activiteiten van koppelbazen met alle catastrofale gevolgen vanden voor de betrokken arbeiders — vooral dan de ongeschoolden en marginalen — die uit de normale tewerkstelling worden weggezogen en zich via "uitzendbureaus" moeten laten aanwerven om aan bod te komen maar dan tegen lagere lonen ;

Overwegende echter dat, hoe belangwekkend de argumentatie van eiseres en hoe acuut het opgeworpen probleem ook moge zijn, de rechtbank enkel gehouden is tot de beoordeling van het in limine litis bepaalde voorwerp van het geding ;

Dat het voorwerp van het geding, zoals uit het beschikend gedeelte der dagvaarding blijkt, niet de beoordeling is van de ongeoorlooftheid van de maatschappelijke activiteit van de N.V. G.T.T., maar wel de beoordeling van het al dan niet bestaan van een arbeidsovereenkomst tussen partijen ;

Dat overigens in zoverre eiseres zou menen dat het bestaan zelf van de N.V. G.T.T. een overtreding zou uitmaken van het Koninklijk Besluit van 10 april 1954, dient vastgesteld dat hic et nunc door eiseres geen klacht werd neergelegd bij de bevoegde instanties, geen proces-verbaal werden opgesteld door de daartoe bevoegde personen (art. 11 Koninklijk Besluit 10 april 1954), er evenmin enig onderzoek is ingesteld, en geen geding ahangig is gemaakt bij de strafrechtbank die de straffen van artikel 12 van hetzelfde koninklijk besluit zou kunnen uitspreken, iets waartoe deze rechtbank niet bevoegd is ;

2. *Onwezenlijkheid der "arbeidsovereenkomst" afgesloten tussen eiseres en de N.V. G.T.T.*

Overwegende dat eiseres verder voorhoudt dat geen werkelijke arbeidsovereenkomst tot stand kwam tussen haar en de N.V. G.T.T. maar wel tussen haar en de firma Renaux ;

Dat welke de benaming ook moge zijn die door verweerdens aan de overeenkomst in kwestie gegeven wordt, het aan de rechtbank in laatste instantie toekomt na te gaan welke de feitelijke toestand en de wezenlijke bedoeling der contractanten was en welke de juridische gevolgen zijn die uit een dergelijke situatie voortspuiten ;

Overwegende dat de N.V. G.T.T. toegeeft, dat de overeenkomst die zij afsloot tot doel had een arbeidskracht aan te werven voor de firma Renaux voor de duur van de Paasproductie bij deze firma ;

Dat de firma Renaux eigenmachtig de duur daarvan vaststelde en die beslissing van Renaux meteen het einde in zich hield van de relatie die er tussen de N.V. G.T.T. en eiseres kon bestaan ;

Dat de N.V. G.T.T. moeilijk kan volhouden dat de daadwerkelijke opleiding, toezicht en tewerkstelling, door haarzelf of haar personeel geschiedde ; dat dit niet alleen door de samenstelling van haar "personeel" weinig waarschijnlijk gemaakt wordt maar vooral ter zitting tegengesproken wordt door de N.V. Renaux zelf ;

Dat de N.V. G.T.T. evenmin kan aantonen, dat de overeenkomst tot doel had eiseres werkelijk in dienst van de N.V. G.T.T. te nemen en te houden ;

Dat in feite de N.V. G.T.T. als enig element voor de erkenning der bestaande arbeidsovereenkomst aanvoert dat de betaling van de sociale bijdragen en de acceptatie dezer betaling door de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, de juridische erkenning met zich brengt én

van haar activiteit als uitzendbureau én van de afgesloten arbeidsovereenkomst ;

Overwegende dat uit het artikel 3, 3°, van het Koninklijk Besluit van 28 november 1969 geen veralgemeend besluit kan getrokken dienaangaande, vermits deze bepaling enkel de verruiming van de maatschappelijke zekerheid regelt ter uitvoering van artikel 2, § 1, 1°, der Basiswet van 27 juni 1969 en een uitvoeringsbesluit in de vorm van een koninklijk besluit nooit enig gevolg mag hebben dat in tegenspraak zou zijn met een bestaande wetsbepaling of buiten het kader zou vallen waarin de uitvoeringsmaatregel past ;

Dat de bepaling der basiswet, aan de Koning een uitbreidingsmogelijkheid der wettelijke bepalingen geeft nl. "tot de personen die, zonder door een arbeidsovereenkomst te zijn verbonden, tegen loon arbeidsprestaties onder het gezag van een ander persoon verrichten of die arbeid verrichten in gelijkwaardige voorwaarden als die van een arbeidsovereenkomst ; alsdan wijst de Koning de persoon aan die als werkgever wordt beschouwd" ;

Overwegende dat de bij art. 3, 3°, ingevoerde regeling dient gezien binnen de wettelijke basiscontext en enkel uitwerking mag hebben inzake maatschappelijke zekerheid ;

Dat uit deze aanvullende bepaling eenvoudig blijkt dat de overheid wenste te verhinderen dat bepaalde arbeidsprestaties zouden ontsnappen aan het verschuldigd zijn van bijdragen ingevolge één of andere juridische spitsvondigheid waarbij het moeilijk werd de verrichter van de arbeidsprestatie of diegene die iemand in werkelijke dienst had, in een bepaalde categorie van onderworpenen aan de maatschappelijke zekerheid in te delen ;

Dat die zelfde zorg blijkt uit het Ministerieel Besluit van 26 september 1973 tot omschrijving van seizoenarbeiders en arbeiders bij tussenpozen ;

Overwegende echter dat noch deze uitvoeringsbepalingen, noch het feit zelf dat de N.V. G.T.T. eiseres aangaf als interimkracht tegen een willekeurig basisuurloon, de wettelijke erkenning van de activiteit van de N.V. G.T.T. in zich houden of het bestaan van een werkelijke arbeidsovereenkomst tussen de N.V. G.T.T. en eiseres onomstootbaar bewijzen ;

Dat het bestaande geschrift ontzenuwd wordt door de erkende feiten ;

Overwegende immers dat het aandeel van de N.V. G.T.T. in de "arbeidsovereenkomst" er enkel in bestond, na het aanwerven, kennis te nemen van het aantal gepresteerde arbeidsuren door haar afgevaardigde-beheerder aan de hand van de gegevens verschaft door de N.V. Renaux zelf en dit ten einde de facturatie aan de gebruiker te kunnen doen en de lonen uit te betalen ;

Dat indien tweede verweerster zou menen dat deze overeenkomst dezelfde kenmerken vertoont als het contract tot het leveren van vervangingsarbeid, dan toch dient opgemerkt dat het principe van het vervangingscontract als basis heeft het "vervangen" van een personeelslid in vaste dienst die door ziekte of legerdienstverplichtingen tijdelijk niet in staat is zijn activiteiten uit te oefenen, quod non in casu ;

Dat bovendien het vervangingscontract nog wel wettelijk geregeld wordt voor bedienden, (artikelen 2 en 13 van de Wet op het bediendencontract) maar dat wat arbeiders aangaat de Wet van 23 november 1969 het vroegere art. 10 eenvoudig heeft afgeschaft, zodat wettelijk

geen vervangingscontract voor arbeiders meer behouden bleef ;

Overwegende dat de vergelijking met de toestand in bepaalde gespecialiseerde onderhoudsondernemingen evenmin opgaat ;

Dat immers in die gevallen de onderneming gespecialiseerde arbeiders in vaste dienst heeft voor onbepaalde tijd, en haar arbeiders in ploegen uitzendt om periodieke onderhoudswerken te gaan verrichten in andere ondernemingen (o.a. reinigen van ketels, onderhoud van machines en materiaal in de metaalnijverheid e.d.) ;

Dat er in zulk geval een werkelijk aannemingscontract bestaat tussen de onderhoudsonderneming en de gebruiker, en de ondernemer hier de verantwoordelijkheid draagt voor de degelijke technische afwerking van het werk verricht door zijn personeel, zelfs al zou het tijdelijk op een of andere wijze onder toezicht geplaatst worden van de gebruiker ; dat de werknemer in dat geval trouwens niet geronseld wordt om voor bepaalde tijd in dienst van een ander te werken maar om voor onbepaalde tijd in dienst van de aannemer te werken ;

Overwegende dat in casu in werkelijkheid het gezag, de opleiding, de leiding en het toezicht uitgeoefend werd door de N.V. Renaux ;

Dat de grondstoffen en het materiaal waarmede eiseres diende te werken, uitsluitend door de N.V. Renaux werden geleverd ;

Dat de N.V. Renaux de afgewerkte productie ontving en controleerde ;

Dat de fouten begaan door eiseres in haar werkprestaties voor rekening van de N.V. Renaux bleven zonder verhaal op de N.V. G.T.T. ;

Dat eiseres de arbeidsuren en arbeidsregeling van de N.V. Renaux diende te volgen, het aantal uren diende te presteren bepaald door deze firma en het werk diende te presteren opgelegd door deze firma ;

Dat enkel de N.V. Renaux bij machte bleek het einde van de overeenkomst te bepalen en zulks ook deed ;

Overwegende dat eiseres bij de uitvoering van haar opdracht in feite een integrerend deel is geworden van het eigen productieapparaat en het eigen personeel van de firma Renaux ;

Dat anderzijds de tussenkomst van de N.V. G.T.T. zich beperkt heeft tot de aanwerving via publiciteitsmedia, het laten vervullen van bepaalde administratieve taken in verband met de aangifte aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid door een gespecialiseerd sociaal secretariaat en de uitbetaling deed van een willekeurig bepaald loon ;

Dat de N.V. G.T.T. niet eens schijnt gehouden te zijn t.o.v. de N.V. Renaux tot enige resultaatsverplichting, maar enkel vergoeding bekwam in de mate dat zij arbeidskrachten ter beschikking stelde ;

Overwegende dat om van een arbeidsovereenkomst te kunnen spreken er een overeenkomst dient te zijn krachtens welke een arbeider zich verbindt te arbeiden onder het gezag, het bestuur en het toezicht van het hoofd ener onderneming of een patroon, tegen een door deze te betalen loon, berekend hetzij naar de duur van de arbeid, hetzij naar verhouding van de hoeveelheid, de hoedanigheid of de waarde van het geleverd werk, hetzij volgens enige andere grondslag tussen partijen vastgesteld ;

Dat vermits de beoordeling in concreto dient te geschieden en eventuele geschriften geen vermoeden juris

et de jure in deze materie vormen, de rechtbank van mening is dat geen dergelijke arbeidsovereenkomst in feite is tot stand gekomen tussen de N.V. G.T.T. en eiseres en dat derhalve het geschrift ondertekend door eiseres op 12 januari 1973 geen juridische gevolgen kan hebben in verband met de arbeidswetgeving, de sociale wetgeving, reglementering en toepasselijkheid van de C.A.O.'s, verbonden aan de werkelijkheid van een tot stand gekomen arbeidsovereenkomst ;

Overwegende dat de vordering dan ook gegrond voorkomt in zoverre zij ertoe strekt de onbestaantheid van een arbeidsovereenkomst tussen eiseres en de N.V. G.T.T. vast te stellen ;

3. Bestaan van een arbeidsovereenkomst tussen eiseres en de N.V. Renaux

Overwegende dat integendeel dient vastgesteld dat er een arbeidsovereenkomst tot stand kwam tussen eiseres en de N.V. Renaux ;

Dat eiseres deze overeenkomst uitvoerde hetgeen niet betwist wordt door de N.V. Renaux ;

Dat het bestaan van die overeenkomst of het verschuldigd zijn van een loon niet verbonden is aan een geschreven overeenkomst ;

Dat vermits er in casu geen geschreven overeenkomst bestond het bruto-uurloon dient bepaald volgens de schalen bepaald door de C.A.O.'s geldend in de voedingsnijverheid, en de overeenkomst als aangegaan voor onbepaalde duur wordt beschouwd overeenkomstig de wettelijke bepalingen ;

Dat de firma Renaux mitsdien gehouden is tot uitbetaling van het wettelijk minimum-loon en bovendien een regelmatige opzegging had dienen te betekenen om een einde aan de overeenkomst te maken, hetgeen niet gebeurde ;

Dat het tweede hoofd van de eis eveneens gegrond voorkomt ;

Overwegende dat de basis der berekening van het verschuldigd loon en de opzeggingsvergoeding niet betwist wordt ;

Overwegende dat de rechtbank vaststelt dat geen vordering ingesteld werd door de N.V. Renaux t.o.v. de N.V. G.T.T. in verband met de sommen door de eerste aan de tweede uitbetaald ;

Dat evenmin beweerd wordt dat de N.V. G.T.T. voor rekening van de N.V. Renaux bepaalde betalingen verrichtte aan eiseres ;

Dat geen vordering door de N.V. G.T.T. werd ingesteld ten einde eventueel terugbetaling te bekomen van de sommen die zij via haar zetel te Antwerpen aan eiseres betaalde ;

Overwegende tenslotte dat de N.V. Renaux enkel in ondergeschikte orde akte vraagt "van haar voorbehoud de onverschuldigd gedane betalingen van de N.V. G.T.T. terug te vorderen op welke grond dan ook" ;

(...)

NOOT—In de tot nu toe niet erg uitgebreide rechtspraak over het relatief recente verschijnsel dat de uitzendarbeid is, werd het probleem van de driehoeksverhouding tussen het uitzendbureau, de uitzendkracht en de derde-gebruiker op zeer diverse wijzen benaderd. Bovenstand vonnis neemt een aparte plaats in : voor de eerste maal merkt een rechtbank de derde-gebruiker als werkgever aan. Daardoor wijkt het vonnis af van de hierna besproken rechtspraak van het Hof van Cassatie, dat een

structuur had uitgewerkt waarbij de uitzendbureaus als werkgevers werden beschouwd en de relatie tussen het uitzendbureau en de derde-gebruiker werd omschreven met de rechtsfiguur van de terbeschikkingstelling van uitzendkrachten. Deze oplossing werd niet alleen door de Belgische gerechten (zie o.m. Arbrb. Antwerpen, 13 juli 1972, *R.W.*, 1972-73, 522), maar ook door het Hof van de Europese Gemeenschappen in een arrest van 17 december 1970 (*J.T.*, 1971, 144) overgenomen.

1. Evolutie van de rechtspraak

Aanvankelijk was de rechtspraak zeer verdeeld over de aard van de tussen de betrokken partijen bestaande verhoudingen. De door de partijen zelf aan de driehoeksverhouding gegeven kwalificatie bracht mee, dat de betwistingen doorgaans voor de rechtbank van eerste aanleg of voor de rechtbank van koophandel werden aanhangig gemaakt, als het uitzendbureau de vorm van een coöperatieve vennootschap had aangenomen.

Sommige beslissingen aanvaardden de door de partijen naar voren gebrachte stelling dat het om een contract van onderaanneming gaat. Zie in die zin : Rb. Brussel, 7 mei 1958, *Rec. Gén. Enr. Not.*, 1959, 27, en Hof Brussel, 14 juni 1960, *ib.*, 1960, 462.

Andere beslissingen beschouwen de uitzendkracht als een vennoot van het uitzendbureau, een coöperatieve vennootschap : W.R.R. Brussel, 26 juni 1963, niet gepubliceerd, en Cass., 26 november 1964, *R.W.*, 1964-65, 1821.

Voorts werd nog aangenomen dat de overeenkomst tussen het uitzendbureau en de uitzendkracht *sui generis* was : W.R.R. Brussel, 17 december 1967, niet gepubliceerd.

Al deze beslissingen besloten tot het niet aanwezig zijn van een band van ondergeschiktheid, en bijgevolg tot het niet-bestaan van een arbeidsovereenkomst. Rb. Luik, 4 februari 1965, *J.T.*, 1965, 585, drukte dit als volgt uit :

"qu'ainsi il existe incontestablement chez chacun une volonté de conserver une certaine indépendance à l'égard de l'autre ; l'intérimaire ne désirant en tout cas pas s'engager à prester ses services d'une façon continue ;

"que si l'appelante invoque une certaine autorité vis-à-vis de l'intérimaire, il apparaît bien que cette autorité n'aura jamais qu'un caractère limité et très relatif, surveillance et contrôle se révélant pratiquement illusoire ;

"Attendu qu'un facteur d'autorité ainsi réduit ne révèle rien au-delà du caractère 'obligationnel' élémentaire, né de toute convention".

Een laatste reeks beslissingen neemt het bestaan van een band van ondergeschiktheid, en dus ook het bestaan van een arbeidsovereenkomst aan. In die zin werd o.m. beslist door Arbrb. Antwerpen, 13 juli 1972, *R.W.*, 1972-73, 522 :

"Tussen het uitzendbureau en de uitzendkracht bestaat een band van ondergeschiktheid die kenmerkend is voor een arbeidsovereenkomst. Immers, de uitzendkracht wordt aangeworven en bezoldigd door het uitzendbureau dat gerechtigd is gezag, leiding en toezicht uit te oefenen.

"De delegatie van gezag door het uitzendbureau aan de derde-gebruiker voor wie de werknemer in feite werkzaamheden verricht, doet de ondergeschiktheid van de uitzendkracht aan het uitzendbureau niet verdwijnen".

Dit laatste vonnis neemt de leer over van Cass., 7 januari 1965, *R.W.*, 1965-66, 532 :

"De beroepsbedrijvigheid van eiser (uitzendbureau) bestaat in een onderneming van kantoorwerken, die hij laat verrichten door bedienden die ter beschikking van zijn klanten bij dezen worden gesteld. Uit de vaststellingen van het bestreden vonnis volgt, dat verweerster (de uitzendkracht) heeft gewerkt onder het gezag, de leiding en het toezicht van eiser tegen een door deze laatste betaalde bezoldiging ; de omstandigheid dat, wanneer verweerster in het kantoor van een klant van eiser werkt, deze klant haar bevelen kon geven, sluit niet uit, dat zij aan het gezag van eiser onderworpen bleef".

Drie elementen zijn hier van wezenlijk belang :

1) Het uitzendbureau stelt de uitzendkracht *ter beschikking* van de derde-gebruiker.

2) Opdat er van ondergeschiktheid sprake zij, moeten gezag, leiding en toezicht vaststaan.

3) De ondergeschiktheid bestaat niet tegenover de derde-gebruiker die enkel een delegatie van gezag ontvangt.

Cass., 6 juni 1968, *R.W.*, 1968-69, 939, besliste:

"De aan de arbeidsovereenkomst inherente bevoegdheid van leiding en toezicht wordt niet noodzakelijk op werkelijke en permanente wijze uitgeoefend; in dit opzicht is het voldoende, dat de uitoefening van dit recht wettelijk mogelijk zij.

"Hieruit volgt, dat noch de vaststelling dat de tijdelijke bedienden die verweerster verschafte aan wie ze nodig heeft, een zekere onafhankelijkheid behielden ten opzichte van verweerster, noch de vaststelling dat het door haar uitgeoefende gezag beperkt was, het bestaan uitsluiten van een band van ondergeschiktheid welke de arbeidsovereenkomst voor bedienden kenmerkt".

Van belang zijn hier de volgende ideeën:

1) Opdat er van ondergeschiktheid sprake kan zijn, is niet vereist dat gezag, leiding en toezicht effectief worden uitgeoefend; voldoende is dat die uitoefening wettelijk mogelijk is.

2) Het feit dat de derde-gebruiker zelf bevelen kan geven, verandert niets aan het feit dat hij slechts een gedelegeerde bevoegdheid heeft. De omstandigheid dat de uitzendkracht een zekere onafhankelijkheid bewaard heeft, neemt niet weg dat de band van ondergeschiktheid ten opzichte van het uitzendbureau blijft bestaan.

Uit beide arresten komen dus duidelijk de volgende belangrijke elementen naar voren: het Hof aanvaardt het bestaan van een band van ondergeschiktheid en dus van een arbeidsovereenkomst, en de derde-gebruiker beschikt niet over het gezag van de werkgever, maar slechts over een beperkt gezag in de mate en binnen de perken hem toegestaan door het uitzendbureau.

Hieruit blijkt dus dat het Hof een antwoord heeft gegeven op twee belangrijke vragen: 1) is de uitzendkracht werknemer; 2) wie van beiden, het uitzendbureau of de derde-gebruiker is de werkgever? (zie J. STEYAERT, *A.P.R.*, *De arbeidsovereenkomst*, blz. 53). "De driehoeksverhouding werd derhalve herleid tot de tweeledige verhouding "werknemer - werkgever". De uitzendarbeid werd geïncorporeerd in het arbeidsrecht.

In het arrest van 17 december 1970 neemt het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen een gelijkaardige houding aan.

Wat de verhouding tussen uitzendbureau en derde-gebruiker betreft is de toestand minder duidelijk. Het Hof van Cassatie gebruikt hiervoor de term "ter beschikking stellen".

Eveneens van belang in de verhouding tussen de uitzendkracht en de derde-gebruiker is, dat de mogelijkheid tot een zekere onafhankelijkheid bestaat, die kan gaan tot en met het recht van laatstgenoemde om het werk dat het uitzendbureau hem aanbiedt, te weigeren (zie Rb. Luik, 4 januari 1965, *J.T.*, 1965, 585).

Op te merken is, dat de juridische structuur die het Hof van Cassatie in de besproken arresten heeft uitgewerkt, enkel de aanpassing is van de door het Hof in verband met het arbeidsongevallenrecht m.b.t. gedetacheerde arbeiders gevestigde rechtspraak aan de specifieke toestand van de uitzendarbeid. Dit moge o.m. blijken uit de volgende aan overzichten van rechtspraak ontleende passages:

"De rechtspraak verklaart over het algemeen dat de werknemer aan dergelijke onderhandelingen vreemd is gebleven, en dat hij door zijn arbeidsovereenkomst met zijn eigen werkgever verbonden blijft, zodat deze laatste de last van de arbeidsongevallenvergoeding draagt. Dit is ook de opvatting van het Hof van Cassatie. Een werknemer kan zijn personeel ten dienste van een andere stellen; deze laatste kan hem bevelen geven, maar dit belet niet dat de band van ondergeschiktheid tussen de werknemer en zijn werkgever blijft bestaan (Cass., 7 januari 1965, *Bull.Ass.*, 1965, 643, met noot); dit arrest verwerpt de voorziening in cassatie tegen een vonnis van de rechtbank van Brussel van 7 februari 1963 (*R.G.A.R.*, 1964, 7321, met noot; in dezelfde

de zin Rb. Bergen, 20 november 1959, *R.G.A.R.*, 1961, 6654).

"Het feit dat de tweede werkgever gezag, leiding en toezicht op de werknemer beoefent, belet niet dat deze laatste de arbeidsovereenkomst, die hem met zijn eerste werkgever verbindt, blijft uitvoeren (Vred. Eghezée, 20 juli 1962, *Bull. Ass.*, 1962, 867, met noot, bevestigd door Rb. Namen, 12 oktober 1964, *Bull. Ass.*, 1965, 622, met noot.)" (Zie H. LENAERTS en E. CLAEYS-LEBOUCQ, "Overzicht van rechtspraak (1961-1965) - Arbeidsongevallenrecht", *T.P.R.*, 1965, 249).

"De hoedanigheid van werkgever moet worden toegekend aan de persoon die op het ogenblik van het ongeval op grond van een zelfs mondelinge arbeidsovereenkomst het gezagsrecht over de werknemer uitoefent, en niet aan de persoon die het loon verschuldigd is. Het feit dat de werknemer rechtstreeks onder leiding van een andere persoon werkt, belet niet dat hij de arbeidsovereenkomst, die hem met zijn werkgever verbindt, blijft uitvoeren (Rb. Brussel, 23 februari 1965, *R.G.A.R.*, 1966, 7653; - in dezelfde zin: Brussel, 28 januari 1970, *R.W.*, 1969-70, 1389). Deze uitspraken beantwoorden aan de vroegere rechtspraak van het Hof van Cassatie." (Zie E. CLAEYS-LEBOUCQ, "Overzicht van rechtspraak - Arbeidsongevallenrecht (1966-1970)", *T.P.R.*, 1971, 272).

2. Het geannoteerde vonnis

Het vonnis van de Mechelse Arbeidsrechtbank neemt een aparte plaats in, niet alleen omdat het de eerste keer is dat de derde-gebruiker als werkgever wordt aangewezen, maar vooral omdat het de eerste keer is dat de onwettelijkheid van de uitzendbureau werd opgeworpen. Voor de arbeidsrechtbank kwamen inderdaad de twee kernproblemen in verband met de uitzendarbeid aan de orde: de vraag naar de wettelijkheid van de activiteit van de uitzendbureaus en de vraag tussen wie er een arbeidscontract bestaat.

De rechtbank verklaarde, dat zij er enkel toe gehouden was het in limine litis bepaalde voorwerp van het geding te beoordelen, en dat dit voorwerp niet was de beoordeling van de ongeoorlooftheid van de activiteit van het uitzendbureau. Door over de wettelijkheid van het bestaan van uitzendbureaus geen uitspraak te doen heeft de rechtbank het probleem van de driehoeksverhouding slechts ten dele een oplossing gegeven. De rechtbank besluit inderdaad tot het bestaan van een band van ondergeschiktheid en dus tot het bestaan van een arbeidsovereenkomst tussen de derde-gebruiker en de uitzendkracht; ze beslist dus dat de derde-gebruiker en niet het uitzendbureau werkgever is. De vraag blijft echter open hoe men dan de tussenkomst van het uitzendbureau moet omschrijven. Er werd immers geen oplossing gegeven aan het probleem van de verhouding tussen de derde-gebruiker en het uitzendbureau. Het dispuut omtrent de driedelige verhouding "uitzendkracht - uitzendbureau - tewerksteller" blijft open.

Marc Rigaux
Assistent Sociaal Recht
Universitaire Instelling Antwerpen

VREDEGERECHT TE TIELT

26 APRIL 1973

Rechter: de h. J. De Busschere

Advocaten: Mrs. D. Van der Meulen en I. De Wever

Levensonderhoud—Art. 203 B.W.—Vordering van de moeder tegen de vader tot betaling van zijn bijdrage in de kosten van onderhoud en opvoeding van de kinderen.

Als de moeder alleen voor het geheel de verplichting tot onderhoud en opvoeding van de minderjarige kinde-

ren uitvoert, is zij gerechtigd van de vader een deel van de door haar gedane uitgaven terug te vorderen, maar zij is niet gerechtigd een vordering in te stellen om betaling te bekomen van de uitgaven die zij in de toekomst zal doen. De vordering die ertoe strekt een nalatige ouder te doen veroordelen tot een periodieke bijdrage in de kosten van onderhoud en opvoeding, is een eigen vordering van de minderjarige kinderen, waarvoor de moeder slechts in eigen naam kan optreden mits zij met toepassing van art. 389 B.W. daartoe door de jeugdrechtsbank gemachtigd is.

H. t/ V.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt verweerder te doen veroordelen om als onderhoudsbijdrage voor zijn kinderen aan eiseres te betalen de som van 5.000 fr. per maand vanaf 1 februari 1973, gemelde som betaalbaar zijnde ten huize van eiseres en tegen de eerste van elke maand, en verweerder te doen veroordelen tot alle kosten van het geding ;

Overwegende dat eiseres met verweerder in het huwelijk trad te Tielt op 17 september 1955 en zij na hun huwelijk samen de echtelijke woning vestigden te Tielt, Deken Darraslaan 3 ; dat eiseres op 18 oktober 1966 de echtelijke woning verlaten heeft, met zich medenam haar minderjarig kind Conny, geboren te Tielt op 21 augustus 1962 en al haar persoonlijke klederen en voorwerpen, en zich alsdan ging vestigen te Drongen waar zij zich liet inschrijven in de bevolkingsregisters ; dat eiseres op 7 maart 1967 terug naar Tielt kwam en zich vestigde Hoogstraat 3 te Tielt om aldaar een herberg te houden ; dat op 28 september 1967, toen partijen reeds gedurende meer dan 11 maanden feitelijk gescheiden leefden, eiseres het leven schonk aan een zoon, die Eddy genoemd werd ; dat eiseres op 27 november 1972 een verzoekschrift ingediend heeft tot het bekomen van een loondelegatie, hetwelk bij vonnis van Onze rechtbank van 1 februari 1973 afgewezen werd ; dat eiseres thans beweert dat verweerder weigert in de onderhoudslasten van zijn twee minderjarige kinderen bij te dragen ; dat verweerder volgens eiseres gehouden is op grond van art. 203 B.W. om volgens zijn vermogen in de lasten van kost, onderhoud en opvoeding van zijn minderjarige kinderen bij te dragen en dat eiseres van oordeel is dat zij gerechtigd is in eigen naam deze vordering in te stellen ten einde een onderhoudsbijdrage van 5.000 fr. vanaf 1 februari 1973 voor haar twee minderjarige kinderen te bekomen ;

Overwegende dat verweerder concludeert tot de onontvankelijkheid, minstens tot de ongegrondheid van deze vordering, aangezien eiseres niet de hoedanigheid bezit om ze in te stellen op grond van art. 203 B.W. ;

Overwegende dat deze vordering van eiseres, optredende in eigen naam, ertoe strekt haar echtgenoot te doen veroordelen bij toepassing van art. 203 B.W. tot een maandelijks bijdrage in de kosten van voeding, onderhoud en opvoeding van de twee minderjarige, uit hun huwelijk geboren kinderen ;

Overwegende dat art. 203 B.W. bepaalt, dat de echtgenoten door de enkele daad van het huwelijk samen de verbintenis aangaan om aan hun kinderen kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen ;

Overwegende dat deze onderhouds- en opvoedingsverplichting krachtens de natuur der zaken voortspuit uit

het veronderstelde ouderschap (Rb. Kortrijk, 3 december 1968, *R.W.*, 1969-70, 1.060) ; dat art. 203 B.W. niet alleen een onderhoudsverplichting inhoudt maar ook "un devoir infiniment plus élevé, une dette sacrée, qui ne se monnaie pas. (De Page, I, nr. 766) ; dat het gaat om de plicht van de ouders hun kinderen groot te brengen met alles wat deze plicht materieel en moreel bevatten moet ; dat de verplichting van art. 203 B.W. niet alleen een verbintenis om iets te geven inhoudt, maar ook om iets te doen (R.W.F. Van Tomme, *R.W.*, 1966-67, 1694-1695) ;

Overwegende dat deze onderhoudsverplichting een wettelijke verbintenis is en bijgevolg vergezeld gaat van een burgerlijke vordering (Fr. De Weerd: "De wettelijke verbintenis van de ouders hun kinderen, kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen", Universiteit Brussel, *Studies en Voordrachten*, VI, 1959, nr. 31, blz. 75) ;

Overwegende dat de ouder die de verbintenis van art. 203 B.W. alleen uitgevoerd heeft, een verhaal zal hebben op de andere ouder ; dat deze verplichting tot onderhoud en opvoeding van de minderjarige kinderen rust samen én op de vader én op de moeder ; dat daaruit volgt dat indien de moeder alleen deze verplichting uitvoert voor het geheel, zij de verplichting van de vader uitvoert voor het deel waartoe hij zou gehouden zijn ; dat de moeder derhalve gerechtigd is een deel van de door haar gedane uitgaven voor het onderhoud en de opvoeding van hun minderjarige kinderen terug te vorderen ; dat deze vordering een persoonlijke en rechtstreekse vordering uitmaakt van de ene echtgenoot tegenover de ander echtgenoot ;

Overwegende dat ter zake het bijdragend deel van verweerder, als in gebreke zijnde vader, slechts kan bepaald worden indien eiseres, die zich als moeder volledig van deze verplichting tot onderhoud en opvoeding gekweten heeft, een verhaal tegen haar medeëchtgenoot-verweerder uitoefent. (P. Lurquin, "L'obligation d'entretien des enfants par leurs parents est-elle juridiquement sanctionnée ?" *J.T.*, 1967, 397-398 ; P. Lurquin, "Pension alimentaire", *J.T.*, 1967, 709, nr. 4 ; H. De Ridder, "De opvoeding der kinderen - Plicht of recht van de ouders", *Jura Falconis*, 1967-68, 20, nr. 4 ; Kluyskens, *Personen- en Familierecht*, 1950, nr. 328/e, blz. 304 ; Cass., 27 november 1935, *D.H.*, 1936.I.25 ; Cass., 7 februari 1963, *R.W.*, 1962-63, 1946) ;

Overwegende dat eiseres niet gerechtigd is een vordering in te stellen om betaling te bekomen voor de terugbetaling van de uitgaven die slechts in de toekomst zullen plaats hebben (Rb. Gent, 10 april 1889, *Pas.*, 1889, III, 273 ; Rb. Luik, 10 juli 1897, *Pas.*, 1897, III, 281) ;

Overwegende inderdaad dat de vordering die ertoe strekt een nalatige ouder te doen veroordelen tot een periodieke bijdrage in de onkosten van onderhoud en opvoeding een eigen vordering is van de minderjarige kinderen zelf bij toepassing van art. 203 van het Burg. Wetboek ; dat weliswaar aangenomen wordt dat de minderjarige kinderen dergelijke vorderingen kunnen instellen op grond van art. 203 B.W. door tussenkomst van hun wettelijke vertegenwoordigers (P. Lurquin, "L'obligation d'entretien", *J.T.*, 1967, 398, nr. 4 - 5 - 6) ; dat als de vader in gebreke blijft de moeder niet in eigen naam kan optreden, doch alleen met machtiging van de Jeugdrechtsbank bij toepassing van art. 389 B.W. (*Rep. Prat.*, Compl. III., *Aliments*, nr. 20) ;

Overwegende dat deze vordering zoals door eiseres in eigen naam ingeleid in haar geheel niet kan toegelaten worden ;

(...)

NOOT—Artikel 203 B.W. en de feitelijke scheiding der echtgenoten

1. De feitelijke problematiek van deze casus is nogal schrijnend. Een vrouw verlaat haar man en brengt na elf maanden een kind ter wereld. Vervolgens vordert de vrouw een inkomstdelegatie om te kunnen zorgen voor het onderhoud van haarzelf, het gemeenschappelijke kind en het kind dat geboren is gedurende de feitelijke scheiding. Deze vordering werd terecht ongegrond verklaard omdat de echtgenoot die schuld heeft aan de feitelijke scheiding geen recht heeft op een inkomstdelegatie, zelfs indien de kinderen bij deze echtgenoot verblijven (Cass., 19 juni 1970, *J.T.*, 1970, 597 ; anders : Vred. Lier, 2 maart 1971, *T. Vred.*, 1972, 127). De vrouw leidt dan een vordering in, in eigen naam, op grond van artikel 203 B.W. De rechtsvraag is nu : kan de moeder, in eigen naam, een vordering instellen op grond van artikel 203 B.W., tegen de vader die weigert bij te dragen in de kosten van onderhoud en opvoeding van zijn kinderen (in casu dus ook : van het kind, dat krachtens de wet vermoed wordt van deze man te zijn...), om hem te doen veroordelen tot een periodieke bijdrage.

De vrederechter verklaarde in bovenstaand vonnis een dergelijke vordering onontvankelijk. De Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel, 14e kamer, rechtdoende in graad van hoger beroep, beschouwt in haar vonnis van 30 juni 1971 een dergelijke vordering ontvankelijk (Rb. Brussel, 30 juni 1971, *R.W.*, 1972-73, 1973).

2. Artikel 203 B.W., dat de ouders verplicht aan hun kinderen kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen, blijft gelden tijdens de feitelijke scheiding van de ouders (Voor de problematiek van de feitelijke scheiding, zie: C. DE BUSSCHERE, "De feitelijke scheiding der echtgenoten", in *Jura Falconis*, 1972-73, nr. 5, blz. 29-75). Het wordt niet betwist dat de echtgenoot die alleen hiertoe bijdroeg, een verhaal heeft tegen de nalatige echtgenoot-ouder ten belope van hetgeen waartoe hij wettelijk gehouden is (Cass., 7 februari 1963, *R.W.*, 1962-63, 1946, *Pas.*, 1963, I, 647). Indirecte sancties zijn mogelijk zoals inkomstdelegatie (ten behoeve van de onschuldige echtgenoot), ontzetting uit de ouderlijke macht, penale sancties e.a. Het twistpunt is of uitsluitend indirecte sancties uitgelokt kunnen worden, dan wel of daarentegen de nalatige ouder ook verplicht kan worden tot het betalen van een periodiek bedrag voor de opvoeding en het onderhoud van zijn kinderen (Zie hierover : W. DELVA en G. BAERT, "Overzicht van rechtspraak, (1960-1963), Familierecht", *T.P.R.*, 1964, 464 ; DE PAGE, I, nr. 766 ; H. DE RIDDER, "De opvoeding van de kinderen : plicht of recht van de ouders", *Jura Falconis*, 1967-68, 17 e.v. ; W. DE WEERDT, "De wettelijke verbintenis van de ouders hun kinderen kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen", in de reeks *Studies en Voordrachten*, V.U.B., Bundel VI, Brussel 1959, blz. 51-81 ; P. LURQUIN, "L'obligation d'entretien des enfants par leurs parents est-elle juridiquement sanctionnée ?", *J.T.*, 1967, 397-398 ; P. LURQUIN, "Pension alimentaire et délégation de somme", *J.T.*, 1967, 709 ; E. VIEUJEAN, "Examen de jurisprudence (1965-1969), Les Personnes", *R.C.J.B.*, 1970, blz. 553, nummer 41).

3. Vóór de Wet van 8 april 1965 op de jeugdbescherming was het probleem van de mogelijkheid van een directe sanctie met het probleem van de vertegenwoordiging van het kind verbonden : het gaat immers om een eigen vordering van het kind (Bordeaux, 6 juli 1832, *D.P.*, 1833, II, 26). KLUYSKENS drukt deze antinomie als volgt uit : "Het schijnt echter niet goed mogelijk deze actie in te stellen indien beide ouders van het kind nog in leven zijn, aangezien de vader dan het kind vertegenwoordigt en hij alleen in diens naam in rechte kan op-

treden (art. 389 B.W.). Hoe zou een vader tegen zichzelf een vordering kunnen instellen?" (A. KLUYSKENS, *Personen- en Familierecht*, uitg. 1950, blz. 305 ; zo ook : F.E.E. VAN TOMME, "Een vergelijking tussen de artikelen 203 en 205, 1° B.W." *R.W.*, (1960-61, 985). Verscheidene vrederechters verklaarden dan ook de vordering van de feitelijke gescheiden levende vrouw tegen de nalatige man onontvankelijk (zie bijv. Vred. Fontaine-l'Évêque, 23 februari 1950, *T. Vred.*, 1950, 179, met niet conforme noot R.V. ; zo ook Vred. Quevaucamps 22 maart 1955, *T. Vred.*, 1956, 13, maar hervormd door Rb. Doornik, 31 maart 1955, *T. Vred.*, 1956, 15).

4. Sedert de Wet van 8 april 1965 op de jeugdbescherming kan de ene ouder de andere nalatige ouder vervolgen, in naam van het kind, en op grond van artikel 203 B.W., ten einde de nalatige ouder te doen veroordelen tot het betalen van een periodieke bijdrage (zie : P. LURQUIN, *a.w.*, *J.T.*, 1967, 709 ; E. VIEUJEAN, *a.w.*, *R.C.J.B.*, 1970, blz. 553, nr. 41 ; *R.P.D.B.*, V° *Aliments*, compl. 1969, nr. 20). Indien echter de moeder deze vordering instelt, en dus optreedt in naam van haar kind(eren), dan dient zij vooraf de machtiging van de jeugdrechtbank te bekomen (dezelfde referenties). De feitelijke scheiding verandert niets aan de principes van het wettelijk beheer (vergelijk : Hof Luik, 14 november 1966, *J.T.*, 1967, 79).

Uit twee vonnissen blijkt een andere stellingname. In een vonnis van 12 april 1967 oordeelt de vrederechter van het kanton Beveren-Waas dat "indien een der echtgenoten in gebreke blijft aan de door artikel 203 B.W. vermelde verplichting te voldoen de andere echtgenoot een eigen vordering bezit" en "dat dit door de rechtspraak en rechtsleer algemeen aanvaard wordt" (Vred. Beveren-Waas, 12 april 1967, *T. Vred.*, 1967, 297 ; zie echter de aanmerkingen over dit vonnis, van E. VIEUJEAN, *a.w.*, blz. 551 in fine).

De Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel verklaarde, in een vonnis van 30 juni 1971 de vordering ontvankelijk, die er toe strekte de nalatige vader te doen veroordelen tot een maandelijke bijdrage voor de kinderen ; in tegenstelling met de vrederechter van Sint-Joost-ten-Node, meende de rechtbank dat appellante wel de nodige hoedanigheid had om de vordering in te stellen (*R.W.*, 1972-73, 1973).

5. De opportuniteit van een directe sanctie (d.i. een veroordeling tot een bijv. maandelijke bijdrage) staat buiten kijf. Wat de vertegenwoordiging van de kinderen betreft is de oplossing van P. LURQUIN en E. VIEUJEAN (zie supra) wellicht juridisch het meest correct : de feitelijk gescheiden levende moeder kan de bij haar verblijvende kinderen niet vertegenwoordigen, aangezien zij niet uitsluitend het bestuur van de goederen van de kinderen waarnaemt. Om deze reden kan men de regeling van na de echtscheiding niet zo maar overnemen. Maar toch rijst de vraag of het niet overdreven is dat de vrouw eerst de machtiging moet vragen aan de jeugdrechtbank opdat zij – geldig – voor de vrederechter haar door hun vader verlaten kinderen zou vertegenwoordigen. Spoot dit de vrouw niet aan om onderhoudsgeld te vragen aan de jeugdrechtbank (bij connexiteit) of aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg (art. 221 B.W.). Zou het niet wenselijk zijn dat de vrederechters de vorderingen krachtens artikel 203 B.W. niet onontvankelijk verklaren of niet onontvankelijk moeten verklaren ?

6. De feitelijke scheiding van de echtgenoten roept ook enkele specifieke problemen op inzake de gegrondheid van de vordering op basis van artikel 203 B.W.

a) Het toe te kennen bedrag dient bepaald te worden volgens het principe dat de kinderen tijdens de feitelijke scheiding van hun ouders recht hebben op dezelfde levenswijze als tijdens het gemeenschappelijk samenwonen. Zij mogen niet het slachtoffer worden in hun materiële levenswijze, van de onwil van de nalatige ouder in het verschaffen van bestaansmiddelen zoals ze die voorheen hadden (Rb. Antwerpen 28 juli 1959, *R.W.*,

1959-60, 1658 ; J. MAURY, "La séparation de fait entre époux", *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1965, blz. 529, nr. 19).

b) De spanningen tussen de echtgenoten hebben invloed gehad op de intellectuele en menselijke ontwikkeling van het kind, en het is bijgevolg slechts normaal dat de onderhoudsplicht ruimer is bij feitelijke scheiding, dan bij een normaal gezinsleven, omdat de gezinsmoeilijkheden de normale ontplooiing van de kinderen kunnen vertragen (zie bijv. Vred. Kontich, 19 december 1967, R.W. 1967-68, 1190, nopens een student die een zelfde universitair jaar voor de derde maal aanpakt ; in casu werd de vordering afgewezen omdat ze gebaseerd was op de artt. 205 en 207 B.W. en niet op art. 203 B.W.).

Tengevolge van de gezinsmoeilijkheden kan artikel 203 B.W., qua duur, verruimd worden. Aldus blijkt uit Cass. fr., 18 mei 1972, (*D.S.*, 1972, 672) dat de ouders de studies verder dienden te betalen van hun meerderjarige zoon omdat de te late aanvang van de universitaire studies precies te wijten was aan de echtelijke moeilijkheden die hun weerslag hadden op het kind : "il y a lieu de tenir compte du fait que ses études secondaires ont pu être perturbées par les difficultés familiales qui ont abouti à la séparation de ses parents, et qu'on ne saurait lui reprocher de poursuivre ses études malgré son retard initial, faisant preuve, au contraire, de courage dans cette persévérance".

c) Voor artikel 203 B.W. is het irrelevant of het kind verblijft bij de echtgenoot die wel of die geen schuld heeft aan de feitelijke scheiding. Wel zal alleen de onschuldige echtgenoot een beroep kunnen doen op artikel 218 B.W. (zie supra).

7. De problematiek van deze casus is in feite ruimer dan een probleem omtrent artikel 203 B.W. De feiten van het geschil wijzen duidelijk op de onvolmaaktheid van het procesrecht (zie bijv. procureur-generaal J. MATTHIJS, "De Familierechtbank : proeve van een gerechtelijk experiment", *R.W.*, 1972-73, 104 ; raadshere R. JANSSENS, "De rechtsbedeling bij gezinsmoeilijkheden", in de bundel *Recht in beweging, Opstellen opgedragen aan Prof. Mr. Ridder R. Victor, Antwerpen*, 1973, blz. 591 ; C. DE BUSSCHERE, "De feitelijke scheiding der echtgenoten", *Jura Falconis*, 1972-73, nr. 5, blz. 29 e.v.), maar ook van het afstammingsrecht, dat gebaseerd is op onwaarheid en ongelijkheid, en dat dringend dient aangepast te worden in de richting van waarheid of werkelijkheid, en gelijkheid der statuten (zie bijv. G. CHAMPENOIS, *Réclamation d'état et revendication d'enfant légitime*, Bibl. de Droit Privé, Parijs, 1971, met vooral de conclusie blz. 307). Dan zou een (feitelijk gescheiden levende) vader niet meer dienen te betalen voor kinderen die van hem zijn.

Vele problemen tijdens de feitelijke scheiding ontstaan precies omdat het huidige recht slechts afgestemd is op normale gezinnen, terwijl de ontwrichte gezinnen door de wetgever genegeerd worden. De wettelijke bepalingen zijn onaangepast om een dergelijke situatie te beheersen (zie bijv. CL.-I. FOULON-PIGANIOL, noot onder Parijs, 2 februari 1973, *D.S.*, 1973, 524). De feitelijke scheiding, die thans wettelijk erkend is in het sociale zekerheidsrecht, en in feite in de fiscale administratieve praktijk, dient de *lege ferenda* erkend te worden in het burgerlijk recht. Het wetsontwerp op het erfrecht van de langstlevende echtgenoot is hierom voorbeeldig. Het is dringend noodzakelijk een coherent beleid uit te werken voor de feitelijke scheidingen van de echtgenoten (zie C. DE BUSSCHERE, "Een minihuwelijk met drie : de man, de vrouw en de rechter. Pleidooi voor een coherent beleid in verband met langdurige feitelijke scheidingen van echtgenoten", *Jura Falconis*, 1973-74, nr. 3). Er kan derhalve besloten worden met de gebroeders MAZEAUD : "Ainsi, cette situation de fait, que les rédacteurs du code civil n'ont envisagé que pour la condamner, pénètre peu à peu, par la force des choses, dans notre droit positif... Il faut souhaiter qu'elle y acquière droit de cité." (J., H. en L. MAZEAUD, *Leçons de droit civil*, I, 5de uitg., Parijs 1972, nr. 1571).

Carl De Busschere

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (3e Kamer), 10 oktober 1973

Hoger beroep—Tegen een vonnis van een onbevoegde rechter bij een in hoger beroep bevoegde rechter—Devolutie—Geen verwijzing.

In strijd met de bepalingen van art. 11 van hoofdartikel 2, alsmede van art. 1 van hoofdartikel 4 van de Wet van 10 oktober 1967 had de Werkrechtshof te Gent een zaak aangehouden na 1 november 1970, op welke datum de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek omtrent de arbeidsrechten in werking traden.

Op hoger beroep van de werkgever stelde het Arbeidshof te Gent bij arrest van 11 september 1972 de onbevoegdheid van de werkrechtshof vast en trok het de zaak aan zich.

In cassatie beweerde de werkgever, dat het arbeidshof op grond van art. 643 Ger.W. de zaak naar de arbeidsrechtbank had dienen te verwijzen.

Het Hof van Cassatie verwerpt dit standpunt :

"Overwegende dat het arrest terecht beslist dat zelfs indien, zoals ten deze, niet de werkrechtshof, maar de arbeidsrechtbank bevoegd was om de eerste beslissing te verlenen, het arbeidshof, rechter in hoger beroep van de beslissingen zowel van de arbeidsrechtbank als van de werkrechtshof, ingevolge de devolutieve kracht van het hoger beroep met toepassing van artikel 1068 van het Gerechtelijk Wetboek ertoe gehouden was over het geschil zelf uitspraak te doen ;

"Overwegende dat de bepalingen van art. 643 van hetzelfde wetboek geen afbreuk doen aan die van voormeld artikel 1068 dat, wanneer de rechter in hoger beroep bevoegd is om over het geschil zelf uitspraak te doen, er geen grond bestaat om de zaak naar de in eerste aanleg bevoegde rechter te verwijzen".

(Voorzitter-verslaggever : de h. Wauters—Advocaat-generaal : de h. Lenaerts—Advocaat : Mr. Ansiaux—In de zaak : De Schepper e.a. t/ De Coene).

NOOT—Zie voor het geval waarin het hof van beroep rechter in hoger beroep is van de beslissingen zowel van de rechtbank van eerste aanleg als van de rechtbank van koophandel : Cass., 21 januari 1972, *R.W.*, 1971-72, 1457, en Hof Brussel, 22 januari 1974, *R.W.*, 1973-74, 1733.

Hof van Cassatie (2e Kamer), 5 maart 1974

Onrechtmatige daad—Oorzakelijk verband—Fout die wel de aanleiding, maar niet de oorzaak is geweest.

In het bestreden vonnis (Corr. Dendermonde, 18 juni 1973) werd het volgende vastgesteld :

De stroom voor het elektriciteitsverbruik van eiseres werd normaal geleverd over de feeder 't Heet (van de N.V. Intercom). Op 4 augustus 1970 om 21,30 uur viel deze feeder uit wegens het indringen van water in de verbindingssmf. Dientengevolge zou eiseres een stroomonderbreking gehad hebben, evenwel slechts van korte duur, daar de voeding kon verzekerd worden over de feeder Warmen Haard. Maar omstreeks 16,36 uur waren door de conducteur (eerste verweerder) van het aannemingsbedrijf Van Laere (tweede verweerder) drie hoogspanningskabels beschadigd of afgerukt. Door het afrukken van die kabels werd te 16.40 uur de transformator van de feeder Warmen Haard uitgeschakeld door kortsluiting ontstaan tussen de fazen, zodat de normale elektriciteitsvoorziening slechts op 5 augustus 1970 verzekerd was. De beschadiging van een kabel, zoals ten deze, kan enkel het kortstondig uitvallen, maar niet de beschadiging van de transformator ten gevolge hebben, daar deze laatste voldoende moet beschermd zijn om bij kortsluiting op een

kabel niet beschadigd te worden. De beschadiging van de transformator was derhalve alleen maar te wijten aan onvoldoende beveiliging, waarvoor de verweerders niet aansprakelijk zijn. Het vonnis leidt eruit af, dat er tussen de fout van verweerder en de door eiseres geleden schade wegens langdurige stroomonderbreking geen noodzakelijk oorzakelijk verband bestaat.

Eiseres voert daartegen aan, dat de vaststelling dat er tussen de fout van de verweerders en de schade van eiseres een tussenschakel is geweest, met name een fout van de N.V. Intercom die niet voor een voldoende bescherming van de transformator gezorgd had, niet voldoende is om het causaal verband tussen de fout van de verweerders en de schade van eiseres te loochenen, daar de causaliteit moet onderzocht worden tussen de fout van de verweerders (beschadiging van een hoogspanningskabel) en de schade van eiseres (langdurige stroomonderbreking) en niet tussen de fout van de verweerders (beschadiging van een hoogspanningskabel) en de fout van een derde (onvoldoende bescherming van de transformator).

Het Hof beslist dat dit middel naar recht faalt :

"Overwegende dat op grond van de reeds aangehaalde feitelijke omstandigheden, het vonnis, enerzijds, beslist dat de fout van verweerder wel een kortstondige stroomonderbreking in de feeder Warmen Haard tot gevolg kon hebben, maar niet de beschadiging ervan ; dat de beschadiging enkel te wijten was aan de onvoldoende beveiliging van de transformator tegen een kortsluiting op een kabel ;

"Dat het vonnis, anderzijds, impliciet maar zeker beslist dat de schade die door eiseres geleden werd en veel later dan de door verweerder gepleegde overtreding ontstond, enkel te wijten is aan de beschadiging van de transformator ingevolge gezegd reeds bestaand defect ;

"Overwegende dat het vonnis hieruit wettelijk heeft mogen afleiden dat de fout van verweerder wel de aanleiding maar niet de oorzaak van de beschadiging was en dat derhalve die fout niet de noodzakelijke oorzaak was zonder welke de schade zoals ze zich in concreto heeft voorgedaan, niet zou ontstaan zijn."

(Voorzitter : de h. Wauters—Raadsheer-verslaggever : de h. Naulaerts—Advocaat-generaal : de h. Krings—Advocaten : Mrs. Van Hecke en Dassel—In de zaak : N.V. Fan Luxemburg t/ Vinck en P.V.B.A. Van Laere).

Arbh. Luik, afd. Hasselt (9e Kamer), 25 juni 1973

Arbeidsovereenkomst bedienden—Opzeggingsvergoeding—Gewoon en dubbel vakantiegeld—Percentage.

Zoals de eerste rechter, de Arbeidsrechtbank te Hasselt, op 18 december 1972 besliste, stelt ook het Arbeidshof dat zowel het dubbel als het gewoon vakantiegeld in de opzeggingsvergoeding moet opgenomen worden. Volgens het bestreden vonnis dient het loon dat tot grondslag van de opzeggingsvergoeding dient slechts met 6 % aangevuld te worden. Op dit punt wordt het vonnis a quo hervormd : het toe te passen percentage bedraagt 12 %.

"Het vonnis a quo beschikt terecht dat het vakantiegeld, op grond van artikel 20, lid 2, van de Wet op het bediendencontract in de berekeningsbasis van de opzeggingsvergoeding moet opgenomen worden.

"Zowel het 'enkel' als het 'dubbel' vakantiegeld zijn immers een voordeel dat rechtstreeks en noodzakelijk voortvloeit uit een bestaande arbeidsovereenkomst ; (H. TAQUET en C. WAUTIEZ, 'Rémunération et pécules de vacances', J.T.T., nr. 50 van 31 oktober 1972).

"De eerste rechter maakt echter een ongewettigd onderscheid tussen de bezoldiging als zodanig (tot aan de opzegging) waarop, in toepassing van artikel 46 van het Koninklijk Besluit van 30 maart 1967, 12 % vakantiegeld wordt be-

rekend, en het basisloon der opzeggingsvergoeding, dat slechts met 6 % zou dienen aangevuld te worden.

"Aldus ontkent hij de draagwijdte van artikel 20 van de Wet op de arbeidsovereenkomst voor bedienden, luidens hetwelk het basisloon van de opzeggingsvergoeding volgens dezelfde criteria als het loon dient berekend. Dit houdt in dat het geldelijk resultaat voor de bediende hetzelfde moet zijn als wanneer hij zijn wedde tot aan het einde van de opzeggingstermijn zou blijven ontvangen hebben.

"Er bestaat geen enkele reden om, zoals in het vonnis a quo voorgehouden wordt, aan het vakantiegeld berekend in de opzeggingsvergoeding, het karakter te ontzeggen van voorziening voor de toekomst, welke het in zijn eigen wetgeving heeft.

"De bijkomende opzeggingsvergoeding bedraagt aldus : $3 \times (10.200 \text{ fr.} \times 1,12) = 34.272 \text{ fr.}$, zodat dit gedeelte van de eis gegrond voorkomt."

(Voorzitter : de h. Loos—Advocaat : mr. Renier—In de zaak : O.M. t/ Geuens en Van Broeckhoven L. en S. en in de zaak Geuens t/ Van Broeckhoven L. en S.).

IN MEMORIAM

STAFHOUDER PAUL STRUYE

De belangrijke politieke functies, wel Paul STRUYE heeft uitgeoefend, zijn van die aard zijn loopbaan als advocaat enigszins in de schaduw te laten, en uit het oog te doen verliezen dat hij een van de belangrijkste figuren is geweest, eerst van de Brusselse Balie, en daarna van de Balie bij het Hof van Cassatie. Wat meer is, wie hem gekend heeft weet dat hij zelf altijd aan zijn beroep het grootste belang heeft gehecht en, zoals zoveel andere advocaten, er een soort cultus voor over had.

Paul STRUYE is geboren te Gent op 1 september 1896. In mei 1915 weet hij uit het bezette Belgische grondgebied te ontvluchten en wordt hij vrijwilliger in het Belgisch leger. Hij wordt als brancardier ingelijfd, en op 14 oktober 1918 wordt hij gekwetst terwijl hij onder het vuur hulp gaat bieden aan een verwonde soldaat.

Op 15 juli 1920 behaalt hij met de grootste onderscheiding de titel van doctor in de rechten aan de Universiteit te Gent. Op 11 oktober 1920 legt hij de eed af van advocaat, wordt hij op de lijst van de stagiairs van de Brusselse Balie ingeschreven en opgenomen in het kantoor van Stafhouder Thomas BRAUN.

Een jaar later, overeenkomstig de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 17 augustus 1921 wordt hij ingeschreven op het tableau van de Orde.

Dadelijk zal hij met een klaarblijkelijke hartstocht zich gaan interesseren voor de Balie en het balieleven. In 1923 wordt hij secretaris van de "Conférence du Jeune Barreau". In 1927 spreekt hij er de openingsrede uit, met als titel "Jean François VONCK, avocat et conspirateur" en in 1932 wordt hij er tot voorzitter verkozen.

Van 1929 tot 1932 is hij bijzitter in het Bureau van kosteloze raadpleging, en daarna ondervoorzitter tijdens het gerechtelijk jaar 1932-33. Van 1933 tot 1936 is hij lid van de Raad van de Orde, in de schoot waarvan hij achtereenvolgens eerst de functie van voorzitter van het Bureau van kosteloze raadpleging en daarna die van secretaris van de Orde waarneemt.

Ondertussen is hij ook zeer ijverig geweest als lid van het Verbond van Belgische Advocaten, waar hij over diverse problemen verschillende verslagen indient. Van 1931 tot 1934 is hij secretaris van het Verbond en daarna algemene secretaris van 1934 tot 1946.

Hij publiceert verschillende kleinere monografieën over bepaalde problemen van handelsrecht en daarna, samen met zijn gewezen patroon, Stafhouder Thomas BRAUN, een verhandeling over de octrooien en de industriële namaking. Uiterst talrijk echter zijn zijn kleinere kronieken of belangrijke artikelen in de *Journal des Tribunaux*. Al de facetten van het balieleven houden zijn belangstelling gaande, doch vanaf 1928 tot 1935 zal hij bijzonder zijn aandacht wijden aan het probleem van de taalregeling in gerechtszaken.

Paul STRUYE was persoonlijk een overtuigd voorstander van de tweetaligheid, doch hij besefte zeer goed dat zulks een niet te verwezenlijken doelstelling was. Zeer objectief heeft hij gezegd en geschreven dat van Waalse zijde de tweetaligheid nooit aanvaard zou worden, en hij heeft duidelijk laten verstaan dat hieruit onvermijdelijk voortvloeide, dat ook voor het Vlaamse gedeelte van het land de oplossing in de richting van de eentaligheid zou moeten gezocht worden. Niettemin bleef tweetaligheid voor hem een ideaal dat hij persoonlijk heeft willen verwezenlijken. In juli 1935 richt het Verbond van Belgische Advocaten een congres in van de Belgische Balie, en als algemene secretaris van het Verbond neemt Paul STRUYE er het woord in het Nederlands. Op 16 oktober 1936 slaagt hij in het examen van grondige kennis van de Nederlandse taal.

Door Koninklijk Besluit van 27 december 1938 wordt hij benoemd tot advocaat bij het Hof van Cassatie. Hij wordt tot Stafhouder verkozen voor de gerechtelijke jaren 1956-57 en 1957-58. Hij is lid van de Raad van de Orde van 1958 tot 1968. Hij wordt opnieuw tot Stafhouder verkozen voor het gerechtelijk jaar 1969-70.

Zijn besommeringen als Voorzitter van de Senaat zullen hem geenszins beletten een belangrijke praktijk te hebben als cassatieadvocaat. Hij deed vanzelfsprekend een beroep op medewerkers, doch iedere memorie, welke onder zijn naam bij het Hof werd ingediend, werd ofwel door hemzelf opgesteld, ofwel door hem zorgvuldig nagegaan en met zijn medewerkers besproken. Op 17 januari 1974 wordt voor het laatst een voorziening in cassatie door hem ondertekend ter griffie van het Hof van Cassatie ingediend. Op 30 januari 1974 wordt een laatste voorziening onder zijn naam ingediend; hij is het die het cassatiemiddel geformuleerd heeft, doch de handtekening is die van een zijner oud-medewerkers. Op 16 februari 1974 's avonds overlijdt Stafhouder Paul STRUYE.

Van zijn belangstelling voor politieke problemen, en meer bepaald voor de internationale politiek, zal hij zeer vroeg blijk geven. In 1925 reeds publiceert hij in de *Libre Belgique* zijn eerste artikel gewijd aan internationale toestanden en hij wordt geleidelijk in dit domein de regelmatige correspondent van dit dagblad. Van 1934 tot 1940 is hij secretaris-generaal van de Belgische Unie voor de Volkerenbond. Voor wat de binnenlandse politiek betreft is hij een zeer ijverig lid van de toenmalige katholieke partij, doch tot aan de oorlog is zijn rol zeer bescheiden. Pas in 1937 bekomt hij zijn eerste publiek mandaat, namelijk dat van gemeenteraadslid van Elsene. Die bescheidenheid kan enige verwondering wekken bij wie niet op de hoogte is van de toen, zoals nu nog trouwens, in de Brusselse Balie bestaande traditie. Wanneer men de loopbaan van mr. Paul STRUYE in de schoot van die Balie overschouwt, is het duidelijk dat hij, na het normale aantal jaren, met de grootste kans van slagen zich kandidaat voor het stafhouderschap had kunnen stellen. De Brusselse advocaten hebben er geen bezwaar tegen dat kandidaten openlijk tot een bepaalde politieke partij behoren, doch zij staan weigerachtig tegenover degenen die een politiek ambt uitoefenen. Paul STRUYE was eerst en vooral advocaat, en hij heeft zijn loopbaan in de Balie aan de politiek niet willen opofferen. In 1937 kon hij echter voorzien dat hij tot advocaat bij het Hof van Cassatie zou benoemd worden, en aldus verdween de tegenstelling tussen de twee carrières.

In juli 1940 sticht hij met zijn confrater mr. LOGELAIN de clandestiene *Libre Belgique*. Regelmatig stuurt hij aan de Belgische regering te Londen verslagen over de evolutie van de publieke opinie in België.

In 1945 wordt hij eerste voorzitter van de CVP-PSC van het arrondissement Brussel. In 1946 wordt hij tot senator verkozen en wordt dadelijk voorzitter van zijn partijgroep in de Senaat. Hij is Minister van Justitie van mei 1947 tot november 1948. Nadien wordt hij in de Senaat voorzitter van de commissies van buitenlandse zaken en van de herziening van de Grondwet.

Van 1950 tot 1954 is hij voorzitter van de Senaat, en hij wordt het opnieuw, ditmaal ononderbroken, van 1958 tot 1973. Op 23 december 1958 wordt hij benoemd tot Minister van State. Zijn vroegere journalistische belangstelling voor internationale zaken had hem voorbereid om ook op dit vlak werkzaam te zijn. Hij wordt lid van de Algemene Raad van de Interparlementaire Unie, afgevaardigde in de Vergadering van de West-Europese Unie, afgevaardigde in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, vertegenwoordiger in de Consultatieve Vergadering van de Raad van Europa en ondervoorzitter van de Commissie voor algemene aangelegenheden van die Raad, alsook vertegenwoordiger in de Algemene Vergadering van de Europese Staal- en Kolengemeenschap en voorzitter van de Commissie voor politieke zaken en uitwendige betrekkingen van die Gemeenschap.

Ten slotte dient nog te worden vermeld dat hij in 1945 tot docent benoemd wordt aan de Katholieke Universiteit te Leuven, waar hij in de franstalige sectie van de Rechtsfaculteit lessen geeft in de deontologie. In 1950 wordt hij tot buitengewoon hoogleraar en in 1961 tot gewoon hoogleraar benoemd.

Deze functie noopt mij ertoe te eindigen met enige beschouwingen over het karakter van Stafhouder Paul STRUYE als advocaat. Zijn beroep en meer bepaald het gerechtelijk debat oefende hij uit met hartstocht. De strijd echter was het, en vanzelfsprekend de loyale strijd, die zijn hartstocht gaande maakte, en hij was geenszins een gepassioneerde "winner". Dit maakte van hem een puritein op deontologisch gebied, doch zijn puritanisme was hoegenaamd niet somber; het was de gestrengheid van een kunstenaar die geen wan-klanken duldt.

A. Bayart

BALIELEVEN

Congres van het Verbond van Belgische Advocaten

Het jaarlijks congres van het Verbond van Belgische Advocaten zal gehouden worden te Brugge op zaterdag 28 september 1974.

Een persoonlijke uitnodiging met alle nuttige inlichtingen wordt eerlang aan alle advocaten toegezonden.

Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen

Onder de auspiciën van de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen zal in het kader van het Festival van Vlaanderen, Internationaal Dubbelfestival 1974, op maandag 27 mei 1974 te 20 uur in de Koninklijke Vlaamse Opera te Antwerpen de opvoering plaatshebben van "Rosencrantz and Guildenstern are dead" van Tom Stoppard, door Young Vic Company - British National Theater, in de regie van Bernard Goss.

De opbrengst komt ten bate van de V.Z.W. Dorp nr. 2 Koningin Fabiola.

Belangstellenden kunnen kaarten voor plaatsbespreking bekomen op het volgende adres : Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen, Gerechtsgebouw, 2000 Antwerpen.

Congres van de Association Nationale des Avocats de France

Het volgend congres van de Association Nationale des Avocats de France zal te Marseille gehouden worden van 30 mei tot zaterdag 1 juni 1974.

Het algemeen thema van dit congres zal gewijd zijn aan de rol van de advocaat : "L'avocat aux côtés de l'homme menacé".

De Association Nationale des Avocats de France hoopt op een talrijke deelneming van de Belgische confraters.

Inlichtingen kunnen bekomen worden op het secretariaat van het Verbond van Belgische Advocaten, Gerechtsgebouw te Brussel.

MEDEDELINGEN EN BERICHTEN

Belgisch-Nederlandse culturele samenwerking

Hierna volgt de tekst van het Memorandum dat op 5 april 1974 door het Algemeen Nederlands Verbond gericht werd aan de heren L. Tindemans, regeringsformateur, en J. den Uyl, ministerpresident :

"Naar aanleiding van de vorming van een nieuwe regering in België, vestigt het Algemeen Nederlands Verbond (A.N.V.) uw aandacht op het volgende. Het algemeen Nederlands Verbond betreurt het feit dat het regeringsoverleg over de Belgisch-Nederlandse culturele samenwerking bij herhaling is onderbroken en uitgesteld door de wisselende regeringscrisisen die de laatste jaren in beide landen plaatsvonden.

Het A.N.V. herinnert aan zijn recente standpunten in verband met de culturele integratie en dringt erop aan dat de regeringen van beide landen maatregelen treffen om deze integratie te versnellen. Met name stelt het A.N.V. aan de nieuwe Belgische regering en aan de Nederlandse regering voor, de culturele integratie te institutionaliseren en hiervoor onverwijld een bilaterale werkgroep in te stellen ten einde de juridische en staatkundige aspecten ervan te onderzoeken en concrete voorstellen ter zake in te dienen.

Het A.N.V. acht het bovendien nuttig dat de culturele integratie ook meer en rechtstreeks door de parlementen van de beide landen wordt gecontroleerd en gestimuleerd. Het A.N.V. stelt daarom voor een bestendige parlementaire commissie op te richten bestaande uit leden van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap en het Nederlandse Parlement.

Aansluitend bij het forum over "De vervuiling van de Nederlandse taal" (Rotterdam, 30 maart 1974), vraagt het A.N.V. dat de Belgische en de Nederlandse regering er in de toekomst over waken dat alle teksten die uitgaan van de overheid, in een verstaanbaar en goed Nederlands gesteld worden."

De toekomst van de Nederlandse cultuur te Brussel

Ten aanzien van de nog steeds bestaande problemen aangaande de Hoofdstad Brussel heeft de Cultuurraad voor Vlaanderen aan de vice-eerste minister L. Tindemans, kabinetsformateur, de hiernavolgende motie gericht :

De Cultuurraad voor Vlaanderen vestigt de aandacht van de formateur op de volgende punten die bijzonder belangrijk zijn voor de toekomst van de Nederlandse cultuur in Brussel.

Zoals reeds in vroegere standpunten van de Raad werd bepaald :

1. mag Brussel geen afzonderlijke gemeenschap vormen noch uitgroeien tot een derde macht in dit land ;

2. dient voor Brussel een nationaal statuut te worden ingesteld. Dit nationaal statuut dient in te sluiten :

a) dat het hoofdstedelijk gebied strikt tot de 19 gemeenten moet beperkt blijven ;

b) dat alle inwoners van het hoofdstedelijk gebied, volgens objectieve criteria moeten ingeschreven worden op twee bevolkingsregisters. Volgens deze sub-nationaliteit worden aan die inschrijvingen rechtsgevolgen verbonden inzake onderwijs, administratie, gerecht, e.d. ;

c) dat boven de gemeentelijke instanties een paritair samengestelde hoofdstedelijke raad wordt ingericht om de twee gemeenschappen definitief tegen minorisatie en denationalisatie te beschermen ;

3. moet het kiesarrondissement Brussel dringend gesplitst worden door de oprichting van een homogeen Vlaams kiesarrondissement Halle-Vilvoorde ;

4. dient de pariteit op taalgebied tussen de gemeenteambtenaren van het eerste niveau onmiddellijk volledig verwezenlijkt te worden ;

5. bovendien wordt aangedrongen om de decentralisatie van bevoegdheden en deconcentratie van de rijksadministratieve diensten op te nemen in een urgentieprogramma. Daartoe dient aan een beperkte commissie van deskundigen opdracht gegeven te worden om binnen zes maanden concrete voorstellen ter realisatie aan de Regering voor te leggen.

European Young Lawyers Scholarship Scheme

Met het oog op het groeiend belang voor juristen werkzaam in Europese landen, en meer speciaal in de E.E.G.-landen, om vertrouwd te zijn met het recht van andere landen en de praktische toepassing ervan, stelt de British Council een aantal studiebeurzen ter beschikking van jonge juristen ten einde hun de mogelijkheid te bieden een praktische kennis van het recht te verwerven in Groot-Brittannië.

De kandidaten voor deze cursus worden geselecteerd door de Directeur van de British Council, in samenwerking met de plaatselijke vertegenwoordigers van de Balie en met het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur.

De cursus loopt ieder jaar van half januari tot half juli.

De praktische organisatie is in handen van de British Council, die alles regelt voor het verblijf van de bursaal in Groot-Brittannië en zorgt voor de uitbetaling van de verblijfstoelage, de reiskosten van en naar Groot-Brittannië, enz.

Verdere inlichtingen en de nodige aanvraagformulieren kunnen bekomen worden bij de Directeur van de British Council, Galileilaan 5, 1030 Brussel.

Université Internationale de Sciences Comparées

Van 22 juli tot 9 augustus 1974 wordt door het Luxemburgse postuniversitaire centrum een cyclus van leergangen georganiseerd met als thema : "Het Parlement en de parlementaire bevoegdheden".

De wetenschappelijke leiding van deze cyclus wordt waargenomen door de professoren Edward Mc Whinney (Vancouver), Pierre Pescatore (Luik) en Raymond Baeyens (Vlekhoe, Brussel).

Het onderwijs wordt gegeven in het Frans en het Engels, en is post-universitair. Om toegelaten te worden moeten de kandidaten in het bezit zijn van een eindexamen van universitair onderwijs, meer in het bijzonder Rechten of Politieke Wetenschappen.

De aanvraag tot toelating, met een fotocopy van het diploma moet liefst zo vroeg mogelijk en uiterlijk op 31 mei 1974 toekomen op het Secretariaat van de "Université Inter-

nationale de Sciences Comparées", 13 rue du Rost te Luxemburg (Groothertogdom), waar ook nadere inlichtingen kunnen verkregen worden (tel. 414.61 en 414.62).

Het secretariaat zorgt voor het logies van de deelnemers in privé-woningen.

Social Flash Service

Het blijkt voor hen die met de voortdurende ontwikkeling en wijzigingen van het arbeidsrecht en de sociale zekerheid te kampen hebben een evident moeilijke opgave over een documentatie te beschikken, die werkelijk "à jour" is. Wel beschikken we over verscheidene basiswerken, die met losbladig systeem op termijn, de stof bijhouden, maar dan gaat het toch meestal om weken, zo niet maanden na de gebeurtenissen. Vandaar dat een publikatie, die de ontwikkeling wekelijks op de voet volgt en *wekelijks* niet alleen de wetswijzigingen met commentaar, maar ook de collectieve arbeidsovereenkomsten – die soms slechts maanden nadien in het Staatsblad worden gepubliceerd of medege-deeld –, parlementaire vragen en antwoorden, evaluatie van indexcijfers e.a. werkelijk zeer welkom is. In Frankrijk geschiedt dit door het bekende *Liaisons sociales*, dat zelfs dagelijks berichten doorstuurt, naast wekelijkse en maandelijkse studies.

In België kent men sinds enkele tijd de tweetalige publikatie *Social Flash Service*, die deze leemte aanvult en een uiterst kostbaar en degelijk werkinstrument is voor diegenen, die van de dagelijkse ontwikkeling in het arbeidsrecht en de sociale zekerheid op de hoogte willen blijven.

Uitgave: Gregg Associates, Vooruitgangstraat 52, 1000 Brussel, 1560 BF jaarabonnement.

R. Blanpain

Colloquium over "De Onderneming Morgen"

Op initiatief van prof. dr. G. Schrans en het Seminarie voor economisch en financieel recht, in samenwerking met de Stichting prof. dr. C. De Bruyne en de Jonge Economische Kamer Gent, werd op 8 en 9 februari aan de Rijksuniversiteit Gent een tweedaags colloquium ingericht, rond de veelzijdige problematiek van het statuut en de juridische structuur van de onderneming in het licht van huidige en komende evoluties.

Met zijn gebruikelijk enthousiasme kon prof. Schrans de talrijk opgekomen deelnemers – ruim 280 – verwelkomen in de lokalen van de Rechtsfaculteit. Naast de belangrijke inzet van de sprekers, zouden ook de deelnemers, door de veelzijdige vragen en opgeworpen discussiepunten, bijdragen tot het welslagen van dit colloquium.

Prof. dr. R. Henrion, hoogleraar aan de "Université Libre de Bruxelles" en gewezen Minister van Financiën, gaf het gekozen thema van bij de aanvang een concrete vorm in zijn openingsreferaat over: "Les tendances actuelles en matière de participation". Een overzicht van de voornaamste oorzaken in het verouderingsproces van de juridische ondernemingsstructuur vormde de aanloop voor een ontleding van de huidige strekkingen in medebeheer. Een doctrinaal discussiepunt ligt in de vraag of medebeheer binnen de onderneming verwezenlijkt moet worden, d.i. binnen het kader van een orgaan van toezicht. Voorstanders van externe arbeiderscontrole daarentegen, vragen in de eerste plaats een volledige en betrouwbare informatie, en leggen hiertoe de nadruk op de noodzaak van vorming van werknemers, van uitwerking van een boekhoudplan en hervorming van het revisoraat. Hun stelling is kort en principieel: "La cogestion serait néfaste, car les travailleurs, en s'intégrant dans un système d'inégalités, consolideraient celui-ci". "Mais", vraagt prof. Henrion zich af, "renonçant à toute conception d'ensemble de la société, ne s'abstient-il pas ainsi de poser le problème du pouvoir?" Het Koninklijk Besluit van 27 no-

vember 1973, houdende reglementering van de economische en financiële inlichtingen te verstrekken aan ondernemingsraden, is voor prof. Henrion een uitloper van deze strekking naar arbeiderscontrole, en onrechtstreeks een eerste stap in de richting van medebeheer. Voor de oplossing van tegenstellingen in de toekomst werd als besluit verwezen naar een economische magistratuur.

Hierbij aansluitend gaf prof. dr. Y. Schoentjes-Merchiers, docent aan de Rijksuniversiteit Gent, een overzicht van de twee verschillende wegen om binnen het kader van het E.E.G.-Verdrag de belemmeringen, die de uiteenlopende nationale rechtsstelsels inzake vennootschappen vormen, te doorbreken. In de harmonisatie van het intern vennootschapsrecht der Lid-Statens als eerste weg, stelde zij centraal: "De voorgestelde E.E.G.-richtlijn over de structuur van de naamloze vennootschap". Deze richtlijn doorbreekt de klassieke structuur van de N.V. zoals we die momenteel in België nog kennen – algemene vergadering als opperste orgaan, raad van beheer als bestuursorgaan en afgevaardigde beheerder –, en stelt een meer werkelijkheidsgetrouwe structuur op de voorgrond: een orgaan van bestuur (directorium), een orgaan van toezicht (raad van toezicht) en een algemene vergadering der aandeelhouders.

In het kader van de uitbouw van een communautaire regeling voor een statuut van de Europese Vennootschap, een tweede weg, ging de aandacht vooral naar de drie juridische middelen waarbij de Commissie het medebeheer van de werknemers in de onderneming geregeld heeft: vertegenwoordigers van de werknemers in de raad van toezicht, de Europese ondernemingsraad, collectieve arbeidsovereenkomsten. De organisatie van dit medebeheer blijkt vooralsnog een van de grote struikelstenen bij het tot stand komen van dit statuut.

In de daaropvolgende discussie konden beide sprekers rekenen op een grote belangstelling en pertinente vragen in de rangen van de aanwezige bedrijfsleden, deskundigen en juristen.

Tot slot besprak dr. H. Ooghe, aangesteld navorser N.F. W.O. bij het Seminarie voor Produktiviteitsstudie en -onderzoek van de Rijksuniversiteit Gent, achtereenvolgens "Het boekhoudplan, de jaarrekeningen en de hervorming van het revisoraat".

Algemeen wordt aangenomen dat de wettelijke vereiste informatie inzake jaarrekeningen volstrekt onvoldoende is om tegemoet te komen aan de nood tot externe informatie bij de onderneming. In dit kader schetste dr. Ooghe een uitvoerig overzicht van het advies met betrekking tot de jaarrekeningen en het boekhoudplan, dat op 12 juni 1972 door de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven goedgekeurd werd. Dit voorstel steunt in belangrijke mate op het voorstel voor een vierde richtlijn van de E.E.G.-Commissie. Ook het revisoraat blijkt aan een herziening toe. Achtereenvolgens werden hier de huidige reglementering, het advies van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de studie van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren, vergeleken.

Uit de discussie bleek dat beide komende hervormingen door de aanwezige deskundigen, bedrijfsrevisoren en accountants, met belangstelling werden gevolgd. De vraag werd opgeworpen of de voorziene takenverdeling tussen bedrijfsrevisoren en accountants een kaste-bevoordeling van de bedrijfsrevisoren in de hand werkt.

Aan de deelnemers van deze eerste drukke dag werd vervolgens door de Bank van Brussel in haar lokalen een receptie aangeboden.

Dr. J. Steyaert, directeur-generaal n.v. UCO, ving de tweede dag aan met "Bevoegdheden van de ondernemingsraad; de aan de ondernemingsraad te verstrekken inlichtingen", dit in het licht van het zo belangrijke Koninklijk Besluit van 27 november 1973, houdende reglementering van de economische en financiële inlichtingen te verstrekken aan ondernemingsraden.

Dr. Steyaert overliep achtereenvolgens de voorgeschiedenis van dit koninklijk besluit en de collectieve arbeidsovereenkomst van 9 maart 1972, om dan de grote lijnen van het Koninklijk Besluit van 27 november 1973 zelf weer te geven. De nadruk werd vooral gelegd op de geest en de toepassingsprincipes van het koninklijk besluit, waarbij enkele aspecten – het vertrouwelijk karakter van de inlichtingen, de methode van voorlichting en de inhoud – dieper in de verf gezet werden.

"Discussies over detailpunten kunnen nuttig zijn", zo besloot dr. Steyaert, "maar het ware beter alle teksten eerst aan de realiteit te toetsen. Bij dit alles blijkt dat thans een instrument van samenwerking is geschapen waarmee het beste en het slechtste kan gebeuren".

De gestelde vragen op deze uiteenzetting kwamen vooral van patronale zijde. De uitgenodigde maar afwezige leden van vakverenigingen hadden zeker een positieve inbreng kunnen brengen in een gesprek over de nog talrijke discussiepunten en toepassingsproblemen die dit koninklijk besluit in de praktijk zal stellen.

Vervolgens verleende prof. Schrans, met klaarblijkelijke sympathie, het woord aan zijn jonge assistent mr. E. Gülcher, die door de afwezigheid van mr. W.L. Schenk, voorzitter van de Ondernemingskamer te Amsterdam, diens opdracht overnam en een specifiek deel van het nieuwe Nederlandse Ondernemingsrecht, het Enquêterecht (art. 53 W.v.K.), belichtte. Specifiek omdat de regeling van een dergelijk Enquêterecht totaal nieuw is en tot nog toe in geen Lid-Staat overgenomen werd.

Aandeelhouders, een werknemersvereniging, de procureur-generaal bij het Amsterdamse Hof en andere personen die aan de in de wet bepaalde vereisten voldoen, kunnen bij de Ondernemingskamer een verzoekschrift indienen tot het instellen van een onderzoek naar het beleid en de gang van zaken van de vennootschap. Wanneer blijkt uit het onderzoek dat er gegronde redenen zijn om aan het beleid te twifelen, dan kan de Ondernemingskamer bepaalde maatregelen treffen om aan het verkeerde beleid een einde te maken of de gevolgen ervan ongedaan te maken.

Mr. Gülcher stelde ter discussie of een dergelijk Enquêterecht al dan niet in onze Belgische wetgeving en praktijk van het ondernemingsrecht zou kunnen geïntegreerd worden. De vraag blijft open.

De aanwezige kaderleden wachtten met merkbare spanning op het referaat van prof. dr. B. Dubois, docent aan de Rijksuniversiteit Gent, over "Juridische omschrijving van 'het kaderpersoneel' in de onderneming". Prof. Dubois toonde in de eerste plaats het onvolmaakt karakter van het thans geldend sociaalrechtelijk statuut van het kaderpersoneel aan, en onderzocht vervolgens de juridische identiteit van het kaderpersoneel. De organisatie van de groepsvorming der kaderleden, een specifiek kaderbeleid, vertegenwoordiging en informatie binnen de onderneming en veralgemening van de permanente opleiding vormen belangrijke problemen.

Juridisch de inhoud van een sociaalrechtelijk statuut voor kaderleden vastleggen blijft een moeilijke opgave. Prof. Dubois opteert voor een algemene regeling, geldend voor alle werknemers zonder onderscheid, met bepaalde afwijkende of aanvullende regelingen, waarbij rekening gehouden wordt met de nood aan originele bescherming ten opzichte van bepaalde toestanden eigen aan het beroep.

Hierbij aansluitend volgde een paneelgesprek, onder voorzitterschap van de heer J. Dehondt, directeur-generaal n.v. UCO, waaraan deelnamen de heer L. De Paepe (Verbond van Belgische Ondernemingen), de heer R. Kesteleyn (Jonge Economische Kamer Gent), de heer P. Pataer (hoofd van de dienst Pers en Propaganda van de Landelijke Bediendencentrale), de heer D. Goeteyn (Nationale Confederatie van het Kaderpersoneel) en tenslotte prof. Dubois zelf. De paneel-leden, evenals enkele bezielden deelnemers, herleidden het

thema rond de principiële strijdpunten. Wordt het kaderpersoneel opgenomen in dit streven naar eenmaking van het sociaal statuut der werknemers, of wordt het accent gelegd op de eigen positie die zij in de onderneming als vaste groep bekleden, daar waar zij uit de aard van het beroep dichter bij de ondernemingsdirectie staan? Bevestigen zij deze zelfstandigheid ook qua syndicale vormgeving of komen zij, als wedde-afhankelijken ook in een syndicale organisatie aan hun trekken?

De dag werd besloten met een kort dankwoord door prof. Schrans aan alle sprekers, aan het talrijk opgekomen publiek, aan allen die achter de schermen aan dit colloquium meewerkten en aan zijn assistent dr. J. Grootaert "op wiens jonge en toch krachtige schouders de materiële en administratieve organisatie berustte".

Een dankwoord aan prof. Schrans, die door zijn creatieve inzet en dynamisme, dit kort en leerrijk colloquium verwezenlijkte, is hier evenzeer op zijn plaats.

Anne Marie De Clercq

Benelux-studiedag van de Belgische en Nederlandse Verenigingen voor Agrarisch Recht op 17 mei 1974

De Verenigingen voor Agrarisch Recht van Nederland en België zullen op 17 mei a.s. te Middelburg (Nederland), een Benelux-studiedag houden over het thema "Bedrijfsschadevergoeding bij onteigening in de landbouw".

Als preadviseurs zullen optreden:

- voor Nederland: de heer MORZER-BRUYNS, onteigeningsjurist en deskundige op het gebied van de schadevergoedingen in de land- en tuinbouw.
- voor België: mevrouw G. SUTENS-BOURGEOIS, lector aan de Rechtsfaculteit te Leuven.

De Belgische juristen die in deze rechtstak gespecialiseerd zijn en aan deze studiedag wensen deel te nemen, dienen zich in verbinding te stellen met het secretariaat van de Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht, Guldenvlietlaan 72 - 1060 Brussel (tel.: 02/37.30.98).

Een kritisch onderzoek naar aanleiding van het vijftigjarige bestaan van de Raad van State

Op 29 mei 1974 organiseert de *Vereniging van Oud-studenten van het Provinciaal Hoger Instituut voor Bestuurswetenschappen van Antwerpen* een studiedag, met het volgende programma:

Voormiddag te 9.30 uur.

- Opening door de voorzitter, dr. jur. R. Picavet, Provinciaal griffier van Antwerpen, directeur van het P.H.I.B.A.
- "Historiek van de Raad van State" door prof. dr. A. Mast, Kamervoorzitter in de Raad van State, buitengewoon hoogleraar aan de R.U.G.
- "Een kwarteeuw rechtspraak van de Raad van State, rechtsvergelijkend beschouwd" door prof. dr. W. Lambrechts, docent Universiteit Antwerpen (U.I.A.). Namiddag te 14.30 uur.
- "De Raad van State als Constitutioneel Hof" door prof. dr. O. Coenen, Kabinetschef voor Vlaamse Aangelegenheden, professor aan het P.H.I.B.A.
- "De Raad van State en de rol van het Hof van Cassatie" door prof. A. Houtekier, Advocaat aan het Hof van Cassatie, gewoon hoogleraar aan de V.U.B.
- Receptie aangeboden door de Bestendige Deputatie van de Provinciale Raad van Antwerpen.

De studiedag gaat door in de Provinciale Raadszaal, Schoenmarkt Antwerpen.

Men kan inschrijven (deelnemingsprijs 250 fr.) bij het secretariaat van VOHIBA, H. van Gogh, Kluizeveldenstraat 82, 2060 Merksem.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht.—
jg. 1973

nr. 6

Prof. mr. In 't Veld, Nieuwe bestuursvorm van de Nederlandse universiteiten.—Dr. Ir. G. Moens LLM, De rechten van de minderheden op arbeid.—H. Bocken, Milieubeleid: institutionele en proceduriële aspecten van besluitvorming en tenuitvoerlegging.—Kronieken.—Rechtspraak.—Boekbesprekingen.

Inhoudstafel 1973.

Tijdschrift voor Aannemingsrecht.—jg. 1973

nr. 4

Rechtspraak.—J.M. Leboutte, De "kontrakten met de vooruitgang" in de woningbouwsector.—H. Cousy, Onroerende produktenaansprakelijkheid in de U.S.A.—Boekbespreking. Zaakregister 1973.

Tijdschrift voor Sociaal Recht.—jg. 1973

nr. 8

Geysen R., De vrije beroepen en de collectieve arbeids-overeenkomsten.—Rechtspraak.—Korte inhouden.—Bibliografie.—Boekbespreking.

Inhoudstafel 1973.

Tijdschrift voor Gemeenterecht.—jg. 1974

nr. 1

Belastingen (gemeentelijke).—Bevolkingsregisters.—Burgerlijke stand.—Comptabiliteit (gemeentelijke).—Maten en gewichten.—Openbare gezondheid.—Openbare onderstand (commissie van).—Polders.—Politie (gemeentelijke).—Talen (gebruik der).—Volkstelling.

De Gemeente.—jg. 1974

nr. 1

Van de redactie.—Nationaal congres van de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten (Namen 6 en 7 december 1973).—Actualiteit.—Wetgeving-Rechtspraak (met commentaar).—J. Verhasselt, Verzorg uw taal.—Bibliografische kroniek.—Kroniek 'Openbare onderstand'.

Inhoudstafel 1973.

Orientatie.—jg. 1974

nr. 1

Ten geleide.—D. Lahaye, De verwijdering uit het schadelijk arbeidsmilieu ingevolge beroepsziektenrisico-Tussenkomsten van het F.B.Z.—H. Pas, De vrouw als gezinshoofd in de werkloosheidsreglementering.—Flitsen, problemen van sociale actualiteit.—P. Pirnay, Naar wetenschappelijk beheer van het menselijk potentieel in de onderneming.—Eerste deel: De aanwerving.

Nederlands Juristenblad.—jg. 1974

nr. 6

Mr. F. Kuitenbrouwer, U.N. convenant en computerprivacy.—Mr. F. de Graaf, Belastingontduiking en privacy.—Wijziging van de redactie.—Prof. mr. A.R. Bloembergen, Wetsontwerp tot tijdelijke fluoridering van drinkwater; een lekke noodvulling.—Prof. mr. I. Kisch, Het conflict in het Midden-Oosten en de Heilige Oorlog.—Mr. J.C. Stenvert Kroese, Allende en ons zwijgrecht.—Mr. A. Hammerstein, Allende.—Rechtspraak.

nr. 7

Mr. J.J. Goudsmit, Reglementen in het precontractuele stadium.—Mr. L.E. van Holk, Orde-Wanorde.—Mr. P.J. Jebbink, Computercriminaliteit en artikel 225 Sr.—Mr. J.J.C.

Kzbel, Schoolradio en schooltelevisie; een opmerking van de minister.—Mr. G.J.H. Leppink, Poedelprijs voor gerechtelijke advertenties.

nr. 8

Prof. mr. J. in 't Veld, Wat is behoorlijk? Wat is redelijk?—Mr. G.E. Langemeijer eredoctor in Leuven.—Prof. mr. W.C.F. van Hattum, De tweede discussienota-Moons.—Drs. A. Buijs, Statistiekdiscussie in een juristenblad.—Prof. mr. I. Kisch, In honorem...—Rechtspraak.

nr. 9

Prof. mr. Th.W. van Veen, Het nieuwe artikel 26 Wegenverkeerswet.—Th.M. de Boer, Machtigingswet en i.p.r.-2.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en Registratie.—
jg. 1974

nr. 5250

Mr. J. Rombach, Hedendaagse opvattingen over rechtsvinding en rechterlijke functie (II, slot).—Mr. E.G.J.M. Bogaerts, Andermaal: Bijstandsverhaal en nihilbedrag ex artikel 158 B.W.—Mr. W.G. de Vries, Ouderlijke boedelverdeling en Legitieme—een vervolg.—Ontvangen boeken.—Tijdschriften.—Rechtsvragenrubriek.—Berichten en mededelingen (o.a. over Fikkert's Jaarboek; adreswijzigingen, postdoctorale cursussen).—Koninklijke notariële broederschap (Nieuw lid; vergaderingen van Ringen).—Benoemingen, overlijden.—Vacaturenstaat.

nr. 5251

Prof. mr. P. van Schilfgaarde: De rechtspersoonlijkheid van de openbare vennootschap volgens het ontwerp B.W.—Mr. M.J.A. van Mourik: De functie van de notaris en de structuur van het notariaat.—Mr. H.J.P. Jansen: Nieuwe notariële structuren.—Mr. E.M.H. Pieters: Structuur-rapport: Het notariaat in de verdediging? Mr. H. Driën, De structuurcommissie over het notariaat als staatsambt.—Tijdschriften.—Rechtsvragenrubriek.—Berichten en mededelingen.—Koninklijk notariële broederschap (Nieuwe leden, postdoctorale cursussen, vergaderingen van Ringen).—Benoemingen, overlijden.—Vacaturenstaat.

Ars Aequi.—jg. 1974

nr. 2

H.J. Boukema, Tucht recht. Een theoretische benadering.—P. van der Burght, Delegatieverkiezingen voor het Europese parlement.—Rechtsvraag.—Verslagen.—Boekaankondigingen.—Tijdschriften.—Witte stukken.—Wetgeving.—Jurisprudentie.—Ad valvas.

Advocatenblad.—jg. 1974

nr. 2

Jhr. Mr. A.R. Ph. Boddaert, Indexering van alimentaties.—Het woord is aan de lezer.—Uit de algemene raad (tekst van besluit inzake stageverkortung).—Mededelingen.—Rechtspraak.—Disciplinaire beslissingen.—Mr. A.E.M. Monté, Wetgevingsinformatie.—Nieuwe uitgaven.—Personalia.

T.V.V.S. Maandblad voor Ondernemingsrecht.—jg. 1974

nr. 1

Mr. G.J.W. Arendsen de Wolff, Variaties op het thema van Delta Lloyd.—Mr. J.M. Boll, Openheid en integriteit in het Engelse vennootschapsrecht.—Jhr. mr. Th. K.M.J. van Sasse van Ysselt, Dividendbeheersing.—Fiscaal rechtspraak-overzicht.—Korte notities.—Boekbesprekingen.—Mededelingen.